

10-24/1/1976.

BM Titkárság
Iráttári példánya

Mód: 3/1979. m. h.
pon.

8/1988 BMH ps

SZABÁLYZAT

A BELÜGYMINISZTERIUM BŰNÜGYI TECHNIKAI INTÉZETÉNEK
ÉS EGYÉB SZAKÉRTŐI INTÉZMÉNYEINEK
IGÉNYBEVÉTELÉHEZ

HATÁLYON KÍVÜL HELYEZVE

12/1992. BM ut

Szám: 10 – 24/1/1976.

SZABÁLYZAT

A BELÜGYMINISZTERIUM BŰNÜGYI TECHNIKAI
INTÉZETÉNEK ÉS EGYÉB SZAKÉRTŐI INTÉZMÉNYEINEK
IGÉNYBEVÉTELÉHEZ

Készült: 4000 pld.

Felterjesztve: miniszter elvtársnak,
államtitkár elvtársnak

Kapják: elosztó szerint

BELÜGYMINISZTERIUM
10 - 24/1/1976.

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERHELYETTESÉNEK**

**1. SZÁMÚ
PARANCSA**

a Belügyminisztérium Bűnügyi Technikai Intézetének és egyéb szakértői intézményeinek igénybevételére vonatkozó szabályzat kiadásáról.

Budapest, 1976. január 27-én

A Belügyminisztérium Bűnügyi Technikai Intézetének és egyéb szakértői intézményeinek igénybevételére vonatkozó Szabályzatot (a továbbiakban: Szabályzat) kiadom.

A Szabályzat végrehajtása érdekében

m e g p a r a n c s o l o m :

1. A Szabályzatot az érintett állomány részére továbbképzés keretében oktatni kell.
2. Az illetékes vezetők gondoskodjanak a Szabályzatban foglaltak végrehajtásának ellenőrzéséről.
3. A Szabályzatot 1977. január 1-től kell alkalmazni, azzal egyidőben a 004/1966. számú belügyminiszterhelyettesi utasítás hatályát veszti.

Kőrösi György s. k.
r. vezérőrnagy
belügyminiszterhelyettes

ÁLTALÁNOS RÉSZ

I. FEJEZET

BŰNÜGYI TECHNIKAI SZAKVÉLEMÉNY ÉS SZAKTANÁCS ADÁSÁRA IGÉNYBEVEHETŐ SZERVEK

1. A Belügyminisztérium Bűnügyi Technikai Intézete (a továbbiakban: Intézet) és egyéb szakértői intézményei elsősorban a büntető ügyekben eljáró hatóságnak a büntető eljárásról szóló törvényben és más hatályos jogszabályokban foglalt rendelkezések szerint hozott kirendelő határozata (igénybevétele) alapján a tevékenységi körükbe tartozó szakterületen

- szakértői vizsgálatot végeznek és ennek alapján szakvéleményt adnak; továbbá
- szaktanácsadói feladatot látnak el.

2. A polgári peres vagy nem peres ügyekben az eljáró bíróságnak a polgári perrendtartás és más hatályos jogszabályok alapján hozott kirendelő határozatára az Intézet és az egyéb szakértői intézmények a tevékenységi körükbe tartozó kérdésekben szakvéleményt adnak.

3. Az államigazgatási ügyben eljáró rendőri vagy más államigazgatási szervnek az államigazgatási eljárásról szóló törvényben foglaltak szerinti megkeresésére az Intézet és az egyéb szakértői intézmények ugyancsak ellátják a tevékenységi körükbe tartozó feladatokat.

4. Az 1–3. pontokban jelzett bűnüldözői, igazságszolgáltatási és államigazgatási szerveken kívül az Intézetet és a más szakértői intézményeket hivatalos célra történő vizsgálatok elvégzésére felkérhetik más állami szervek, illetve szövetkezeti vagy társadalmi szervezetek is.

5. Magánszemély részére az Intézet és az egyéb szakértői intézmények szakértői vizsgálatot akkor végezhetnek, ha a felkérésben foglaltak teljesítése az 1–4. pontok alapján igénybevett tevékenységüket nem hátráltatja.

6. Szakvélemény adása végett elsősorban az Intézetet kell kirendelni

- írásszakértői vizsgálat;
 - a 85. pontban fel nem sorolt okmányok technikai írásszakértői vizsgálata;
 - fegyver és lőszerszakértői vizsgálat – kivéve a 100. b) bekezdésében foglalt esetet –;
 - metallográfiai vizsgálat (kireszelt vagy egyéb úton eltávolított számok és más jelzések helyreállítása);
 - nyomtani szakértői vizsgálat;
 - személy és tárgy fénykép alapján történő azonosítása;
 - fizikai szakértői vizsgálat;
 - vegyészeti vizsgálat (a toxikológiai és az árumínőségi vegyvizsgálatok kivételével), továbbá öngyulladás és egyéb tűzesettel kapcsolatos vegyelemzés;
 - kriminalisztikai textilszakértői vizsgálat;
 - véralkohol, vérfolt, testvázladék, haj, emberi és állati szőr, diatoma és szénmonoxid vizsgálat, továbbá szövettani vizsgálatok; és végül
 - koponya és egyéb emberi csontmaradványok alapján történő személyazonosítás
- sükségessége esetében.

7. A 85. pontban felsorolt okmányszakértői vizsgálatok elvégzésének szükségessége esetén szakvéleményadás végett elsősorban a Belügyminisztérium Okmányszakértői Irodáját kell kirendelni.

8. Ujjnyomat szakértői vizsgálatok elvégzésének szükségessége esetén elsősorban a Belügyminisztérium Nyilvántartó Központ Bűnügyi Nyilvántartó Osztályát kell kirendelni.

9. a) Az Intézet tevékenységi körébe tartozó vizsgálatokat a központi állományba tartozó szakértői (a továbbiakban: központi szakértők) és a megyei (budapesti) rendőrfőkapitányságokon szolgálatot teljesítő szakértői (a továbbiakban: területi szakértők) végzik.

b) A megyei rendőrfőkapitányságokon általában nyomtani szakértő és írásszakértő, a Budapesti Rendőrfőkapitányságon az előbbieket mellett fegyver- és vegyészszakértő is teljesít szolgálatot.

10. a) A területi szakértők illetékességi területe az a megye (a főváros), amelynek rendőrfőkapitányságán szolgálatot teljesítenek. Más megye területén csak az Intézet vezetőjének vagy a helyette

eljáró megbízottjának előzetes engedélyével, továbbá halaszthatatlan nyomozási cselekményeknél járhatnak el. A jóváhagyást szolgálati úton az utóbbi esetben is haladéktalanul be kell szerezni.

b) A katonai büntető eljárásban a katonai bíróságok illetékeségére vonatkozó szabályok az irányadók a szakértő igénybevételének esetére is.

c) A központi szakértők az egész ország területére illetékesek.

11. a) Nyomtani és írásszakértői, Budapesten fegyver- és vegyészszakértői vizsgálat szükségessége esetén is elsősorban a területi szakértőket kell kirendelni.

b) A központi szakértők igénybevétele akkor indokolt, ha a területi szakértők

- kizáró ok (Be. 71. §) miatt nem működhetnek közre;
- felkészültségét, technikai felszereltségét a szakkérdés bonyolultsága vagy szerteágazó volta meghaladja;
- betegség vagy egyéb elháríthatatlan akadály miatt a vizsgálatot elvégezni nem tudják.

12. Magánszemély részére csak a központi szakértők végezhetnek vizsgálatot. Az ettől való eltérést az Intézet vezetője engedélyezheti.

II. FEJEZET

SZAKÉRTŐI KÖZREMŰKÖDÉS

Az Intézet kirendelése szakvélemény adása céljából

13. a) A szakértő igénybevétele általában a „Határozat szakértő kirendeléséről” (továbbiakban: kirendelő határozat) elnevezésű nyomtatványon (1. sz. melléklet) írásban történik.

b) A kirendelő határozatnak tartalmaznia kell:

- az eljáró hatóság megnevezését és az ügy iktatószámát;
- a terhelt (gyanúsított) nevét vagy azt, hogy az eljárás ismeretlen tettes ellen van folyamatban;
- annak rövid leírását, hogy a vizsgálat milyen bűncselekmény miatt vált szükségessé, a bűncselekményt hol, mikor, milyen módon és kinek a sérelmére követték el;
- a vizsgálatra küldött tárgyak, nyomok, minták, iratok számát, szabatos megkülönböztetésre alkalmas megnevezését, ezek lefoglalásának helyét és idejét, továbbá kezelésükre, visszaszolgáltatásukra, illetőleg részleges vagy teljes megváltoztathatóságukra vonatkozó különös rendelkezéseket;
- azokat a kérdéseket, amelyekre a szakértőnek választ kell adnia;
- a szakértői vizsgálat határidejét;
- felhívást arra, hogy a szakvéleményt szóban, vagy írásban terjessze elő;
- figyelmeztetést esetleges mulasztás következményeire;
- azoknak a személyeknek a nevét és címét, akiket a szakértő kijelöléséről értesíteni kell (19. a) bekezdés).

14. a) A szakértőt tájékoztatni kell a vizsgálatához szükséges adatokról, körülményekről; rendelkezésére kell bocsátani a vizsgálati tárgyakat, továbbá — ha ez feladatának teljesítéséhez nélkülözhetetlen — az ügy iratainak egy példányát.

b) A szakértői vizsgálatához szükséges tárgyak, iratok, stb. körének meghatározásához a szakértőtől rövid úton tájékoztatást is lehet kérni.

15. a) Ha valamilyen tárgy vagy irat a kirendeléskor nem adható át a szakértőnek (pl. nem szállítható vagy a folyamatos ügyvitel érdekében nélkülözhetetlen), akkor a kirendelő határozatban kell tájékoztatást adni arról, hogy a szakértő a tárgyat, iratot hol, mikor és milyen körülmények között vizsgálhatja, tekintheti meg.

b) Ha a szakértő a vizsgálat során a helyszín, a helyszínen vagy máshol levő tárgy megtekintését, illetve rendelkezésre bocsátását tartja szükségesnek, kérelmével az eljáró hatósághoz fordulhat.

Mintavétel

16. a) Ha a szakértői vizsgálatához minta is szükséges, a mintavételi kötelezettség általában a kirendelő hatóságot terheli.

b) Ha a mintákat – elháríthatatlan okból – a kirendelő hatóság nem képes biztosítani, a kirendelő határozatban kell rendelkezni a mintavétel helyéről, idejéről és módjáról, feltüntetve az érintett természetes és jogi személy lényeges adatait is.

c) A szakértő a mintavételt halaszthatatlanul sürgős esetben a kirendelő hatóság erre vonatkozó határozata nélkül is elvégezheti, de arról köteles a kirendelő hatóságot haladéktalanul értesíteni.

d) A mintákat megkülönböztetésre alkalmas (bélyegzővel és aláírással hitelesített) feliratokkal, záradékkal, illetve címkékkel ellátva, oly módon kell biztosítani, hogy a minta jellege, a mintaadásra kötelezett személy adatai, állapota, eljárásjogi helyzete, a mintavétel időpontja és helye, továbbá az egyéb, ügyre tartozó körülmények rögzítve legyenek.

Az eljárásban részt vevő személyek közreműködési kötelezettsége

17. a) A terheltet (gyanúsítottat), a sértettet és a tanút a szakértő eljárása során terhelő tűrési és közreműködési kötelezettség körének és terjedelmének megállapításánál a büntető eljárási törvény vonatkozó rendelkezéseit (Be. 73. §) kell figyelembe venni. Egyéb esetekben annak az eljárásnak a szabályait kell alkalmazni, amelyben a szakértő igénybevétele iránt intézkedtek.

b) Ha a szakértői vizsgálatnak alávetett személy a szóbeli közlés alapján tűrési vagy közreműködési kötelezettségének nem tesz eleget, az eljáró rendőri szervnek a „Határozat szakértői vizs-

gálat lefolytatásához" elnevezésű nyomtatvány (2. sz. melléklet) felhasználásával kell a tűrésre illetve közreműködésre felszólítania. E határozat alapján kerülhet sor a kényszerintézkedések alkalmazására.

c) A vizsgálatot és a mintavételt az annak alávetett személy személyiségi jogainak figyelembevételével kell elvégezni. Ha a vizsgálat élő ember lemeztelenített testének megsemmisítésével jár, az orvossal szakértő kivételével csak a vizsgálatnak alávetettel azonos nemű személyek lehetnek jelen.

d) Ha a vizsgált vagy közreműködésre kötelezett személy öntudatlan vagy magatehetetlen állapotban van, illetve a vizsgálat vagy mintavétel tűrését testi kényszer alkalmazásával kell biztosítani, hatósági tanúk alkalmazása is kötelező, akik jelenlétüket a jegyzőkönyv aláírásával tanúsítják.

18. a) A szakértő kényszerintézkedést nem alkalmazhat.

b) Ha a vizsgálatra vagy mintaadásra kötelezett személy a közreműködést felhívás és a következményekre történő figyelmeztetés ellenére megtagadja, a szakértő köteles erről a kirendelő hatóságot tájékoztatni, hogy az a szükséges intézkedéseket megtehesse.

Az eljáró szakértő kijelölése

19. a) Az Intézet kirendelése esetén annak vezetője kijelöli az eljáró szakértőt és erről a kirendelő hatóságot, a büntető eljárás során a terheltet, a védőt, a vádirat benyújtása után az ügyészt is, nyomban értesíti.

b) A területi szakértők kirendelése esetén, ha a megyében több, azonos szakképzettségű szakértő van, a bűnügyi technikai alosztály vezetője jelöli ki az eljáró szakértőt és értesíti az a) bekezdésben jelzetteket.

c) Az eljáró szakértő kijelölésénél a vezetőknek vizsgálni kell, hogy a Be. 71. §-ban felsorolt kizárási okok valamelyike nem áll-e fenn.

d) A szakértő a vele szemben fennálló kizáró okot a tudomására jutást követően nyomban jelenteni, és szakértői tevékenységét felfüggeszteni köteles. Ilyenkor is el kell végeznie azonban mindazokat a műveleteket, amelyek elhalasztása a vizsgálati tárgyak károsodását eredményezné.

20. a) A vizsgálat lefolytatására általában egy szakértőt kell kijelölni.

b) Ha az ügy jelentősége, a vizsgálat terjedelme vagy bonyolultsága indokolja, a vezető a vizsgálatnál több, azonos szakághoz tartozó szakértőt is megbízhat, akik szakvéleményüket egyetértés esetén közösen is előterjeszthetik (együttes vélemény).

c) Ha a vizsgálat több szakághoz tartozó szakértő közreműködését teszi szükségessé, a szakértők véleményüket egyesíthetik (egyesített vélemény).

21. a) Más szakértő bevonását, ha erről a kirendelő hatóság nem intézkedett, az a szakértő is kezdeményezheti, aki a vizsgálat során észlel olyan körülményt, amelynek értékelése nem tartozik a szakághoz. Ilyen esetben is a vezető intézkedik a kijelölésről.

b) Ha az Intézet szakértői műszerek, eszközök hiánya miatt vagy egyéb okból valamilyen részvizsgálatot nem tudnak elvégezni, külső szakértő is igénybevehető. Az igénybevétel iránt az Intézet vezetője intézkedik.

22. Az eljáró szakértők egyéni felelősségét sem az együttes, sem az egyesített vélemény adása nem csökkenti. A szakértő a 21. b) bekezdése alapján közreműködők tevékenységéért, illetve a technikai segédletért (pl. fényképkészítés, szemléltetés, leírás, csomagolás stb.) is felelősséggel tartozik.

A szakértői vizsgálat és szakvélemény

23. a) Az Intézet központi és területi szakértői a szakvizsgálatokat rendszerint a munkahelyükön végzik.

b) Helyszíni szakértői vizsgálatra akkor kerülhet sor, ha a helyszíni tevékenység előreláthatólag meghaladja a szaktanácsadás körét és a szakértői vizsgálat megkezdése vagy lefolytatása a helyszíni állapot megtekintése nélkül nem végezhető el.

c) Ha a helyszíni szakértői vizsgálatra halaszthatatlan nyomozási cselekmény keretében vagy a nyomozás elrendelése után, valamilyen sürgős körülmény folytán van szükség, a szakértő szóban vagy távbeszélő útján is kirendelhető. A határozat utólagos írásba foglalása azonban ez esetben sem nélkülözhető.

24. a) A halasztást nem tűrő helyszíni szakértői feladatok ellátására elsősorban a területi szakértőket kell igénybe venni.

b) A központi szakértők helyszíni szakértői vizsgálatra történő igénybevétele akkor indokolt, ha

- olyan bonyolult helyszíni szakértői feladat elvégzése szükséges, amely meghaladja a területi szakértők vizsgálati lehetőségeit;
- a bűnügy kiemelkedő jelentőségű (pl. különösen kegyetlen módon vagy több emberen elkövetett emberölés, különösen nagy kárt okozó vagyon elleni bűncselekmény, tömegszerencsétlenség, súlyos tüzeset stb.);
- a szakértői vizsgálat eredményes elvégzéséhez előreláthatólag a helyszíni állapot közvetlen megtekintése szükséges.

c) A b) bekezdésben foglaltak alapján kirendelt központi szakértő kiküldése az Intézet vezetőjétől, hivatalos idő után a Belügyminisztérium Főügyeletének vezetőjétől kérhető.

25. a) Ha a helyszínen akár területi szakértő, akár központi szakértő jár el, tevékenységét a helyszíni szemle vezetője irányítja.

b) Az irányítás nem terjedhet ki a szakértői állásfoglalás befolyásolására vagy a szakértő által folytatott és a feladatának teljesítéséhez szükséges nyom és tárgyi bizonyítási eszköz rögzítésének korlátozására.

c) A központi szakértő a helyszíni szemlén utasítást adhat a területi szakértőnek vagy bűnügyi technikusnak arra, hogy a nyomkutatás, nyomrögzítés és egyéb kriminalisztikai tevékenységük során milyen eljárásokat alkalmazzanak. Szükség esetén e tevékenységbe közvetlenül bekapcsolódhat.

26. a) A szakértőnek a vizsgálatot a tudomány állásának és a korszerű szakmai ismereteknek megfelelő eszközök, eljárások és módszerek felhasználásával kell elvégeznie.

b) A vizsgálat során törekedni kell arra, hogy a vizsgálat tárgyának megőrzése és az adatok megfelelő rögzítése útján a vizsgálat megismétlési és a lelet ellenőrzési lehetősége biztosítva legyen.

27. a) Több vizsgálati eljárás szükségessége esetén a sorrendet úgy kell megválasztani, hogy az egyes eljárások a vizsgálati tárgy állapotában előidézett változással ne akadályozzák a később sorra kerülők alkalmazhatóságát.

b) Ha ugyanarra a tárgyra nézve több szakághoz tartozó vizsgálatot kell végezni, az érintett szakértők szükség esetén együttesen határozzák meg a vizsgálati sorrendet, egyrészt az a) bekezdésben foglaltak, másrészt pedig az egyes eljárások időigényének figyelembe vételével.

c) A központi és területi szakértők együttes tevékenységét a kirendelő hatóság, illetve az Intézet vezetője hangolja össze.

d) A vizsgálati sorrend és a közös feladatok meghatározása során arra kell törekedni, hogy valamennyi érintett szakértő a vizsgálatot a lehetőséghez képest legrövidebb időn belül elvégezhesse.

28. a) A szakértői vizsgálatokat a kirendelő hatóság által megadott határidőn belül kell elvégezni. Ha a határidő betartására akár a vizsgálatok időigényessége, akár egyéb ok miatt nincs lehetőség, erről és a vizsgálat várható befejezési időpontjáról a szakértő köteles a kirendelő hatóságot tájékoztatni.

b) A külön utasítás alapján sürgős esetekben alkalmazható „Azonnal” vagy „Foglyos” jelzést a kirendelő határozaton is fel kell tüntetni. A szakértő az ilyen jelzéssel ellátott megkereséseknek köteles soronkívüliséget biztosítani.

29. a) A szakvéleményt a 9/1965. (VIII. 23.) IM számú rendelet 13. §-ban foglaltak szerint kell elkészíteni.

b) Ha a kirendelő hatóság másként nem rendelkezik, a szakvéleményt három példányban, a fényképmellékleteket pedig általában két példányban kell elkészíteni.

c) A kirendelő hatóságnak egy fényképmelléklettel ellátott és egy fényképmelléklet nélküli szakvéleményt kell megküldeni. A szakvélemény harmadik, fényképmelléklettel is ellátott példánya az irattárban nyer elhelyezést.

30. a) A központi szakértők szakvéleményét az Intézet vezetője, míg a megyei szakértők által készített szakvéleményeket a bűnügyi technikai alosztály vezetője küldi meg a kirendelő hatóságnak az erre szolgáló nyomtatvány (3. vagy 4. számú melléklet) felhasználásával.

b) A szakvéleményhez a díjjegyzéket (5. vagy 6. és 7. számú melléklet) csatolni, a vizsgálati tárgyakat és a szakértőnek megküldött iratokat mellékelni kell.

c) Azok a területi szakértők, akik az önálló szakértői tevékenységhez szükséges gyakorlattal nem rendelkeznek, szakvéleményüket még kiküldés előtt előzetes jóváhagyásra kötelesek bemutatni az Intézet szakértőjének. Az Intézet vezetője jelöli ki azokat a területi szakértőket, akik előzetesen kötelesek szakértői véleményüket bemutatni, illetve azokat, akik e kötelezettség alól mentesülnek.

31. a) Az Intézet vezetője a megküldés előtt a szakvéleményt ellenőrizheti. Ha a szakértő által alkalmazott eljárást nem tartja megfelelőnek vagy a véleményével nem ért egyet, annak módosítására a szakértőt nem utasíthatja, hanem a vizsgálat megismétlésével másik szakértőt bízhat meg.

b) Ebben az esetben a megismételt vizsgálat eredményétől függetlenül mindkét szakvéleményt meg kell küldeni a kirendelő hatóságnak tájékoztatást adva a vizsgálat megismétlésének okáról is.

c) Ha az Intézet vezetője az ellenőrzés során észleli, hogy a szakértő nem foglalt állást a kirendelő hatóság által feltett valamennyi kérdésben vagy a véleménye hiányos, nem tartalmazza a jogszabályban előírt kellékeket, őt a hiányok pótlására utasíthatja.

32. a) Ha az eljáró rendőri szerv az Intézet által adott szakvéleményt értékelve azt vagy annak valamely részét hiányosnak, homályosnak, önmagával vagy más szakvéleménnyel, az ügy más adatával ellentétben állónak találja, illetve helyességével szemben egyébként kétséget támaszt, a szükséges felvilágosításért vagy a szakvélemény kiegészítéséért az Intézet vezetőjéhez fordulhat.

b) Az Intézet vezetője vagy a véleményt adó szakértőn keresztül gondoskodik a felvilágosítás megadásáról, illetve a vizsgálat kiegészítéséről, vagy a vizsgálat megismétlésével másik szakértőt, esetleg szakértőket bíz meg. Az utóbbi esetben együttes vélemény is előterjeszthető.

33. a) Ha a 32. pont alapján kért felvilágosítás vagy szakvélemény kiegészítés nem vezet eredményre, az eljáró rendőri szerv más szakértői vagy tudományos intézetet, illetve állami szervet, esetleg kijelölt igazságügyi szakértőt rendelhet ki.

b) Ha a szakkérdés más szakértő kirendelésével sem volt tisztázható, és erre lehetőség van, a szakvélemény felülvizsgálatát kell elrendelni. Az Intézet tevékenységi körébe tartozó szakágazatok közül az orvosszakértői és fizikai-kémiai szakértői vélemények felülvizsgálatára van lehetőség.

c) A felülvizsgálat szükségessége esetén orvosszakértői véleményre nézve az Egészségügyi Tudományos Tanács Igazságügyi Bizottságát, fizikai-kémiai szakértői véleményre vonatkozóan az Igazságügyi Műszaki Szakértői Bizottságot kell megkeresni.

Különleges rendelkezések

34. a) Ha az Intézet szakértői vagy szaktanácsadói igénybevétele során az eljáró hatóság a szakágazatot tévesen jelöli meg, az Intézet vezetője a szakértő kijelölésénél ettől a hatóság hozzájárulása nélkül is eltérhet.

b) Ha az eljáró rendőri szerv olyan szakkérdésben rendelte ki az Intézetet, amely nem tartozik a tevékenységi körébe, a határozatot vissza kell küldeni vagy nyilvánvaló sürgősség esetén az eljáró rendőri szerv rövid úton történő értesítése után a vizsgálat lefolytatására illetékes más szakértői szervhez kell továbbítani.

35. Az Intézet köteles az eljáró hatóságot az ügy sürgősségének megfelelő módon értesíteni és a vizsgálat elvégzését annak állásfoglalásától függővé tenni, ha az olyan vizsgálatot kért, amelynek kihatásai (rendkívül magas szakértői költség, a vizsgálati tárgy megsemmisülése stb.) a határozatból kitűnően a különleges szakismeret hiánya miatt előtte nem ismertek.

36. a) Ha a szakértő azt állapítja meg, hogy a rendelkezésre bocsátott anyag állapota vagy mennyisége a véleményalkotáshoz szükséges vizsgálat elvégzését nem teszi lehetővé, illetve nem ügyre tartozó tényről állapít meg (pl. a nyomot véltlen személy hozta létre, az írást nem a próbaírást adó személy készítette stb.) az eljáró rendőri szervet erről szakvélemény helyett átiratban (ld. 14–21. sz. melléklet) vagy szaktanácsadói felvilágosításban (ld. 13. sz. melléklet) tájékoztathatja.

b) Az eljáró rendőri szerv az a) bekezdés szerinti tájékoztatás alapján intézkedhet a vizsgálati anyagok kiegészítéséről, újak beszerzéséről, illetve ha szükségesnek tartja és erre lehetőség is van, szakvélemény készítését rendelheti el.

III. FEJEZET

SZAKTANÁCSADÓI KÖZREMŰKÖDÉS

A szaktanácsadók és a szaktanácsadói feladatok

37. A büntető ügyben eljáró hatóság a jogszabályban meghatározott eljárási cselekményeknél szaktanácsadót vehet igénybe, ha a bizonyítási eszközök felkutatásához, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakértelem szükséges, vagyis az általános rendőri szakképzettség nem elegendő vagy azok különleges felszerelést igényelnek, illetőleg valamilyen szakkérdésben felvilágosításra van szüksége.

38. A helyszíni nyomok, a nyomokat hordozó és egyéb tárgyi bizonyítékok felkutatása, összegyűjtése, a helyszín állapotának rögzítése a szemle keretén belül rendszerint általános rendőri szakképzettséget igénylő feladat. Ennek végrehajtásáért a szemle vezetője, illetve a szemlét foganatosító rendőr (nyomozó, KMB) felelős.

39. a) A helyszíni szemlén és más eljárási cselekményeknél felmerülő bűnügyi technikai szaktanácsadói feladatok teljesítésére a járási rendőrkapitányságokon szolgálatot teljesítő bűnügyi technikusokat, technikai felelősöket, továbbá az Intézet területi és központi szakértőit lehet igénybe venni.

b) Ha az igénybevételük iránti intézkedés a késedelem veszélyével jár (pl. nyom megsemmisülésének, állapot megváltoztatásának nyilvánvaló lehetősége) szaktanácsadói feladat ellátásával más, megfelelő szakértelemmel rendelkező személyt is meg lehet bízni.

c) Járási rendőrkapitányság alatt a városi, a városi kerületi, valamint a városi és járási rendőrkapitányságokat is érteni kell.

40. a) A járási rendőrkapitányságokon szolgálatot teljesítő bűnügyi technikusokat, vagy bűnügyi technikai felelősöket kell általában szaktanácsadóként igénybe venni a járási rendőrkapitányság nyomozási hatáskörébe tartozó ügyekben.

b) A területi szakértőket kell szaktanácsadóként igénybe venni:

- a járási rendőrkapitányság nyomozási hatáskörébe utalt olyan ügyekben, ahol az előzetes adatok alapján a szaktanácsadói feladatok ellátásához magasabb fokú képzettség szükséges;
- a megyei (budapesti) főkapitányságok nyomozási hatáskörébe utalt ügyekben tartott helyszíni szemléken; továbbá
- a nyomozási hatáskörre tekintet nélkül, bizonyítási kísérletnél (Be. 85. §), felismerésre bemutatásnál (Be. 86. §), házkutatásnál (Be. 103. §), motozásnál (Be. 104. §) és más eljárási cselekményeknél, ha az általános rendőri képzettséget meghaladó bűnügyi technikai tevékenység (pl. fényképen, mozgófilmen, vagy képmagnetofonon történő rögzítés, tárgyi bizonyítási eszközök műszeres felkutatása) szükséges.

41. a) A központi szakértőket a 24. b) bekezdésében meghatározott esetekben kell igénybe venni, ha szaktanácsadói feladat teljesítése szükséges.

b) Az eljáró hatóság szaktanácsadói felvilágosítást kérhet az Intézettől a tevékenységi körébe tartozó valamennyi szakkérdésben. A felvilágosítás kérése kiterjedhet tárgyak vizsgálatra alkalmasságának megállapítására, vagy olyan tények és körülmények értékelésére, melyek egyelőre nem teszik szükségessé szakértő alkalmazását, továbbá annak közlésére, hogy adott esetben milyen jellegű szakértői vizsgálatra van lehetőség.

c) Nyomtani és írásszakértői, valamint a 47. a) bekezdésében foglalt kérdésben csak abban az esetben kell a központi szakértőhöz fordulni szaktanácsadói felvilágosításért, ha a területi szakemberek akadályozva vannak, vagy ha ezt az ügy bonyolultsága indokolja (11. b) bekezdés).

A szaktanácsadók igénybevétele és tevékenysége

42. a) A szaktanácsadónak helyszíni szemléhez vagy más használatát nem tűrő eljárási cselekményhez történő igénybevétele, vagy ezek kapcsán felmerülő szaktanácsadói felvilágosítás adása iránt szóban vagy távbeszélő útján kell intézkedni.

b) Egyéb esetekben általában írásbeli megkereséssel (átirat, szolgálati jegy), kell szaktanácsadói felvilágosítást vagy közreműködést igénybe venni.

c) Az a) és b) bekezdés alapján tett intézkedéseknél a 40. és 41. rendelkezéseit figyelembe kell venni.

43. a) A helyszíni szemle során felkutatott, összegyűjtött és rögzített nyomokról, a nyomokat hordozó és egyéb tárgyi bizonyítási eszközökről, az észlelt állapotról, minták feltalálási helyéről és körülményeiről a szaktanácsadónak fényképeket és helyszínvázlatokat (8., 9. és 10. számú melléklet) kell készítenie. Ennek során köteles figyelembe venni a szemle vezetője vagy az eljáró nyomozó által megjelölt, továbbá a helyszíni állapot sajátosságain alapuló követelményeket.

b) A szemle vezetőjét vagy az eljáró nyomozót utasítási jog illeti meg (a nyomkutatás megkezdésére, helyére, abbahagyására stb.) a szaktanácsadóval szemben.

c) A szaktanácsadó a szakmai szempontból nem megfelelő utasítások ellen köteles kifogással élni. Ennek el nem fogadása esetén az utasítást végre kell hajtani, de kérheti az utasításnak és ellenvetésének a szemlejegyzőkönyvbe történő felvételét.

44. a) A helyszínen talált és felkutatott tárgyi bizonyítási eszközöket, ha ez lehetséges, megsemmisítéskori állapotukban, változtatás nélkül, eredetben kell biztosítani. Különösen ügyelni kell arra hogy helytelen bűnjelkezelés és szakszerűtlen csomagolás miatt a mikroméretű nyomok és anyagmaradványok későbbi felkutatása és értékelésének lehetősége ne hiúsuljon meg.

b) A helyszínen biztosított nyomokat és egyéb tárgyi bizonyítási eszközöket az állaguk sérelme nélkül reájuk erősített és szabályszerűen kitöltött bűnjelcímkével (11. sz. melléklet) kell ellátni hitelességük tanúsítása végett. Több hasonló nyom vagy tárgy biztosítása esetén az összecserélés lehetőségét sorszámozással kell kizárni.

c) A helyszínen biztosított nyomokról és egyéb tárgyi bizonyítási eszközökről átírótomb (12. sz. melléklet) felhasználásával három példányban jegyzéket kell készíteni. Az első példányt a helyszíni szemlejegyzőkönyvhöz (vétségi eljárás esetén a jelentéshez) kell csatolni. A második példány a szaktanácsadói felvilágosítás kéréshez használható fel, míg a harmadik példányt a helyszínen eljáró bűnügyi technikai felelős, bűnügyi technikus, vagy területi szakértő őrzi meg.

45. a) A helyszíni nyomkutatási és rögzítési tevékenységet a helyszíni szemle jegyzőkönyvben (vétségi eljárás esetén a jelentésben) kell írásba foglalni. Ennek tartalmaznia kell a nyomok, a nyomokat hordozó és egyéb tárgyi bizonyítási eszközök szakszerű megnevezését, feltalálásuk helyét, helyzetét, a rögzítés módját, a meg-

különböztetésre alkalmazott jelzéseket, valamint azt, hogy a szemlén szaktanácsadót is igénybe vettek.

b) A szemlejegyzőkönyv vagy jelentés elkészítése a szemle vezetőjének vagy az eljáró nyomozónak a feladata. A szaktanácsadó köteles közreműködni abban, hogy a helyszínen végzett bűnügyi technikai tevékenységet a jegyzőkönyv (jelentés) szakszerűen tartalmazza, és erről jogosult meggyőződni az elkészült okirat elolvasása útján is.

46. a) Ha a helyszíni szemlén szaktanácsadó nem működött közre, az azt terhelő (43. és 44.-ban foglalt) feladatok teljesítéséért értelemszerűen a szemle vezetője vagy az eljáró nyomozó felelős.

b) Ebben az esetben a tárgyi bizonyítékokról kiállított jegyzék harmadik példányát az egyébként illetékes szaktanácsadó részére kell megküldeni.

47. a) A helyszíni szemlén és a nyomkutatásban igénybevett bűnügyi technikai szaktanácsadó a 43. és 44. pontban foglalt feladatain kívül köteles felvilágosítást adni:

- a biztosított nyomok – beleértve az ujjnyomokat is – és egyéb tárgyi bizonyítási eszközök további szakértői vizsgálatra, egyedi azonosításra alkalmasságáról;
- ezek alapján – szükség esetén megfelelő nyomgyűjtemények igénybevételével – a bűncselekmény elkövetésének körülményeire, a nyomot létrehozó (véten, vagy gyanúsítható) személyre vagy tárgyra vonatkozó feltevéseiről, következtetéseiről; és
- minden egyéb, az ügy lényegét érintő szaktanácsadói észrevételéről.

b) Ha szaktanácsadóként szakértői képesítéssel nem rendelkező bűnügyi technikus, technikai felelős járt el, az a) bekezdésben foglalt felvilágosításokat csak halasztást nem tűrő esetekben (elsősorban nyomkövetés, elfogás, megkezdett bűncselekmény befejezése vagy újabb bűncselekmény elkövetése megakadályozásának szükségessége) adhatja meg. Ilyenkor azonban álláspontja helyességének megerősítése végett köteles haladéktalanul kikérni a területi szakértő állásfoglalását.

c) Ujjnyomok szaktanácsadói vizsgálatát csak daktiloszkópiai ismeretekkel és szakvizsgálóval rendelkező bűnügyi technikai szakember végezheti.

d) A felvilágosítást a helyszínen is írásban, a jegyzék második és harmadik példánya Szaktanácsadói nyilatkozat rovatainak kitöltésével kell megadni.

48. a) Ha a szaktanácsadói felvilágosítás a helyszínen nem adható meg, a szaktanácsadó a nyomokat hordozó és egyéb tárgyi bizonyítási eszközöket a jegyzék első példányán levő, az átvételt elismerő rovat kitöltésével és aláírásával igazolva további vizsgálatra magához veszi. A második példány szaktanácsadói felvilágosításra vonatkozó rovatait ilyenkor csak abban az esetben kell kitölteni, ha a 47. a) bekezdésében foglalt kérdésekre a válasz a helyszínen is megadható, de egyéb szaktanácsadói felvilágosítás még további vizsgálatot igényel.

b) Ha a jegyzék Szaktanácsadói nyilatkozat rovata a nyomok, tárgyi bizonyítási eszközök egy részére vonatkozóan a helyszínen kitöltésre került, de más nyomokra, tárgyi bizonyítási eszközökre laboratóriumi viszonyok között további szaktanácsadói vizsgálatra is szükség van, a szaktanácsadói nyilatkozat külön íven is megadható (ld. 13. vagy 17. sz. melléklet).

c) A központi szakértőtől a 6–8. pontban meghatározott esetekben a jegyzék második példányának felhasználásával a területi szakértő kér felvilágosítást.

d) Ha a hatóság eljáró tagja a szaktanácsadói felvilágosítást nem igényli, ezt a jegyzék második példányán köteles feljegyezni.

49. a) Ha a helyszínen szaktanácsadó nem járt el, a biztosított nyomok és tárgyi bizonyítási eszközök felderítési és bizonyítási célokra történő felhasználásáról a nyomozó hatóságnak kell gondoskodnia.

b) Ebben az esetben a jegyzék második példányának a felhasználásával a területi szakértőktől kell szaktanácsadói felvilágosítást kérni.

50. a) A szaktanácsadói felvilágosításokat öt napon belül kell a vizsgálati tárgyakkal együtt a nyomozó hatóságnak megküldeni.

b) Az Intézet központi szakértői a szaktanácsadói felvilágosítást a megyei (budapesti) bűnügyi technikai alosztálynak küldik meg további eljárás végett.

Ismeretlen tetteses ügyekre vonatkozó különleges szabályok

51. a) Ha a nyomok és egyéb tárgyi bizonyítási eszközök bizonyítási célra történő felhasználására az elkövető felderítetlensége miatt még nem kerülhet sor, az ezekről készített fényképek egy-egy példányát a felvilágosításhoz csatolva a megyei (budapesti) bűnügyi technikai alosztályon kell kezelni.

b) A szaktanácsadói felvilágosítások alapján meg kell vizsgálni, hogy más ismeretlen' tettes által elkövetett bűncselekmény helyszínén rögzített, továbbá ismert elkövetőtől származó nyom vagy egyéb tárgyi bizonyítási eszköz nem utal-e az elkövető, illetve a nyomképző tárgy azonosságára.

c) Ha az ismeretlen tettes által elkövetett bűncselekmény helyszínéről származó nyomokra vagy egyéb tárgyi bizonyítási eszközökre vonatkozóan szaktanácsadói felvilágosítás készült, és az elkövető kiléte utóbb ismertté vált, az eljáró hatóság erről köteles értesíteni a megyei (budapesti) rendőrfőkapitányság bűnügyi technikai alosztályát a szaktanácsadói felvilágosítás űrlapja megfelelő részének kitöltésével és megküldésével a b) bekezdésben foglalt feladat teljesítése végett.

IV. FEJEZET

VEGYES RENDELKEZÉSEK

Szakértői (szaktanácsadói) díjak és költségek

52. a) Az Intézet a központi és területi szakértők által végzett vizsgálatokért és egyéb szakértői tevékenységért az igazságügyi szakértők díjazásáról szóló rendelet alapján számít fel szakértői díjat és költséget.

b) Az eljáró szakértő a szakvéleményhez csatolt díjjegyzékben (ld. 5. és 6. sz. melléklet) köteles részletesen feltüntetni az általa és a 21. b) bekezdés alapján esetleg igénybe vett más szakértő által végzett vizsgálatok díját, az ennek alapján felszámított költségátalányt, továbbá a szemléltető fényképekért járó díjat és az esetleges kiküldetési költségeket.

c) Az eljáró rendőri szerv köteles a díj és költség felszámítást tételesen ellenőrizni; helyessége és indokoltsága esetén a díjjegyzékben feltüntetett összeget a büntető ügy költségjegyzékébe bevezetni.

d) Ha a szakértői díjfelszámítás nem felel meg a jogszabály alapján felszámítható díjnak, a költségjegyzékbe az annak megfelelő összeget kell bevezetni.

53. a) Az Intézet központi és területi szakértői nem számíthatnak fel díjat és költséget:

- az Intézet vezetője által – a 31. alapján – elrendelt megisméltelt vizsgálatért;
- a rendőri szervek tájékoztatását szolgáló vizsgálatokért;
- a bűncselekmények helyszíni szemléin és más eljárási cselekményeknél végzett bármilyen jellegű szaktanácsadói vagy szakértői tevékenységért.

b) Az eljáró hatóság vagy az Intézet vezetője által elrendelt hiány pótlásáért, kiegészítésért a szakértői díj és a járulékos díjak csak abban az esetben számíthatók fel, ha a szakértő olyan vizsgálatokat is végzett, amelyeket a kifogásolt szakvélemény elkészítéséhez eredetileg is el kellett volna végeznie.

54. a) A büntetőügyekben eljáró hatóságok szakértői díjat és költségtérítést az Intézet központi és területi szakértői részére nem előlegeznek és nem fizetnek.

b) A nem büntető ügyben adott szakvéleményért felszámított díjat és költségeket a Belügyminisztérium Központi Pénzügyi Osztály 235-90100-8417 számlájára („szakértői díj” címén) a szakvéleményhez mellékelt csekken (7. számú melléklet) kell befizetni.

55. a) A 100. b) bekezdése alapján igénybevett szaktanácsadó az igazságügyi szakértők díjazásáról szóló rendelet mellékletében feltüntetett tárgyszakértői (34-36. tétel) díj, a szaktanácsadói felvilágosítás leiratási díjának és egyéb indokolt készkiadásának felszámítására jogosult.

b) Az eljáró hatóság a szaktanácsadói díjat és készkiadásokat a szaktanácsadó részére köteles kifizetni és azokat a büntetőügy költségjegyébe külön tételszám alatt bejegyezni.

Értelmező rendelkezések

56. A kirendelő, illetve eljáró hatóság alatt értelemszerűen a megkereső szerveket és a vizsgálatra felkérőket; kirendelő, illetve igénybevevő határozat alatt a végzéseket, megkereséseket és felkéréseket is érteni kell.

57. Az Intézet szaktanácsadói és szakértői tevékenységére vonatkozó szabályokat — eltérő rendelkezés hiányában — a Belügyminisztérium Nyilvántartó Központ Bűnügyi Nyilvántartó Osztályanak, valamint a Belügyminisztérium Okmányszakértői Irodá-jának igénybevétele során is értelemszerűen alkalmazni kell.

KÜLÖNÖS RÉSZ

V. FEJEZET

ÍRÁSSZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK

Kézírások szakértői vizsgálata

58. Kézírások vizsgálata alapján az írásszakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- meghatározott személy kezétől származik-e a kézírás;
- a számításba vett személyek közül kitől származik a kézírás;
- valódi vagy hamisított-e az aláírás;
- több kézírás vagy aláírás ugyanattól a személytől származik-e?

59. Az írásszakértő a tárgyi bizonyítási eszközt képező kézírásból az azt készítő személy egyes tulajdonságaira (pl. az ismeretlen személy életkorára, foglalkozására, képzettségére) is következtethet.

60. a) A szakértői vizsgálatra a tárgyi bizonyítási eszközt képező dolgot — az iratot vagy az írást hordozó egyéb tárgyat (a továbbiakban: irat) és ha összehasonlítás is szükséges, az írásmintákat kell megküldeni.

b) Az iratokat változatlan állapotban, egyenként külön borítékban kell elhelyezni. Azokat összehajtani, gyűrní, tűzni, rájuk bejegyzéseket eszközölni, az esetleg közömbösnek tűnő részeket levágni, sérült vagy szétválasztott részeket összeragasztani nem szabad.

c) Másolati példányok vizsgálatához — a lehetőséghez képest — az irat első, eredeti példányát is biztosítani kell.

d) Ha az irat nem szállítható (fal, közlekedési eszköz, gép stb.) a róla készített méretarányos fényképet, a fényképezés után az írószer anyagából és a hordozó tárgy anyagából (pl. az íráshoz közeli falrészletből) kaparással külön-külön biztosított mintát kell vizsgálatra küldeni.

61. A szakértői vizsgálatra küldés előtt, ha erre szükség van, az iraton meg kell kísérelni az újjnyomkutatást olyan eljárásokkal

(pl. jódgőzőlés), amelyek nem idéznek elő tartós változásokat. Ezt megelőzően az iratról méretarányos fényképet kell készíteni.

62. Az összehasonlító vizsgálatához spontán írásminták és próbaírásk (összehasonlító minták) használhatók fel.

63. a) A spontán írásminták a kézírás készítőjeként számításba vett személy – nem szakértői vizsgálat céljára készített – írásai. Ilyenek lehetnek pl. a munkahelyen elfekvő önéletrajza, hivatalos vagy magánfeljegyzése, levelezése.

b) A spontán írásminták beszerzése iránt – a lehetőségekhez képest – mindig intézkedni kell, ha a szakértőnek az 58. pontban meghatározott kérdésekre kell válaszolnia.

64. a) A spontán írásminták közül lehetőleg azokat kell beszerezni, amelyek

- egykorúak az irattal, s ahhoz hasonló jellegűek (hivatalos vagy magánfeljegyzés, levél, kitöltött nyomtatvány stb.);
- hosszabb szövegrészeket tartalmaznak és ezekben előfordulnak ugyanazok a betűk, szavak, kifejezések, mint amilyenek az iratban vannak;
- az irattal megegyező minőségű és fajtájú (vonalas, kockás stb.) papíron, továbbá hasonló íróeszközzel (töltőtoll, ceruza stb.) készültek.

b) A spontán írásminták kézeredetét, ha ez nem veszélyezteti az eljárás sikerét, a készítőjével jegyzőkönyvileg el kell ismertetni, vagy ennek kizártsága esetén mással (pl. az irat kezelőjével) tanúsíttatni. A kirendelő határozatban tájékoztatást kell adni arról, hogy az írásmintákat honnan szerezték be.

65. A próbaírás olyan írásminta, melyet az írásszakértői vizsgálatok céljaira készítettek. A vizsgálatokhoz próbaírások beszerzése minden esetben szükséges, még akkor is, ha a spontán írásminták rendelkezésre állnak.

66. a) A próbaírást a szokásos ülő testhelyzetben kell készíttetni, és ha feltételezhető, hogy az írás rendkívüli testhelyzetben vagy körülmények között (állva, falra vagy falra fektetett, térdre helyezett papíron stb.) készült, ahhoz hasonló viszonyok mellett is el kell végeztetni.

b) Ha a próbaírást készítő személy rendszeresen szemüveget visel, akkor biztosítani kell, hogy a próbaírás során is szemüveget használjon.

c) A próbairást az irathoz hasonló papíron és olyan írószerrel (töltőtollal, ceruzával stb.) kell készíttetni, mint amilyennel az iraton levő kézírást írták.

d) A próbairást az iratban használt írástípussal (folyóírással, nyomtatott nagy vagy kis betűkkel stb.) kell iratni, és készítőjét nem szabad kérdésére eligazítani vagy más módon befolyásolni az egyes írástípusokon belül az írásjegyek alkalmazásának, alakjának, a szöveg elhelyezési módjának (bekezdések, keltezés stb.) megválasztásában, továbbá az írásjelek használatának kérdésében.

67. a) A próbairást rendszerint tollbamondással kell iratni, az nem készülhet az irat másolása útján. Az iratot a próbairást készítő személy sem az írás előtt, sem aközben nem láthatja.

b) A tollbamondás során lehetőleg a kérdéses irat teljes szövegét le kell iratni, egyenletes tagolt felolvasással. Az írásjeleket tilos tollbamondani, és azokat a szavakat, amelyeknek a kiejtése eltér a helyesírásától, kiejtés szerint kell olvasni. A helyesírással kapcsolatban feltett kérdésekre a próbairás készítője részére nem szabad tájékoztatást adni.

c) Ha az irattal szó szerint megegyező szöveg felolvasása a nyomozás érdekeit veszélyezteti, vagy az irat izgató jellegű kitételeket, államtitkot, vagy szemérmet sértő kifejezéseket tartalmaz, olyan szöveget kell tollbamondani, amely az iratban előforduló szavakat, szókapcsolatokat, írásjeleket, számjegyeket lehetőleg többször is tartalmazza.

d) Hosszabb szöveg esetén legalább háromszor, néhány szavas szöveg vagy aláírás esetében legalább tízszer kell elkészíttetni a próbairást, úgy hogy a próbairó az előző kísérleteit lehetőleg ne lássa (letakarással, vagy papírcserével).

68. A próbairások önéletrajz vagy más, meghatározott tartalmú írásbeli fogalmazás alakjában tollbamondás mellőzésével is elkészíthetők.

69. A próbairás készítése közben észlelt, szándékos torzításra utaló jelenség esetén a tollbamondás ütemét gyorsítani vagy lassítani kell. Ilyenkor célszerű a próbairást néhány perces szünet után megismételtetni.

70. a) A próbairást záradék leiratásával kell befejezni. Ebben a készítő első személyben fogalmazva, nevét feltüntetve, majd aláírva tanúsítja, hogy a próbairást mikor és hol készítette.

b) A záradékolás után az eljáró nyomozónak a hivatalos iratok hitelességére vonatkozó alakszerűségek (aláírás, rendfokozat, kel-

tezés, pecsét) mellett fel kell még tüntetnie, hogy a próbaírást jelenlétében, milyen eligazítás (írástípusra, körülményre, íráshelyzetre nézve stb.) alapján készítették (hitelesítés).

71. a) Az aláírások szakértői vizsgálatához szükséges írásminták beszerzésénél a 62–70. §-ban foglalt szabályokat értelemszerűen kell alkalmazni.

b) Az aláírás hamis vagy eredeti voltának eldöntéséhez attól a személytől származó írásmintákra is szükség van, akinek a nevében az aláírás készült.

c) A számításba vehető személyek spontán aláírásmintáin (teljes, vezetékneves és szignós), próbaaláírásain kívül folyóírásos próbaírást is kell készíttetni, olyképpen, hogy ebben a kérdéses név (aláírás) többször is előforduljon.

72. a) A kézzel írt nyomtatott vagy rajzolt betűkből álló íráások vizsgálatához folyóírással, továbbá nyomtatott és rajzolt betűkkel írt próbaíráásokat kell készíttetni. Ügyelni kell arra, hogy a próbaírást készítő személy előtt ne legyen olyan hirdetmény vagy újság stb. amelynek rajzolt, nyomtatott betűit lemásolhatja.

b) Az *a)* bekezdésben jelzett írásmintákon kívül még meg kell kísérelni spontán íráások beszerzését is. Erre elsősorban akkor van lehetőség, ha a számításba vett személy rendszeresen használja a kézzel írt nyomtatott vagy rajzolt betűket (pl. műszaki rajzoló, iskolai tanuló).

73. a) Ha a próbaírásnál a készítő személy kézmozgását sérülés vagy betegség befolyásolta, ezt a körülményt a kirendelő határozatban fel kell tüntetni.

b) Abban a kérdésben, hogy az így készült próbaíráások alkalmasak-e összehasonlító vizsgálatra vagy azokat a befolyásoló tényezők megszűnése után meg kell ismételni, a szakértő foglal állást.

c) Ha az *a)* bekezdésben jelzett körülmények akadályozzák a próbaírást készítését, akkor azt az akadály megszűnéséig el kell halasztani.

Gépirások szakértői vizsgálata

74. Gépirások vizsgálata alapján az írásszakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a gépirás milyen rendszerű írógépen készült;
- a gépirást meghatározott írógéppel írták-e;

- a gépirást megközelítőleg mikor készítették;
- a gépirást a számításba vett személyek közül ki írta;
- a gépirást gyakorlott gépiró készítette-e;
- a gépirás hányadik másolati példányként készült;
- több gépirásos példány (eredeti és a másolatok) teljes szövege egyidejűleg készült-e;
- a gépirásban vannak-e olyan javítások, kiegészítések, amelyek utólag készültek.

75. A szakértő a gépirás vizsgálata alapján az írógép gyártmánya helyett rendszerint csak a betűtípust állapíthatja meg, továbbá tájékoztatást adhat arról, hogy azt milyen gyártmányú írógépeknél rendszeresítették, mert az írógépek betűtípusai szabványosítottak és különböző gyártmányú írógépekhez is használnak ugyanolyan betűtípusokat.

76. a) A szakértői vizsgálatra az iratot és ha összehasonlítás is szükséges, az írásmintákat kell megküldeni.

b) A 60. c) bekezdésében, valamint a 61. pontban foglalt szabályokat gépirás vizsgálat esetében is alkalmazni kell.

77. Az írógép azonosításának szükségessége esetén az irattal megegyező időpontban a számításba vett írógépeken készült írásmintákat; ha a készítés időpontja ismeretlen, több ugyanazzal az írógéppel írt, minél nagyobb időközre kiterjedő írásmintát kell beszerezni.

78. a) Az írógéppel felvett próbaírásoknak tartalmazniok kell elhelyezésüknek megfelelően, külön sorokban a teljes billentyűzetnek a váltó használatával és anélkül készített lenyomatát. Ezen kívül többször, szó szerint és megegyező elhelyezésben le kell másoltatni az iratot. A 67. c) bekezdésében foglalt rendelkezéseket ilyenkor is alkalmazni kell.

b) A próbaírásokat lehetőleg az irattal megegyező színű és anyagú papíron, ezenkívül jó minőségű fehér papíron kell elkészíteni. Arról is szükséges gondoskodni, hogy az írógép szalagja, vagy ha az irat másolati példány, a másoló papír egyező, ha ez nem lehetséges, akkor hasonló minőségű legyen az irat készítésénél használttal.

c) A próbaírást szükség esetén az írógép betűinek kitisztítása után meg kell ismételni. Ha az így készített próbaíráson is elmosódottak a betűalakok, akkor az írógép szalagjának kikapcsolása vagy kiszerezése után, másolópapír és vastagabb papír közé helyezett vékony fehér papíron kell a próbaírást elkészíteni.

d) Az írógépen készült próbairást a 70. pontban foglaltak értelemszerű alkalmazásával záradékoltatni és hitelesíteni kell, jelezve azt is, hogy az milyen típusú és gyártási számú írógépen készült.

79. Ha ismert, hogy a próbairás készítése előtt az írógépet javították, akkor a javítás időpontját és az írásban is tükröződő változtatásokat a szakértőt kirendelő határozatban fel kell tüntetni.

80. A gépirás korának meghatározásához, készítésének valószínű időszakából származó mintákon kívül olyanokat is be kell szerezni, amelyek feltehetőleg korábban, illetve később készültek. Ha a készítés valószínű időszaka és a szakértői vizsgálat között hosszabb idő telt el, célszerű beszerezni három-négy hetes időközökből származó írásmintákat.

81. a) A gépirás írójának megállapításához a számításba vett személyektől származó spontán gépirásminták és próbairások beszerzése szükséges.

b) A spontán mintákat úgy kell kiválasztani, hogy annak tartalma az iratéhoz hasonló jellegű legyen.

c) A minta beszerzésénél a 64. b) bekezdését értelemszerűen alkalmazni kell.

Irat nyelvészeti vizsgálata

82. A nyelvész-szakértő az irat ismeretlen fogalmazójának vagy fogalmazóinak egyes tulajdonságaira, elsősorban anyanyelvre, nyelvjárási sajátosságra, illetve a környezeti (családi, baráti, munkahelyi) hatásra, nemre, életkorra, iskolai végzettségre, műveltségre, lakhelyre, esetleg munkahelyre is következtethet, és nyilatkozhat arra is, hogy az iratot vagy iratokat egy vagy több személy fogalmazta-e.

83. A nyelvészeti vizsgálat alapján a nyelvész-szakértő arra is adhat véleményt, hogy az iratot vagy iratokat a számításba vett személyek közül ki fogalmazhatta vagy kik fogalmazhatták.

84. A nyelvészeti összehasonlító vizsgálatokhoz biztosítani kell:

- több oldal terjedelmű, spontán írásmintát, amely formájában és tartalmában megegyezik az irattal;
- ezenkívül célszerű próba fogalmazásnak a 68. pontban jelzett módon történő elkészíttetése; és

- tollbamondás alapján olyan próbaírás készíttetése, amelyben előfordulnak az iratban esetleg meglevő hibás helyesírással rögzített szótani, mondattani vagy nyelvtani fordulatok (pl. egybe- és különírás, írásjelek használata stb.).

Okmányok technikai írásszakértői vizsgálata

85. a) A Belügyminisztérium Okmányszakértői Irodáját kell elsősorban megkeresni szakvélemény, vagy szaktanács adása végett az alábbi okmányok és más írásos bizonyítási eszközök meghamisításának gyanúja esetén:

- magyar és külföldi útlevelek, határátlépési engedélyek;
- magyar állampolgárok részére kiállított személyi okmányok (pl. személyi igazolvány, ideiglenes személyi igazolvány, személyi igazolvány hivatásos honvéd részére, határsáv engedélyek);
- Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok részére kiállított személyi okmányok (pl. lakhatási engedély, tartózkodási engedély, diplomáciai missziók tagjainak, családtagjainak és alkalmazottjainak igazolványai stb.);
- minisztériumok és országos főhatóságok által kiadott igazolványok, engedélyek, megbízólevelek (pl. a Minisztertanács, a Belügyminisztérium testületeinek, az Igazságügyminisztérium, bíróságok, ügyészségek, Központi Népi Ellenőrzési Bizottság, Pénzügyőrség, a Polgári Fegyveres Őrség igazolványai és megbízólevelei, katonai igazolványok, futár igazolványok stb.);
- fontos engedélyek és jogosítványok (pl. gépjárművezetői, vadász- és fegyvertartási engedély, igazolvány stb.);
- fontos szervek, objektumok igazolványai (üzemekbe, kutatási objektumokba, kiemelkedő rendezvényekre történő belépést biztosító igazolványok, belépők stb.).

b) A Belügyminisztérium Okmányszakértői Irodája jogosult továbbá a szakértői vizsgálat elvégzésére

- sokszorosító berendezéssel vagy nyomdai úton előállított röplapok, más illegális nyomdai vagy sajtótermékek;
- értékpapírok, bélyegek (postai, okmány- és illetékbélyegek, benzinjegy stb.) vagy az a) bekezdésben fel nem sorolt egyéb okiratok és okmányok nyomdatechnikai;

- hamisított, valamint az illegális körülmények között készített iratoknak a gyártásukhoz felhasznált eszközökkel történő összehasonlító vizsgálatának szükségessége esetén.

86. a) A 85. pontban fel nem sorolt okmányszakértői vizsgálatok szükségessége esetén szakvélemény adása végett elsősorban az Intézetet kell megkeresni.

b) A technikai okmányszakértői vizsgálatok alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- az okmányt milyen módon (gyári eljárással, technikai segéd-eszközökkel vagy kézzel); a lefoglalt eszközökkel, berendezéssel; eredeti anyagokat (űrlap, bélyegző stb.) felhasználva készítették-e;
- az okmány bejegyzései, bélyegzései, aláírásai milyen sorrendben készültek, ezeket vagy az okmány egyes részeit (lap, borító, fénykép) megváltoztatták-e, illetve kicserélték-e;
- mi volt a tartalma a megváltoztatott, olvashatatlanná tett vagy vált, széttépett, szétvágott, elszenesedett okmányoknak, s a rongálás szándékos magatartás következménye-e;
- az okmány sérülései (gyűrődések, szakadások stb.) az okmányon levő írás, bélyegzés előtt vagy után keletkeztek-e;
- a széttépett, szétvágott okmányrészek korábban egy egészet képeztek-e;
- az okmányon vannak-e szabad szemmel nem látható bejegyzések, változtatások.

87. a) Az okmány készítési módjának megállapítása, nyomdai termék hamisított voltának eldöntése érdekében szakértői vizsgálatra kell küldeni a lefoglalt és hamisításra felhasználható anyagokat (papírt, mintaként felhasználható okmányt, festéket stb.), tárgyakat (technikai segédeszközöket).

b) A nyomtatványok hamis vagy eredeti voltának megállapítására irányuló vizsgálatához lehetőleg ugyanabból a gyártási sorozatból származó valódi nyomtatványt is be kell szerezni.

88. A láthatóvá tett írás készítőjének azonosításához a 63 – 68. pontokban foglalt szabályok szerint beszerzett spontán írásmintákra és próbairásokra is szükség van.

89. Ha a szakértői véleménynek arra is ki kell terjednie, hogy az okmány készítéséhez, illetve megváltoztatásához meghatározott

anyagokat vagy segédeszközöket használtak-e, a vizsgálatra előkészítés során a X. fejezetben (fizikai-kémiai szakértői vizsgálatok) foglalt szabályok is irányadók.

Bélyegzők és bélyegzőlenyomatok vizsgálata

90. Bélyegzők lenyomatainak vizsgálata alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- milyen szövegezésű bélyegzővel készítették a lenyomatot,
- a bélyegző, amelynek lenyomata az okmányon van, milyen eljárással készült;
- a bélyegzőlenyomat hamisított-e vagy eredeti, ha hamisítvány, akkor rajzolás, másolás útján vagy egyéb módon készítették-e;
- meghatározott bélyegző lenyomata van-e az okmányon;
- több bélyegző közül melyiket használták az okmány lebélyegzésére.

91. a) A bélyegző lenyomatok vizsgálatához összehasonlító mintaként a számításba vett bélyegzőkkel készített lenyomatokat kell beszerezni. Rajzolással történő hamisítás esetén azonban a vizsgálat összehasonlító minta nélkül is elvégezhető.

b) A mintalenyomatot sima, fehér papíron, bélyegzőpárnával, egyenletesen befestékezett bélyegzővel, különböző erősségű nyomással, többször kell elkészíteni.

c) Ha a bélyegző már nem kutatható fel, annak korabeli lenyomatai használhatók fel összehasonlító mintaként. Ilyenek beszerzése akkor is célszerű, ha a bélyegző ugyan rendelkezésre áll, de a kérdéses lenyomat készítése és vizsgálata között hosszabb idő telt el.

d) A lefoglalt hamis bélyegzőket és egyéb tartozékokat, próbákat, festékeket stb. – azonosítás szükségessége esetén – mindenkor szakértői vizsgálatra kell küldeni.

92. A 91. pontban írt szabályokat szárazbélyegzők, aláírásbélyegzők (fakszimilék) és kézi guminyomdák vizsgálatánál is értelemszerűen alkalmazni kell.

Bankjegyek és bélyegek vizsgálata

93. a) A hazai kibocsátású bankjegyek hamisításának gyanúja esetén a feltételezett hamisítványt futárszolgálatral az Állami Pénzjegynyomdába kell szakértői vizsgálatra megküldeni.

b) Külföldi kibocsátású pénzt, értékpapírt, bélyeget hamisítás gyanúja esetén szakértői vizsgálatra a Magyar Nemzeti Bank Emissziós Osztályára kell megküldeni.

94. Bélyegek és illetékbélyegek ismételt felhasználásának vizsgálata is okmányszakértői feladat. Ehhez a kérdéses bélyegeket változtatás (leáztatás, eltávolítás) nélkül kell szakértői vizsgálatra küldeni.

FEGYVEREK ÉS LŐSZEREK SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATA

✓ 95. Fegyverszakértőt kell igénybe venni a lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények helyszínein biztosított lövési elváltozások, nyomok, anyagmaradványok, valamint fegyver vagy alkatrészei és lőszer vagy alkatrészei vizsgálatának szükségessége esetén.

96. a) A feltételezett lövési elváltozások, nyomok, anyagmaradványok vizsgálata alapján a fegyverszakértő arra adhat véleményt, hogy:

- a sérülés (ruhán, fán, ablakon stb.) lövéstől keletkezett-e; ha igen
- a lövedéket milyen fegyverből lőtték ki;
- milyen távolságból és irányból érte a lövés a tárgyat, illetve a lövést honnan adták le;
- melyik a be-, illetve kimeneteli nyílás;
- több lövési sérülés esetén, azok milyen sorrendben keletkeztek.

b) A vizsgálathoz biztosítani kell a sérült tárgyat vagy annak nyomot hordozó részét, az anyagmaradványokat olyan jelzésekkel ellátva, hogy a helyszínen való elhelyezkedése kétséget kizáróan megállapítható legyen.

97. a) A helyszínen lefoglalt töltényhüvely vagy lövedék vizsgálata alapján a fegyverszakértő arra adhat véleményt, hogy

- a töltényhüvelyt vagy lövedéket milyen fajtájú és rendszerű fegyverből lőtték ki;
- a töltényhüvely vagy lövedék alaki változást előidéző sérülése hogyan keletkezett;
- a töltényhüvely és a lövedék azonos típusú, gyártmányú lőszer részeit képezi-e;
- a töltényhüvely és a lövedék egy lőszert képezett-e;
- különböző bűncselekmények helyszínein lefoglalt töltényhüvelyeket vagy lövedékeket ugyanabból a fegyverből lőtték-e ki;
- a töltényhüvelyt vagy lövedéket a lefoglalt fegyverből lőtték-e ki.

b) Ha a fegyverből kilőtt töltényhüvely vagy lövedék összehasonlító vizsgálatára is sor kerül, a töltényhüvelyen vagy lövedéken, továbbá a fegyveren kívül vizsgálatra kell küldeni a lefoglalt és adott fegyvertípushoz használható lőszereket is.

98. A fegyver vagy fegyveralkatrész vizsgálata alapján a fegyverszakértő arra is adhat véleményt, hogy

- a lefoglalt tárgyat lőfegyvernek vagy lőfegyver-alkatrésznek kell-e tekinteni;
- a lőfegyver üzemképes, lövés leadására alkalmas állapotban van-e; és azzal lőhettek-e a cselekmény elkövetésének valószínű időpontjában;
- a lőfegyver emberi élet kioltására alkalmas-e; és azzal milyen távolságon belül okozható halálos, illetve súlyos sérülés;
- a lőfegyver biztonsági berendezései megfelelőek-e; történhet-e lövés az elsütőbillentyű lenyomása nélkül, pl. ütődés, rázkódás által;
- milyen fajtájú, rendszerű, gyártmányú lőfegyverhez tartozó alkatrész a lefoglalt tárgy.

99. A lőszer vagy lőszeralkatrész vizsgálata alapján a fegyverszakértő arra is adhat véleményt, hogy:

- a lefoglalt tárgyat lőszernek vagy lőszer-alkatrésznek kell-e tekinteni;
- a lőszer vagy alkatrésze üzemképes-e;
- milyen fajtájú, rendszerű, gyártmányú fegyverhez használható a lőszer;
- a lőszer vagy annak alkatrésze (pl. lövedék, sörét, lőpor, fojtás stb.) gyári vagy házi készítésű-e;
- a házi készítésű sörét előállításához a lefoglalt szerszámot használták-e.

100. a) A 96 – 99. pontokban felsorolt szakértői vizsgálatok elvégzésére az Intézetet kell igénybevenni.

b) A 98. és 99. első fordulatában jelzett kérdésekre a Belügyminisztérium szerveinél rendszeresített lőfegyver vagy lőszer vonatkozásában a megyei rendőrfőkapitányságok fegyvermesterei képesítéssel rendelkező fegyver-szakszolgálatvezetőitől, illetve fegyvermestereitől kérhető szaktanácsadói felvilágosítás.

101. a) A fegyveren – szükség esetén – a szakértői vizsgálatra küldés előtt meg kell kísérelni ujjnyomok felkutatását és rögzítését.

b) Próbálövést csak fegyverszakértő végezhet. Nagyobb számú fegyverrel történő próbálövés szükségessége esetén, ha a fegyverek szállítása nem oldható meg, a kirendelő hatóság a szakértőt felhívhatja arra, hogy a próbálövéseket a fegyverek tárolási helyén végezze el.

102. a) Fegyver, illetve lőszer szállítására a futárszolgálatot kell igénybevenni. Lőfegyver, lőszer, robbanóanyag és ezek alkatrészeinek szakértői vizsgálatra történő szállítása — a nem rendőri szervek által történt megkeresés esetén is — a rendőrségi futárszolgálattal végezhető.

b) A fegyvert olyan állapotba kell helyezni, amely kizárja a szállítás és tárolás közbeni véletlen elsülés lehetőségét. A mozgatható alkatrészeket eredeti helyzetüknek jegyzőkönyvben történő rögzítése után egymással szilárd kapcsolatba kell hozni (a záródugattyút lezárni, a tárat kivenni stb.).

c) A fegyver csomagolását úgy kell elvégezni, hogy az megvédje a fegyver alkatrészeit a sérülésekkel, rongálódásokkal, légköri behatásokkal, por- és anyaglerakódásokkal szemben. A fontosabb alkatrészeket (billentyű, célzóberendezés stb.) célszerű kemény burkolólemezzel beborítani. A csövet dugóval lezárni nem szabad, de a csomagolásnál ügyelni kell a belső szennyeződés megőrzésére.

d) A véres, nedves ruházatot csomagolás előtt — minden egyéb változtatás nélkül — meg kell szárítani és papírba kell csomagolni.

103. Ismeretlen tettes által vagy ismeretlen lőfegyverrel elkövetett bűncselekmények helyszínein talált minden hüvelyt és lövedéket vizsgálatra meg kell küldeni az Intézetnek.

VII. FEJEZET

NYOMSZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK

Láb, fog, állatok, eszközök, közlekedési eszközök nyomainak vizsgálata

✓ 104. Az emberi láb nyomainak vizsgálata alapján a nyomtani szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a helyszínen talált mezítelen láb nyoma meghatározott személytől keletkezett-e;
- a helyszínen talált, lábbelitől keletkezett nyomot meghatározott személy által használt lábbeli okozta-e;
- a helyszínen talált, lábbelitől keletkezett nyomot milyen lábbeli (férfi, női cipő, gumicsizma stb.) hozta létre.

105. a) A vizsgálathoz biztosítani kell a nyomról készített öntvényt, a nyomot hordozó tárgyat vagy annak a nyomot hordozó részét (elsősorban felületi nyomok esetében); továbbá a nyomok méretarányos fényképeit.

b) Ha összehasonlítás is szükséges az a) bekezdésben felsoroltakon kívül

- mezítelen lábak nyomainak vizsgálatához benyomat esetében a próbanyomatról készített öntvényt; lenyomat (felületi nyom) esetében a láb fekete nyomdafestékkel, fehér papíron készített lenyomatát;
- harisnyával vagy zoknival fedett lábtól keletkezett nyom esetében az a) pontban jelzett módon (harisnyás vagy zoknis lábbal) készített próbanyomokat és azt a harisnyát vagy zoknit amit a számításba vett személy a nyom létrehozásakor valószínűleg viselt;
- lábbelitől keletkezett nyom esetében a lábbelit;
- lábnyomesapás esetén pedig a vonatkozó jegyzőkönyveket, vázlatokat, továbbá a rögzített mintákat is vizsgálatra kell küldeni.

106. a) Az emberi fogak nyomainak vizsgálata alapján a nyomtani szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy a fognyomokat meghatározott személy fogazata hozta-e létre.

b) Ha a nyom gyors romlásnak vagy alaki változásnak kitett dolgon van, arról az összehasonlító vizsgálathoz méretarányos fényképet, majd öntvényt kell készíteni. Egyébként a nyomhordozót eredetiben célszerű biztosítani.

c) Az összehasonlító vizsgálathoz a számításba vett személy fogairól fogorvos vagy fogtechnikus által — a hatóság eljáró tagjának jelenlétében — készített szilárd öntvények használhatók fel. A megmintázás során ráharapásos és átharapásos öntvényeket is kell készíteni; ráharapásnál a közeledő állkapcsokról, átharapásnál pedig a teljes összezárt fogakról. A megmintázásnál a helyszíni körülményekre, feltételekre figyelemmel kell lenni.

107. a) Állatok lábnyomainak vizsgálata alapján a szakértő, rendszerint arra adhat véleményt, hogy a helyszínen talált nyomokat milyen állatfajta, illetve meghatározott állat okozta-e.

b) Az utóbbi kérdéssel kapcsolatos vizsgálathoz a helyszíni nyom öntvényén és méretarányos fényképén kívül meg kell küldeni a számításba vett állat lábnyomainak öntvényét is. Ha az állat patkolva volt, a patkót is szükséges biztosítani, de a próbanyomokat még annak leszerelése előtt kell elkészíteni.

108. Eszközök (feszítő, vágó- és fúróeszközök, szerszámok stb.) és azok nyomainak vizsgálata alapján a nyomtani szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a különálló tárgyak korábban egy egészet képeztek-e;
- a nyom meghatározott eszköztől keletkezett-e;
- milyen eszközöket és módszert alkalmaztak a behatolás során;
- a behatolási vagy annak látszó nyomok milyen irányból — kívülről vagy belülről — jöttek létre.

109. a) Az eszköznyomok vizsgálatához meg kell küldeni a szakértőnek azt a tárgyat, amelyen a nyom keletkezett.

b) Ha a nyomhordozó tárgy eredetiben nem biztosítható, akkor a benyomatok öntvényét vagy a felületi nyomokról, illetve lenyomatokról készített méretarányos fényképet kell a szakértő rendelkezésére bocsátani.

c) A számításba vett eszközt minden esetben eredetiben kell megküldeni, az arról készített fénykép vagy öntvény az összehasonlító vizsgálathoz nem elegendő.

110. a) Közlekedési eszközök nyomainak vizsgálata alapján a nyomtani szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- milyen közlekedési eszköz nyomát találták a helyszínen;
- a helyszínen talált nyomot meghatározott közlekedési eszköz hozta-e létre;
- a közlekedési eszköz milyen irányban haladt.

b) A vizsgálatához a helyszíni nyomról készített öntvényeket, fényképeket és összehasonlító mintaként a közlekedési eszköz abroncsait; ha ezek nem szerezhethők be, akkor az abroncs próbanyomáról készült öntvényt, lenyomat esetében pedig a nyomdafestékekkel fehér papírríven készített próbalenyomatot kell megküldeni.

c) A közlekedési eszköz haladási irányáról a szakértő rendszerint csak a helyszín közvetlen megtekintése alapján tud véleményt nyilvánítani.

Zárak (lakatok) szakértői vizsgálata

✓ 111. a) Zárak (lakatok) vizsgálata alapján a nyomtani szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- milyen rendszerű a zár (lakat), álkulccsal vagy idegen kulccsal kinyitható-e;
- a zárban (lakatban) észlelhető-e álkulcs vagy idegen kulcs nyoma;
- a zárat (lakatot) álkulccsal vagy idegen kulccsal kinyitották-e vagy a nyitást csak megkísérelték;
- a zár (lakat) megrongálása zárt vagy nyitott állapotban következett-e be;
- a zárat (lakatot) milyen eszközzel törték fel, illetve rongálták meg;
- a zár (lakat) felnyitásához, feltöréséhez, megrongálásánál meghatározott eszközt használtak-e.

b) A vizsgálatra a zárat (lakatot), valamennyi rendelkezésre álló kulcsát, a zár helyszíni állapotát, helyzetét szemléltető fényképeket, valamint az elkövetéshez számításba vett eszközt kell megküldeni.

UJJ- ÉS TENYÉRNYOMOK SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATA

✓ 112. Az ember ujj- és tenyérnyomainak vizsgálata alapján az ujjnyomat szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a bűncselekmény helyszínén rögzített ujjnyom, tenyérnyom vagy nyomtöredék (továbbiakban: ujjnyom) azonosság megállapítására alkalmas-e;
- a bűncselekmény helyszínén rögzített ujjnyom meghatározott személytől keletkezett-e;
- több bűncselekmény helyszínén rögzített ujjnyom ugyanattól az ismert vagy ismeretlen személytől keletkezett-e;
- azonos-e az ismeretlen személy az ujjnyomat nyilvántartásban szereplő ismert személlyel;
- ismeretlen holttest ujjnyomatai megfelelnek-e a korábban rögzített ujjnyomoknak.

113. A vizsgálathoz a szakértő rendelkezésére kell bocsátani

- a helyszínen rögzített ujjnyomot vagy annak méretarányos fényképét;
- a helyszíni szemlejegyzőkönyvet és az ujjnyom helyzetét szemléltető rajzot vagy fényképet;
- a nyom létrehozása szempontjából számításba vett személyek ujjnyomatait.

114. a) A felkutatott ujjnyomokat lehetőleg a helyszínen kell rögzíteni; ha erre nincs mód, a nyomhordozókat kell vizsgálatra küldeni.

b) Ha az ujjnyomokat több tárgyról rögzítették, fel kell tüntetni az ujjnyom rögzítési helyét, pontos helyzetét.

c) A helyszíni szemlejegyzőkönyvben is le kell írni, hogy az ujjnyomot honnan rögzítették és olyan rajzot vagy fényképet is szükséges készíteni, amelyből a nyom keletkezési körülményeire következtetni lehet.

d) A nyomhordozó tárgy megnevezése mellett fel kell tüntetni, hogy a tárgy felülete tiszta, illetve szennyezett (poros, zsíros, olajos vagy más anyaggal fedett) volt, és azt az esetleges körülményt is, hogy a nyomot idegen anyaggal szennyezett ujj hozta létre.

115. a) Ha nyomot eredetiben biztosították a nyomhordozó tárgyat olyan csomagolással kell ellátni, amely kizárja a nyom megsérülésének, megsemmisülésének a lehetőségét, és egyúttal védelmet nyújt töréssel, idegen anyagokkal történő szennyeződéssel szemben.

b) A nyomhordozó tárgy szállítására szolgáló csomagon fel kell tüntetni a tartalmát, esetleges törékeny voltát és azt feltűnő „Vigyázat, ujjnyom, szakértői felbontásra” felirattal kell ellátni.

SZEMÉLY ÉS TÁRGY FÉNYKÉP ALAPJÁN TÖRTÉNŐ AZONOSÍTÁSA

Személyazonosítás fénykép alapján

✓ 116. Személyfénykép vizsgálata alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- két különböző fénykép ugyanazt a személyt ábrázolja-e;
- a fénykép egy meghatározott személyről készült-e (pl. körözött személy fényképének összehasonlítása az elfogott személlyel).

117. a) Az összehasonlító vizsgálatra az arcvonásokat legtisztábban tükröző fényképek a legalkalmasabbak, és ezért elsősorban a személyazonosítási célra készített fényképek (bűnügyi személyfényképek, személyi igazolványképek stb.) felkutatását kell megkísérelni. Arra is ügyelni kell, hogy az összehasonlításra kerülő fényképek készítési időpontja egymáshoz közel essék.

b) A családi vagy más célra készített arcképek negatívjainak felkutatását is célszerű megkísérelni, hogy az azokon feltehetőleg meglevő retusvonalaknak szakember által történő eltávolítása után, az arcvonásokat és az esetleges ismertetőjeleket legtisztábban tükröző kép álljon a szakértő rendelkezésére.

118. a) Ha ez lehetséges, intézkedni kell, hogy az azonosítandó személy megjelenjen a szakértői vizsgálaton akár idézés, vizsgálatra kísérés, akár a szakértő kiszállása útján.

b) Ha a megjelenés biztosítható, akkor a szakértő a vizsgálaton kívül gondoskodik az összehasonlítási célra alkalmas fényképek elkészítéséről is.

c) Ha a megjelenés nem biztosítható, akkor az összehasonlító vizsgálat tárgyait képező fényképeket kell a szakértőnek megküldeni.

119. Az összehasonlító vizsgálatához élő személyről a bűnügyi személyfényképezés szabályainak megfelelően szemben és oldalnézetben, a jobb arcélt ábrázoló mellképet, továbbá az összeha-

sonlításra kerülő fényképhez hasonló beállítású felvételt kell készíteni.

120. A kirendelő határozatban a 13. a) bekezdésében foglaltak mellett közölni kell

- az azonosítandó személy születési évét vagy megközelítő életkorát;
- a vizsgálatra küldött fényképek készítésének időpontját;
- az azonosítandó személy életútjával és családi helyzetével összefüggő lényeges körülményeket; így például a fénykép készítését esetleg követő betegséget, műtétet, tetoválást vagy olyan rokonok (ikertestvér, testvér) létezését, akikkel az arcvonások hasonlósága miatt fennáll az összetévesztés lehetősége.

Tárgyazonosítás fénykép alapján

121. Tárgyak fénykép alapján történő összehasonlító vizsgálata alapján a nyomtani szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a fényképen ábrázolt tárgy azonos-e az összehasonlító vizsgálatra megküldött tárggyal;
- két vagy több, különböző időben vagy helyen készített fénykép ugyanazt a tárgyat ábrázolja-e;
- a fényképet meghatározott fényképezőgéppel, illetve több fényképet ugyanazzal a fényképezőgéppel készítették-e.

122. a) A vizsgálatához az összehasonlítás tárgyain kívül a szakértő rendelkezésére kell bocsátani a fényképek negatívjait és – ha erre lehetőség van – a fényképezőgépet is.

b) A kirendelő határozatban a 13. a) bekezdésében foglaltak mellett közölni kell

- a fényképek készítésének időpontjával és más lényeges körülményeivel kapcsolatos adatokat;
- a fénykép készítése és a vizsgálat közötti időben a tárgyon létrejött változásokra (javítás, rongálás, átalakítás stb.) vonatkozó adatokat.

FIZIKAI-KÉMIAI SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK

✓ 123. a) A fizikai-kémiai vizsgálatok alapján a szakértő rendszerint anyagok, tárgyak vagy azokon levő szennyeződések, anyagmaradványok, kémiai összetételére és sajátosságaira, fizikai állapotára és sajátosságaira adhat véleményt.

b) Az anyagok fizikai-kémiai jellemzőinek összehasonlítása alapján a szakértő arra is nyilatkozhat, hogy a két vagy több vizsgált anyag tulajdonságai megegyezők-e, az anyagok származhatnak-e egymásból, illetve közös helyről vagy a jellemzők eltérése ezt kizárja.

c) A fizikai-kémiai vizsgálatok tárgyat képezheti minden olyan anyag, amely a bűncselekménnyel bármilyen módon kapcsolatba hozható.

124. A bűncselekmény helyszínén és környezetében vagy a bűncselekménnyel egyéb összefüggésben leggyakrabban előforduló anyagokkal (talaj, növényi maradványok, fa, textil elemi szál, műanyag, gumi, festék, lakk, üveg, vegyi rongáló, maró anyagok, fémmaradványok, vegyi tolvajcsapda anyagok és kábítószeresek) kapcsolatban a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy az anyag

- milyen összetételű;
- összehasonlító vizsgálatra alkalmas-e, illetve az összehasonlító mintával megegyezik-e;
- jelenléte kimutatható valamilyen tárgyon vagy szennyeződésen.

125. Személyek által a bűncselekmény helyszínén hátrahagyott vagy onnan elvitt anyagokkal, ruházati vagy egyéb tárgyakkal, illetve az azokon levő mikroméretű anyagmaradványokkal kapcsolatban a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a helyszínen hátrahagyott anyagokból milyen következtetés vonható le az elkövető foglalkozására vagy más személyi körülményeire nézve; illetve az anyagot rendeltetésszerűen milyen célra használják; kereskedelmi forgalomban beszerezhető-e;

- mi a vizsgálatra küldött anyag, az származhat-e abból az anyagból, amelyből az összehasonlító mintát biztosították;
- a helyszínen hátrahagyott tárgy a gyanúsított környezetéből származik-e;
- a gyanúsítottól lefoglalt tárgy a bűncselekmény helyszínéről származik-e.

126. Anyagátadással járó események (pl. erőszakos behatolás, tárgyak széttröszése, személynek tárggyal vagy másik személlyel történő közvetlen érintkezése) során keletkezett illetve áttapadt mikroméretű anyagmaradványokkal kapcsolatban a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a vizsgálatra küldött ruházati tárgyakon van-e olyan anyagmaradvány, amely a bűncselekmény helyszínéről (pl. kitört ablakból, feltört rácsról) származik;
- a vizsgálatra küldött tárgy közvetlenül érintkezett-e a bűncselekmény helyszínén vagy annak környezetében levő tárggyal, anyagokkal;
- két vagy több személy ruházati tárgyai közvetlenül érintkeztek-e egymással.

127. Tűzesetekkel kapcsolatos vizsgálatok alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- az égésmaradványokban vagy a tűzfészek környezetében levő tárggyal kimutatható-e gyújtogatáshoz használatos idegen anyag (pl. ásványolajtermék, nitróhígító) maradványa;
- az égésmaradványokban kimutatható-e öngyulladásra hajlamos anyag és annak jelenléte – az adott körülmények között – okozhatta-e a tüzet;
- elektromos rövidzárlat okozhatta-e a tüzet.

128. A közúti közlekedés szabályainak megszegésével elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos vizsgálatok alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a helyszínen rögzített és a sértett ruházatán, tárggyal vagy járművén található anyagmaradvány (pl. festék, lakk, üveg, műanyag) meghatározott járműről származik-e;
- a helyszínen rögzített anyagmaradványoknak és a sértett ruházatának, tárggyal, járművén vizsgálat alapján milyen következtetés vonható le a balesetben részes jármű színére, esetleg típusára;

- meghatározott járműről rögzített anyagmaradványok (textil, elemi szál stb.) a sértett ruházatából, egyéb tárgyaiból származnak-e;
- meghatározott járműveken találhatók-e egymással történt kölcsönös érintkezésre utaló elváltozások, anyagmaradványok;
- meghatározott járművön találhatók-e balesetre (elütésre, ütközésre) utaló anyagmaradványok, elváltozások;
- járműlámpa izzója meghibásodásakor üzemelt-e; illetve többszörös izzólámpa milyen üzemmódban üzemelt.

129. a) Tárgyak (elsősorban fémtárgyak) krimináltechnikai vizsgálata útján rendszerint láthatóvá tehető a tárgyból eltávolított vagy a megváltoztatott számozás, illetve más jelzés (metallográfia).

b) Kerékpárok ilyen jellegű vizsgálatát a megyei nyomtani szakértők, míg a gépjárműveket és egyéb tárgyakét az Intézet fizikai-kémiai szakértői végzik.

130. a) A vér szénmonoxid-hemoglobin tartalomra vonatkozó vizsgálata során a szénmonoxid tartalom meghatározása alapján a szakértő véleményt adhat a világítógáz mérgezésre vagy más szénmonoxid keverék belégzésére vonatkozóan.

b) A vizsgálatához a vérmintát kémiaiilag tiszta üvegcsőbe kell levenni. A véralkohol vizsgálat vérminta vételéhez rendszeresített üvegcső erre a célra nem használható.

131. A vizsgálati anyagokat és tárgyakat változtatás nélkül, egyenként, lehetőleg műanyag, fém vagy üvegcsomagolásban, nedvesség és pormentesen lezárva kell vizsgálatra küldeni. A csomagolást szükség esetén további védőcsomagolással (papír, fagyapot töltésű karton vagy fadoboz) kell ellátni.

IGAZSÁGÜGYI ORVOSTANI LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATOK

A vizsgálatokba bevonható szakértői intézmények

✓ 132. a) Az igazságügyi orvostani laboratóriumi vizsgálatokat a rendőri szervek részére elsősorban az Intézet végzi. Ettől eltérni csak boncolást kiegészítő laboratóriumi vizsgálatok esetében lehet akkor, ha a boncolást egyetemi Igazságügyi Orvostani Intézetben végezték.

b) Boncolást kiegészítő laboratóriumi vizsgálatok közül a hullarészek és váladékok vegyvizsgálatát — mérgezés vagy annak gyanúja esetén — az Országos Bírósági Vegyészeti Intézet végzi.

133. Véralkohol vizsgálat elvégzésére a 132. a) bekezdésében foglaltakon kívül az Intézet helyett Igazságügyi Orvostani Intézet vagy arra kijelölt más intézmény is igénybevehető, ha

- szeszital fogyasztással összefüggésben elkövetett bűncselekmény miatt bíróság elé állításra kerül sor;
- a büntető vagy szabálysértési eljárás lakhatási engedéllyel nem rendelkező külföldi állampolgárokkal szemben folyik és a szeszitaltól való befolyásoltság mértékének megállapítása szükséges.

Véralkoholvizsgálat

✓ 134. a) A vér etilalkohol tartalmának kimutatása alapján a szakértő arra adhat véleményét, hogy

- a vizsgált személy fogyasztott-e alkoholt;
- a vérvétel és a cselekmény időpontjában milyen fokú alkoholos befolyásoltság állapotában volt.

b) A vérmintát a rendőri szervek részére az e célból kiadott „vérvételi doboz” felhasználásával orvos közreműködésével kell vetetni.

c) A vérvétellel egyidejűleg ki kell tölteni az erre a célra rendszerezített „vérvételi jegyzőkönyv”-et (ld. 22. számú melléklet).

d) A vérmintát a vérvételi jegyzőkönyvvel együtt haladéktalanul laboratóriumi vizsgálatra kell küldeni. A vérvételi dobozok postán is küldhetők.

Vérkimutatás és vércsoport meghatározás

135. A vérfolt vizsgálata alapján a szakértő arra adhat véleményt, hogy

- vér-e a kérdéses szennyeződés;
- a vér emberi vagy állati eredetű-e;
- ha emberi eredetű, milyen vércsoportba tartozó személytől származik;
- hogyan került ki a vér a testből (cseppenés, freccsenés stb.);
- ha a vér állati eredetű, milyen állatfajtól ered.

136. a) Ha a vérfolt ruhaneműn vagy szállítható tárgyon van, azokat változtatás nélkül kell szakértői vizsgálatra küldeni. Ha erre a nyomot hordozó tárgy nagysága vagy jellege miatt nincs lehetőség, a vérfoltot lehetőleg hordozóanyagával együtt kell a tárgyból kiemelni és vérfoltmentes részlettel vizsgálatra küldeni.

b) Havon levő, vérfoltnak tűnő szennyeződést steril gézre felitatva, megszáritva, papír csomagolásban kell vizsgálatra küldeni. Hasonló módon kell eljárni vértócsa esetén is. A hóról biztosított vérszennyeződés vizsgálata során csak az emberi vagy állati eredet különíthető el, illetve állapítható meg.

c) A köröm alatti vér- és egyéb szennyeződéseket a körömszéllel együtt kell vizsgálatra küldeni.

d) Vértől vagy mástól nedves tárgyakat szobahőmérsékleten, tiszta csomagolópapíron kell megszáritani, majd papír csomagolásban kell vizsgálatra küldeni. A csomagoláshoz PVC fóliát és az ahhoz hasonló anyagokat nem szabad használni.

137. a) Boncolás során a szabályszerű hullai vérmintavétel mellett vízzel, illetve mással nem keveredett hullai vért is kell gézlapra felitatva, majd megszáritva papírcsomagolásban vizsgálatra küldeni.

b) A vizsgálati anyagot tartalmazó csomagon fel kell tüntetni, hogy a vért kitől és mikor vették, illetve milyen módon biztosították.

Egyéb emberi eredetű váladékok vizsgálata

138. Ondófelt vizsgálata alapján a szakértő arra adhat véleményt, hogy

- a vizsgálati tárgyon van-e ondótól eredő szennyeződés;
- csoportanyag meghatározására van-e lehetőség és ha igen, a szennyeződés milyen csoporttulajdonságú személytől származik.

139. Hüvelyváladék felt kimutatására irányuló vizsgálat alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy a szennyeződés hüvelyváladék vagy egyéb testváladék-e.

140. Egyéb testváladékok vizsgálata alapján (nyál, izzadság stb.) a szakértő arra is adhat véleményt, hogy kimutatható-e a szennyeződésből (testváladékból) csoporttulajdonság; és ha igen, a szennyeződés milyen csoporttulajdonságú személytől származik.

141. a) Belső vizsgálat alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- belső-e a vizsgált anyag;
- milyen tápanyagmaradványok találhatók a belsőben és milyen következtetések vonhatók le ebből a tizenkettő–huszonnégy órával előbb fogyasztott táplálékra;
- találhatók-e a belsőben azonosítás szempontjából számításba vehető testecskék (vegyszeres elemek, férgek, féregpeték stb.).

b) A vizsgálati anyagokat gyógyszerárakban kapható, erre rendszeresített széklettartályban kell vizsgálatra küldeni.

142. a) Magzatszuroknak, magzatmáznak, gyermekágyi váladéknak tűnő szennyeződés vizsgálata alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy kimutathatók-e a vizsgálati tárgyakon (lepedő, matrac, női fehérnemű stb.) a kérdéses szennyeződések.

b) Szakértői vizsgálatra a szennyezett textíliákat száraz állapotban, papírsomagolásban kell megküldeni. A terjedelmük miatt nem szállítható nyomhordozókról a vizsgálati anyagot tiszta üveg-edényben kell a szakértőhöz eljuttatni.

Haj- és szőrszálak vizsgálata

143. a) Haj- és szőrszálak vizsgálata alapján a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- hajszál vagy szőrszál a vizsgálatra küldött anyag;
- ha az szőrszál, emberi vagy állati eredetű-e.

b) Emberi eredetű haj-, illetve szőrszállal kapcsolatban a szakértő arra is nyilatkozhat, hogy

- milyen módon vált le a testről (kihullott, kitépték stb.);
- sérülés (vágás, törés, égés stb.) vagy egyéb jellegzetesség (betegség, festés stb.) van-e rajta;
- ép hajhagyma esetén a szál milyen nemű személytől származik;
- a számításba vett személyek közül kitől származhat a haj- vagy szőrszál, illetve kitől való származása zárható ki.

c) Állati eredetű szőrszállal kapcsolatban a szakértő arra is nyilatkozhat, hogy az milyen állatfajtától (kutya, macska, ló stb.) származik.

144. a) A helyszínről vagy egyéb helyről összegyűjtött haj- és szőrszálak eredetét pontosan meg kell jelölni, és azokat borítékba vagy üvegcsőbe helyezve kell vizsgálatra küldeni.

b) Ha összehasonlító vizsgálatra is szükség van, tíz-tizenöt szálból álló mintát kell venni. Hajszálak esetében a fej négy tájáról (fejtető, tarkó és a halántéktájak) kell területenként tíz-tizenöt szálát kívágni.

Diatoma vizsgálat

145. a) A hullarészek laboratóriumi vizsgálata során a diatoma (kovamoszat) tartalom kimutatásával a szakértő arra adhat véleményt, hogy a halált vízbefulladás okozta-e vagy a vízben talált személy már holtan került oda.

b) A diatoma vizsgálatra szívvert (a jobb kamrából) tüdőkaparékot (a mellhártya alól) és csontvelőt (combesont részletet) kell orvosszakértő közreműködésével biztosítani és csiszolt dugós porüvegben elhelyezve megküldeni.

c) Ha a vízbefúlás és a holttest megtalálásának helye feltehetően azonos, onnan (ásott kút, belvíz, árok stb.) – lehetőleg a víz mélyéről – vízmintát kell venni. A vízminta vétele mellőzhető, ha a vízbefúlás folyóban vagy tóban történt és a vízbefúlás helye nyilvánvalóan eltér a feltalálási helytől.

Szövettani vizsgálatok

146. a) Szövettani vizsgálatok alapján a szakértő rendszerint véleményt adhat a halál okára, a halál vagy a sérülés időpontjára és más lényeges körülményekre vonatkozóan.

b) A szövettani vizsgálatra a külön utasításban a Belügyminisztérium Egészségügyi Osztálya 70-8-9/1968. számú utasításának 6. pontja megjelölt hullarészeket (a boncjegyzőkönyv egy példányát is mellékelve) kell megküldeni az utasításban meghatározott előírások betartásával.

147. a) A szerv- és szövetminták kimetszése a boncolást végző rendőrorvos feladata, azt boncmesterre bízni nem szabad.

b) A szövetrészeket éles késsel kell kimetszeni. A szövettani vizsgálatra szánt bőr-, gyomor-, bél-, nyálkahártyarészletek tapadó és egyéb speciális szennyeződéseit eltávolítani nem szabad.

c) Kiszáradt, mumifikálódott, hullaviaszosan átalakult szöveteket szárazon, rögzítő folyadék nélkül, csiszolt dugós porüvegben kell vizsgálatra küldeni. Ha a hullaviasz nedves állapotú, tíz százalékos formalinoldatban kell rögzíteni.

Személyazonosítás csontvázrészek és koponya alapján

148. Ismeretlen holttestek, holttestrészek, csontmaradványok vizsgálata során a szakértő rendszerint arra adhat véleményt, hogy

- a lelet emberi eredetű-e, ha igen, mi a lelet származási ideje, mikor következett be az ismeretlen személy halála;
- a lelet milyen nemű, életkorú, testmagasságú személy holttestéből származik;
- milyen volt az ismeretlen személy vércsoportja;
- észlelhetők-e a maradványokon, csontvázrészekeken azonosítási célra felhasználható (megbetegedés, régebbi sérülés, fogpótlás stb.) sajátosságok;
- megállapítható-e a leletből az ismeretlen személy halálának oka;
- a rendelkezésre bocsátott fényképeken ábrázolt személy holtteste, csontváza-e a vizsgálat tárgya.

149. a) Az ismeretlen holttestről azonosítás céljaira a 119. pontban foglaltak szerint kell fényképeket készíteni.

b) A holttest arcvonásainak torzulásait, a hullajelenségek következményeit - ha ezt a rothadási folyamat előrehaladottsága teljesen nem zárja ki, orvosszakértő közreműködésével csökkenteni kell és a fényképezést ezután meg kell ismételni.

c) Koponya alapján történő személyazonosításhoz a 117. pontban foglaltak szerint kell beszerezni az összehasonlító mintákat és a szakértővel közölni kell a 120. pontban jelzett körülményeket.

150. a) A vizsgálat céljára orvosszakértő közreműködésével a koponyát, a felkarcsontot, a combcsontot és a szeméremcsont ízfelszínét kell megküldeni.

b) A csontokat, illetve csontvázrészleteket a lágyrészektől mechanikus úton megtisztítva kell vizsgálatra küldeni.

c) Ha a nyomozó hatóságnak a számításba vehető személyre gyanúja támad, a lehetőség szerint kórházi gyógykezelésére, vércsoportjára, megbetegedéseire, fogászati kezelésére vonatkozó adatokat be kell szerezni és a személyazonosítást végző szakértőnek rendelkezésére kell bocsátani.

Budapest, 1976. január 27.

A BÜNTETŐ ELJÁRÁSI TÖRVÉNYNEK (1978. ÉVI I. TÖRVÉNY)
A TÁRGYI BIZONYÍTÁSI ELKÖZÖRRE, BIZONYTÉTELEKRE,
A SZAKTUDÁSRA, A SZAKVELEMÉNYRE ÉS A SZAKTANÁCS-
ADÓKRA VONATKOZÓ KENDELÉKEZÉST

VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK

5. §. (2) A büntető eljárásban szabadon felhasználható minden olyan bizonyítási eszköz és bizonyíték, amely a tényállás megállapítására alkalmas lehet. A hatóságok között egyenlő és demokratikus módon szabadon állhatnak, és azok minden megengedett módon használhatók fel.

A bírósági eljárás szabályai

25. §. (1) A bírósági ügyben a hatóság tagjaként nem járhat el:
a) aki az ügyben mint kártett vagy védő, továbbá mint ártott, felelős vagy más felek képviselője van, vagy volt részt, valamint a feleknek hozzátartozója;

b) aki az ügyben mint tanú vagy megfigyelő vagy volt részt;

c) akitől az ügy elfogadásán megelőzően egyéb okból nem várható.

(2) Nem kizárás ok, ha a hatóság tagja a bírósági határozatok meghozatalára jutott büntetőeljárás miatt lett felelős.

(3) A hatóság tagjának kizárására vonatkozó rendelkezéseket megelőzően alkalmazni kell a jogszabályoknak.

26. §. (1) A hatóság köteles gondoskodni arról, hogy ne járjon el az, akivel szemben kizárás ok áll fenn. Ugyanakkor a hatóság vezetője a kizárás hiányáról felelős.

(2) A hatóság tagja köteles a hatóság vezetőjének bejelenteni, ha vele szemben kizárás ok áll fenn. A bejelentés elmulasztását vagy késedelmes teljesítését büntetési és anyagi felelősséggel terheli.

(3) A kizárás okot az ügyész, a kártett, a védő, a megfigyelő és a felelős képviselője is bejelentheti.

A BÜNTETŐ ELJÁRÁSI TÖRVÉNYNEK (1973. ÉVI I. TÖRVÉNY) A TÁRGYI BIZONYÍTÁSI ESZKÖZÖKRE, BIZONYÍTÉKOKRA, A SZAKÉRTŐKRE, A SZAKVÉLEMÉNYRE ÉS A SZAKTANÁCS- ADÓKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEI

(Kivonatos közlés)

A tényállás felderítése és a bizonyítékok szabad értékelése

5. §. (3) A büntető eljárásban szabadon felhasználható minden olyan bizonyítási eszköz és bizonyíték, amely a tényállás megállapítására alkalmas lehet; a hatóságok ezeket egyenként és összességükben szabadon értékelik, és ezen alapuló meggyőződésük szerint bírálják el.

A kizárás általános szabályai

35. §. (1) A büntető ügyben a hatóság tagjaként nem járhat el:

a) aki az ügyben mint terhelt vagy védő, továbbá mint sértett, feljelentő vagy mint ezek képviselője vesz vagy vett részt, valamint a felsoroltak hozzátartozója;

b) aki az ügyben mint tanú vagy szakértő vesz vagy vett részt;

c) akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható.

(2) Nem kizárási ok, ha a hatóság tagja a hivatali hatáskörében tudomására jutott bűncselekmény miatt tett feljelentést.

(3) A hatóság tagjának kizárására vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a jegyzőkönyvvezetőre is.

36. §. (1) A hatóság köteles gondoskodni arról, hogy ne járjon el az, akivel szemben kizárási ok áll fenn. Ilyen esetben a hatóság vezetője a kizárást hivatalból kezdeményezi.

(2) A hatóság tagja köteles a hatóság vezetőjének haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok áll fenn. A bejelentés elmulasztásáért vagy késedelmes teljesítéséért fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

(3) A kizárási okot az ügyész, a terhelt, a védő, a sértett és a sértett képviselője is bejelentheti.

A bizonyítás törvényessége

60. §. (1) A bizonyítékok felderítése, összegyűjtése és biztosítása során e törvény rendelkezései szerint kell eljárni. Jogszabály előírhatja a bizonyítási cselekmények elvégzésének, így különösen a bizonyítási eszközök rögzítésének és megvizsgálásának meghatározott módját.

A bizonyítás eszközei

61. §. (1) A bizonyítás eszközei különösen a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat, a szemle, a bizonyítási kísérlet, a felismerésre bemutatás és a terhelt vallomása.

(2) Az eljárás során fel lehet használni a bizonyítás olyan eszközeit is, amelyeket az arra illetékes hatóságok — a törvényben meghatározott feladataik teljesítése során — a büntető eljárás megindítása előtt szereztek meg.

(3) A bizonyítás eszközeinek nincs előre meghatározott bizonyító ereje.

A tanú vallomástételének akadályai

65. §. (1) Nem lehet tanúként kihallgatni

- a) a védőt arra nézve, amiről mint védő szerzett tudomást;
- b) akitől testi vagy szellemi fogyatékosága miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás;
- c) aki a titoktartás alól nem kapott felmentést, olyan tényről, amely államtitoknak vagy szolgálati titoknak minősül.

(2) Azt, hogy a titoktartás alól mely hatóság vagy szerv adhat felmentést, külön jogszabály határozza meg. A felmentésre irányuló megkeresésben meg kell jelölni azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kéri.

66. §. (1) A tanúvallomást megtagadhatja

- a) a terhelt hozzátartozója;
- b) az, aki magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az ezzel kapcsolatos kérdésben;

c) aki foglalkozásánál vagy közmegebiztatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási kötelezettségét sértené meg, kivéve, ha ezalól felmentették.

(2) A tanút mentességére kihallgatása előtt, illetőleg mihelyt a mentesség ismerteté vált, figyelmeztetni kell. Ennek megtörténtét, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát jegyzőkönyvbe kell venni. A tanúvallomás megtagadásának jogosságáról a hatóság dönt.

A szakvélemény

Szakértő igénybevétele

68. §. (1) Ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell igénybe venni.

(2) Szakértő igénybevétele kötelező, ha az eldöntendő kérdés tárgya

a) elmebeteg, gyengeelméjűség vagy tudatzavar,

b) kényszergyógykezelés vagy kényszerelvonó kezelés szükségessége.

(3) Az igazságügyminiszter — a belügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel egyetértésben — szakértő igénybevételét a (2) bekezdésben nem említett kérdésben is kötelezővé teheti.

(4) A szakértő kirendeléséről szóló határozatnak meg kell jelölnie a vizsgálat tárgyát, és tartalmaznia kell azokat a kérdéseket, amelyekre a szakértőnek választ kell adnia.

69. §. (1) Rendszerint egy szakértőt kell igénybe venni. Ha a vizsgálat jellege szükségessé teszi, több szakértő is kirendelhető.

(2) Igazságügyi orvosi boncolásnál és a terhelt elmeállapotának vizsgálatánál két szakértőt kell igénybe venni. Az igazságügyminiszter — a belügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel egyetértésben — több szakértő igénybevételét más esetben is kötelezővé teheti.

A szakértő ✓

70. §. (1) A hatóság külön jogszabályban feljogosított intézményt, kijelölt igazságügyi szakértőt, ha pedig ez nem lehetséges, kellő szakértelemmel rendelkező személyt vagy intézményt (eseti szakértő) rendelhet ki szakértőként.

(2) Intézmény kirendelése esetén annak vezetője jelöli ki az eljáró szakértőt.

(3) A szakértő kirendeléséről, a (2) bekezdés esetében pedig az eljáró szakértő kijelöléséről a terheltet, a védőt, a vádirat benyújtása után pedig az ügyészt is — külön jogszabályban meghatározott módon — értesíteni kell.

A szakértő kizárása

71. §. (1) Szakértőként nem járhat el

a) a 35. §. (1) bekezdésének a) és c) pontjában megjelölt személy;

b) aki az ügyben mint a hatóság tagja járt el;

c) a halottszemlénél vagy a boncolásnál az az orvos, aki a meghalt személyt közvetlenül halála előtt gyógykezelt;

d) a szakértői intézmény állandó szakértője, ha a 35. §. (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott kizáró ok az intézmény vezetőjére áll fenn;

e) a szakvélemény felülvizsgálatánál az a szakértő, aki a véleményt adta.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjának alkalmazásában nem tekintendő a hatóság tagjának a külön jogszabályban szakvélemény adására feljogosított intézmény szakértője.

(3) A 36. §. (2)–(3) bekezdése, valamint a 65–66. §. a szakértőre értelemszerűen irányadó.

A szakértő kötelességei és jogai

72. §. (1) A szakértő köteles az ügyben közreműködni és szakvéleményt adni.

(2) A szakértőt a kirendelés alól a hatóság fontos okból felmentheti. Ha a szakkérdés nem tartozik szakismereteinek körébe, a szakértő erről a kirendelő hatóságot értesíti.

(3) A szakértő köteles és jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek feladatának teljesítéséhez szükségesek. Az ügy iratait megtekintheti, az eljárási cselekménynél jelen lehet, a terhelthez, a tanúhoz és a többi szakértőhöz kérdést intézhet.

Amennyiben ez feladatának teljesítéséhez szükséges, további adatok, iratok és felvilágosítások közlését, tárgyak rendelkezésre bocsátását kérheti, és bizonyítás felvételét indítványozhatja.

(4) A szakértő a hatóság távollétében is végezhet vizsgálatot, és megtekintheti a véleményadáshoz szükséges tárgyakat; ennek során a megvizsgált személyhez, tárgyak azonosításával, kezelésével és őrzésével kapcsolatban pedig a jelenlevő személyhez is tehet fel kérdéseket.

Közreműködési kötelezettség a szakértő eljárása során

73. §. (1) A terhelt és a sértett köteles — a műtetet és a műtétnek minősülő vizsgálati eljárást kivéve — a szakértői vizsgálatnak magát alávetni, és tűrni, hogy a szakértő a véleményadáshoz elengedhetetlenül szükséges vizsgálatot elvégezze. A sértett köteles továbbá a vizsgálat elvégzését egyéb módon (pl. adatszolgáltatással) is elősegíteni. A szakértői vizsgálattal okozott kárért — külön jogszabály szerint — kártalanításnak van helye.

(2) A terhelt az (1) bekezdésben megjelölt cselekmények tűrésere kényszeríthető. Ha a sértett az (1) bekezdésben szabályozott kötelezettségét nem teljesíti, rendbírsággal sújtható.

(3) Az (1) és a (2) bekezdésnek a sértettre vonatkozó rendelkezéseit a tanúra is alkalmazni kell. A 65–66. §. rendelkezései azonban értelemszerűen irányadók.

A szakvélemény előadása vagy előterjesztése

75. §. (1) A szakértő a szakvéleményt — a hatóság rendelkezésének megfelelően — szóban előadja, vagy a hatóság által kitűzött határidőn belül írásban terjeszti elő.

(2) A szakértő a szakvéleményt a saját nevében adja. Ha több szakértő azonos véleményre jut, a szakvéleményt közösen is előterjeszthetik (együttes vélemény). Több szakághoz tartozó szakkérdésben a szakértők véleményüket egyesíthetik (egyesített vélemény).

A szakértő meghallgatása

76. §. (1) A szakvélemény előadása előtt meg kell állapítani a szakértő személyazonosságát, tisztázni kell, hogy az ügyben érdekelt vagy elfogult-e, az eseti szakértőt pedig figyelmeztetni kell a

hamis véleményadás következményeire. A szakértőhöz a szakvélemény előadása vagy előterjesztése után kérdéseket lehet intézni.

(2) Ha a szakvélemény, illetőleg annak bármely része hiányos, homályos, önmagával vagy más szakvéleménnyel vagy az ügy más adatával ellentétben állónak látszik, vagy helyességéhez egyébként kétség fér, a szakértő köteles a hatóság felhívására a szükséges felvilágosítást megadni, illetőleg szakvéleményét kiegészíteni.

Más szakértő kirendelése

77. §. (1) Ha az eljáró szakértőtől kért felvilágosítás vagy a szakvélemény kiegészítése nem vezet eredményre, vagy egyéb okból szükséges, kérelemre vagy hivatalból más szakértőt kell kirendelni.

(2) Ha kijelölt vagy eseti szakértő járt el, és ugyanabban a szakkérdésben újabb szakvélemény szükséges, elsősorban szakértői intézményt kell kirendelni.

(3) Ha kényszergyógykezelésről kell határozni, a terhelt, törvényes képviselője vagy házastársa, illetőleg a védő kérelmére más szakértőt is ki kell rendelni.

A szakvélemény felülvizsgálata

78. §. Ha a szakkérdés más szakértő kirendelésével sem tisztázható, a hatóság ha erre lehetőség van, a szakvélemény felülvizsgálatát rendeli el, és evégett az erre kijelölt testületet megkeresi.

Szaktanácsadó közreműködése a bizonyításban

79. §. (1) A hatóság a szemlénél, a bizonyítási kísérletnél és más eljárási cselekménynél szaktanácsadót vehet igénybe, ha a bizonyítási eszközök felkutatásához, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakértelem szükséges, illetőleg a hatóság valamilyen szakkérdésben felvilágosítást kér.

(2) A szakértő kizárására, valamint a szakértői vizsgálat elvégzésével közvetlenül összefüggő jogokra és kötelezettségekre vonatkozó rendelkezéseket [71. §., 72. §. (3)–(4) bek.] a szaktanácsadóra is megfelelően alkalmazni kell.

Kényszerintézkedések a tanúval és a szakértővel szemben

81. §. (1) Ha a tanú vagy a szakértő a vallomástételt, illetőleg a közreműködést és a véleménynyilvánítást a következményekre történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja, rendbírsággal sújtható, és az okozott költségek megfizetésére kötelezhető.

(2) A szakértőt rendbírsággal lehet sújtani akkor is, ha a szakvélemény előterjesztésével indokolatlanul késlekedik.

(3) Ha a tanú vagy a szakértő mentességére hivatkozva tagadja meg a vallomástételt, illetőleg a véleményadást, az ennek helyt nem adó határozat elleni jogorvoslatnak halasztó hatálya van.

A tárgyi bizonyítási eszköz

82. §. (1) Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan dolog, amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az, amely a bűncselekmény elkövetésének nyomait hordozza, vagy a bűncselekmény elkövetése útján jött létre, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amelyre a bűncselekményt elkövették.

(2) E törvény alkalmazásában tárgyi bizonyítási eszköz a bizonyításra alkalmas irat, valamint minden olyan tárgy is, amely általában műszaki vagy vegyi úton adatokat rögzít (fénykép, film-, hangfelvétel stb.)

(3) A tárgyi bizonyítási eszközt, ha lefoglalásra nem alkalmas, a bűncselekménnyel kapcsolatos egyedi tulajdonságainak leírását vagy fényképét, az iratokhoz kell csatolni.

Az okirat

83. §. (1) Valamilyen tény vagy körülmény igazolására kiállított irat (okirat) bizonyítási eszköz, ha a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas.

(2) Az okiratra vonatkozó rendelkezések irányadók minden olyan tárgyra is, amely valamely tény vagy körülmény igazolása végett a 82. §. (2) bekezdésében megjelölt módon készült.

A szemle

84. §. (1) Szemlét kell tartani, ha a bizonyítandó tény felderítéséhez vagy megállapításához személy, tárgy vagy helyszín közvetlen megtekintése, illetőleg megfigyelése szükséges.

(2) A szemle alkalmával a bizonyítás szempontjából jelentős minden körülményt részletesen rögzíteni kell. A szemle tárgyról, ha lehetséges és szükséges, felvételt, rajzot, vagy vázlatot kell készíteni, és azt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni. A szemlén fel kell kutatni és össze kell gyűjteni a tárgyi bizonyítási eszközöket is.

(3) Ha a szemle tárgyat egyáltalán nem, vagy csak jelentős nehézség, illetőleg költség árán lehetne a hatóság elé vinni, a szemlét a helyszínen kell megtartani.

(4) Mindenki köteles a szemlének magát alávetni, a birtokában levő tárgyat pedig a szemle céljából rendelkezésre bocsátani. A terhelt erre kényszeríthető, ha pedig más szegi meg ezt a kötelezettségét, rendbírsággal sújtható.

A bizonyítási kísérlet

85. §. (1) Bizonyítási kísérletet a hatóság akkor rendel el, ha azt kell megállapítani vagy ellenőrizni, hogy valamely esemény vagy jelenség meghatározott helyen, időben, módon, illetőleg körülmények között megtörténhetett-e.

(2) A bizonyítási kísérletet lehetőleg ugyanolyan körülmények között kell lefolytatni, mint ahogyan a vizsgált esemény vagy jelenség megtörtént, illetve megtörténhetett.

(3) A bizonyítási kísérlet az emberi méltóságot nem sértheti, senki egészségét nem veszélyeztetheti.

A felismerésre bemutatás

86. §. (1) A terheltnek vagy a tanúnak személyt vagy tárgyat felismerés céljából be lehet mutatni.

(2) Azt, akitől a felismerés várható, előzetesen ki kell hallgatni arról, hogy a kérdéses személyt vagy tárgyat milyen körülmények között észlelte, és miről ismerné fel.

(3) A személyt vagy a tárgyat olyan körülmények között kell bemutatni, amely a terhelt vagy a tanú befolyásolását kizárja.

A lefoglalás

101. §. (1) A hatóság lefoglalja azt a dolgot, amely

- a) tárgyi bizonyítási eszköz,
- b) a törvény értelmében elkobozható, vagy
- c) amelynek a birtoklása jogszabályba ütközik.

(2) A lefoglalt dolgot a hatóság letétbe helyezi. A megőrzésről egyéb módon kell intézkedni, ha a dolog letétbe helyezésre nem alkalmas vagy ezt más fontos ok indokolja.

(3) A címzettnek még nem kézbesített postai és távközlési küldeményt csak az ügyész, illetőleg a bíróság határozata alapján lehet lefoglalni; a határozat meghozataláig csak visszatartásnak van helye.

A házkutatás

103. §. (1) Ház, lakás, egyéb helyiség vagy azokhoz tartozó bekerített hely átkutatásának a hatóság határozata alapján akkor van helye, ha alaposan feltehető, hogy az a bűncselekmény elkövetőjének kézrekerítésére, a bűncselekmény nyomainak felderítésére vagy tárgyi bizonyítási eszköz megtalálására vezet.

(2) A házkutatást rendszerint az érdekelt jelenlétében kell elvégezni; megkezdése előtt közölni kell vele a házkutatást elrendelő határozatot és fel kell szólítani, hogy a keresett tárgyat önként adja elő. Ha az érdekelt távol van és megbízottja szines, érdekeinek védelmére a hatóság képviselőt rendel ki.

(3) Házkutatás a hatóság határozata nélkül akkor tartható meg, ha

- a) a késedelem az intézkedés eredményességét veszélyezteti,
- b) a tettenért elkövető megszökött,
- c) olyan terheltet kell kézrekeríteni, akinek az előzetes letartóztatását rendelték el,
- d) a házkutatás bűncselekmény megakadályozása céljából szükséges.

A motozás

104. §. (1) Tárgyi bizonyítási eszköz megtalálása érdekében a hatóság intézkedésére meg lehet motozni azt, akiről alaposan feltehető, hogy ilyen tárgyat tart magánál.

(2) A motozás előtt az érdekeltet fel kell szólítani, hogy a kere-
sett tárgyat önként adja át.

(3) A motozást csak a megmotozottal azonos nemű végezheti és
egyébként is csak ilyen személy lehet jelen.

A lefoglalás, a házkutatás és a motozás közös szabályai

105. §. (1) A lefoglalást, a házkutatást és a motozást az érin-
tett kíméletével, lehetőleg nappal kell végezni. Biztosítani kell,
hogy az intézkedés folytán ne kerüljenek nyilvánosságra a magán-
életnek az ügygel össze nem függő körülményei, s kerülni kell a
szükségtelen károkozást.

(2) A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni, hogy a tárgyi bizonyí-
tási eszközt hol és milyen körülmények között találták meg.

(3) Aki a lefoglalást, a házkutatást vagy a motozást akadályoz-
za, ezek túrésére kényszeríthető és — a terhelt kivételével — rend-
bírsággal sújtható.

A rendbírság

108. §. (1) A hatóság e törvényben meghatározott esetekben
a rend fenntartása, valamint a büntető eljárásban előírt kötelessé-
gek megtartásának biztosítása érdekében száz forinttól ötezer
forintig terjedő rendbírságot szabhat ki. A rendbírság kiszabása
ellen bejelentett jogorvoslatnak halasztó hatálya van.

(2) A fegyveres erők, fegyveres testületek és rendészeti szervek
tagjával szemben rendbírság nem alkalmazható; a helyett fegyelmi
eljárás lefolytatása végett az illetékes előljáróját kell megkeresni.

Az igazolás

110. §. (1) Ha az ügyész, a terhelt, a védő, a magánvádló, a
magánfél, a tanú vagy a szakértő határidőt vagy határnapot, ille-
tőleg a jogorvoslatra jogosult határidőt hibáján kívül mulasztotta
el — eltérő rendelkezés hiányában —, igazolásnak van helye.

(2) Az igazolási kérelmet az elmulasztott határidő utolsó napjá-
tól, illetőleg a határnaptól számított nyolc napon belül lehet elő-
terjeszteni. Ha a mulasztás később jutott a mulasztó tudomására,

vagy az akadály később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével kezdődik. Hat hónapon túl igazolási kérelmet nem lehet előterjeszteni.

(3) Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás¹ okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségét valószínűsítik.

(4) Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt az elmulasztott cselekményt is pótolni kell.

(5) Az igazolási kérelemnek az eljárás folytatására, illetőleg a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya. Ha azonban az igazolási kérelem teljesíthetőnek látszik, az eljárás vagy a határozat végrehajtása felfüggeszthető.

Az idézés és az értesítés

112. §. (1) A hatóság — ha e törvény kivételt nem tesz — azt idézi, akinek jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező, és azt értesíti, akinek a jelenléte nem kötelező, de a törvény lehetővé teszi.

(2) Az idézés és az értesítés rendszerint írásban vagy a hatóság előtti megjelenés alkalmával szóban történik. Az írásbeli idézésnek, illetőleg értesítésnek tartalmaznia kell, hogy a megidézettnek milyen minőségben, hol és mikor kell megjelennie, illetőleg az értesített milyen minőségben jelenhet meg, a távolmaradás következményeire való figyelmeztetést, valamint a vádirat benyújtása után — az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény megjelölését.

(3) Szükség esetén az idézés vagy az értesítés rövid úton (pl. távbeszélő útján) is történhet.

(4) Az írásbeli idézést vagy értesítést a terheltnek zárt iratban kell megküldeni.

(5) A fegyveres erők, fegyveres testületek vagy rendészeti szervek tagját rendszerint előljárója útján kell idézni, illetőleg értesíteni. Az idézés, illetőleg az értesítés az előljáró egyidejű értesítése mellett közvetlenül is történhet, ha a megidézettnek, illetőleg az értesítettnek a hatóság székhelyén nincs előljárója, és a késedelem az eljárás sikerét veszélyeztetné.

(6) Kiskorú idézéséről a gondozóját azzal a felhívással kell értesíteni, hogy a megjelenésről gondoskodjék. Kiskorú idézéséről és értesítéséről a törvényes képviselőjét is értesíteni kell.

Az idézéssel szembeni mulasztás következményei

113. §. (1) Ha a terhelt, a védő, a tanú vagy a szakértő a 112. §. (2) bekezdése szerinti idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy engedély nélkül eltávozik, illetőleg a terhelt vagy a tanú önhibájából olyan állapotban jelenik meg, hogy nem hallgatható ki, a hatóság

- a) a terhelt elővezetését rendelheti el,
- b) a tanú elővezetését rendelheti el vagy rendbírsággal sújthatja,
- c) a védőt és a szakértőt rendbírsággal sújthatja.

(2) Az (1) bekezdésben szabályozott esetben a tanút és a szakértőt a meg nem jelenésével, illetőleg az eltávozásával okozott költség megtérítésére kell kötelezni.

Intézkedések a feljelentés alapján

126. §. (2) A feljelentés kiegészítése során a nyomozó hatóság

- c) szaktanácsadót alkalmazhat, ha a feljelentés elbírálása szak kérdésben való állásfoglalástól függ.

A nyomozás elrendelése

130. §. (2) A nyomozás elrendelése előtt halaszthatatlan nyomozási cselekménynek van helye, ha a késedelem veszéllyel jár, így különösen a megkezdett bűncselekmény befejezésének, újabb bűncselekmény elkövetésének, az elkövető elrejtőzésének, a bizonyítékok eltüntetésének vagy megsemmisítésének megakadályozása érdekében.

A kihallgatás egyéb szabályai

133. §. (1) A gyanúsított és a tanú kihallgatásánál, illetőleg a szakértő meghallgatásánál a hatóság azt végző tagján és a jegyzőkönyvvezetőn kívül csak az lehet jelen, akinek jelenlétét a törvény megengedi.

Az érdekeltek részvétele a nyomozási cselekményeknél

134. §. (3) A gyanúsított, a védő és a sértett jelen lehet a szakértő meghallgatásánál, a szemlén, a bizonyítási kísérletnél és a felismerésre bemutatásnál. A felsoroltak értesítése mellőzhető, ha a késedelem veszéllyel jár.

(4) Aki nyomozási cselekménynél a (3) bekezdés értelmében van jelen, indítványt terjeszthet elő és észrevételt tehet.

A tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása

188. §. (3) A tanács elnöke hallgatja ki a vádlottat és a tanút, illetőleg hallgatja meg a szakértőt; hozzájuk a bíróság tagjain kívül az ügyész, a vádlott, a védő, a magánfél, valamint — az őket érintő körben — az egyéb érdekelték és a szakértő kérdést intézhetnek, a sértett kérdés feltételét indítványozhatja. Ha a kérdés a kihallgatott személy befolyásolására alkalmas, illetéktelen személy tette fel, az üggyel össze nem függő körülményre vonatkozik, vagy a tárgyalás tekintélyét sérti, a tanács elnöke a kérdés feltevését, illetőleg a feleletet megtiltja.

A tárgyi bizonyítási eszköz felmutatása

202. §. A tárgyaláson megtekintésre fel kell mutatni a tárgyi bizonyítási eszközt vagy fényképét, illetőleg ismertetni kell a leírását.

Az okirat felolvasása

203. §. (2) A tárgyalásról értesített, de meg nem jelent szakértő véleményének felolvasása után, ha meghallgatása szükséges, a szakértőt meg kell idézni.

A szemle és a bizonyítási kísérlet

204. §. A szemlét és a bizonyítási kísérletet szükség esetén helyszíni tárgyaláson kell megtartani.

A KATONAI BÜNTETŐ ELJÁRÁS

A szakértő igénybevétele

338. §. A katonai büntető eljárásban lehetőleg a katonai igazságügyi szakértők jegyzékébe felvett kijelölt szakértőt kell igénybe venni.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERÉNEK

10. számú

UTASÍTÁSA

A BÜNÜGYEK RENDŐRI NYOMOZÁSÁRÓL

(Kivonatos közlés)

Szakvélemény

10. (1) A büntető eljárásban a felderítés eredményessége és a tényállás hiánytalan megállapítása érdekében, a törvényben meghatározott feltételek esetén szakértő (szaktanácsadó) vesz részt (Be. 68 – 79. §.). Szakértő kirendelésére az eljáró nyomozó hatóság vezetője jogosult. A szakértő kirendelése iránt nyomban, a kirendelés szükségességének felmerülésekor kell intézkedni.

(2) Szakértő kirendelése történhet: erről szóló külön határozatban; halaszthatatlan nyomozási cselekmény esetén, valamint ha a kirendelést folyamatban levő ügyben felmerült valamely sürgős körülmény indokolja, szóban, – szükség esetén távbeszélő útján. Szóbeli kirendelés esetén a kirendelésről szóló határozatot arról a nyomozási cselekményről felvett jegyzőkönyvbe kell foglalni, melynél a szakértő közreműködött. Szaktanácsadó igénybevétele külön határozat nélkül történik.

(3) A határozatban pontosan meg kell jelölni: a vizsgálat tárgyát, a szakértő által megválaszolandó kérdéseket, a szakértőnek a szakvélemény elkészítéséhez rendelkezésére bocsátott anyagokat és azt, hogy a szakvéleményt szóban vagy írásban és milyen időre kell előterjesztenie. A szakértő figyelmét fel kell hívni a Be. 81. §. (1) és (2) bekezdésében foglalt következményekre.

(4) A szakértő kirendeléséről, valamint az eljáró szakértő kijelöléséről a gyanúsítottat és a védőt értesíteni kell.

(5) A szakértői vizsgálat tartama alatt a nyomozást folytatni kell. A szakértőt nyomozási cselekmények foganatosításával megbízni nem lehet. A nyomozás során felmerült újabb adatokat — amennyiben a szakvéleményt befolyásolhatják — a szakértő rendelkezésére kell bocsátani.

(6) A nyomozó hatóság eljáró tagja a szakértői tevékenység figyelemmel kísérése során köteles meggyőződni, hogy a szakértő az átadott tárgyak kezelésére, vizsgálatára, visszaszolgáltatására, részleges megváltoztathatóságára vagy megsemmisíthetőségére vonatkozó rendelkezéseket megtartja-e.

(7) A nyomozó hatóság tagjának biztosítani kell, hogy a szakértő ténykedése a kirendelő határozatban megjelölt kérdéseken túl ne terjedjen, más szakágakhoz tartozó szakkérdések elbírálására ne térjen ki. Ha az ügyben különböző szakághoz tartozó szakértők működnek közre, azt is biztosítani kell, hogy együttműködésük összehangolt, célirányos legyen.

(8) Amennyiben az igénybe vett szakértő (szaktanácsadó) felmentését indokolt okból kéri, kérelmét teljesíteni kell.

11. (1) A szakértői vizsgálat elrendelését a vizsgálatnak alávetett személlyel közölni kell. Figyelmét fel kell hívni arra, hogy a szakértői vizsgálatnak köteles magát alávetni. Ha erre nem hajlandó, a gyanúsítottat a vizsgálat túrására kényszeríteni lehet, a tanút és a sértettet pedig rendbírsággal lehet sújtani.

(2) A vizsgálat foganatosításánál rendszerint csak a nyomozó hatóság eljáró tagja és a vizsgálatot folytató szakértő lehet jelen. Indokolt esetben — pl. a vizsgálat túrására kényszeríteni kellett — hatósági tanúkat lehet alkalmazni. A vizsgálatnál, ha az lemeztenített élő ember testének megsemmisítésével jár, a szakértő kivételével csak a vizsgálatnak alávetettel azonos nemű személyek lehetnek jelen.

(3) Amennyiben a szakértői vizsgálatnál hatósági tanúk is közreműködnek, ezt a szakvéleményben a tanúk személyi adatainak megjelölésével fel kell tüntetni.

12. (1) A szakértő szakvéleményét, a szaktanácsadó a lefolytatott vizsgálatának eredményét, a szakkérdésben adott felvilágosítást a kirendelő hatóság rendelkezéseinek megfelelően szóban vagy írásban köteles előterjeszteni.

(2) A szakértőnek szóban előadott szakvéleményét és a szaktanácsadó által szóban közölteket jegyzőkönyvbe kell foglalni.

13. (1) Ha a szakértő a szakvéleményt írásban nyújtja be, a gyanúsítottat és a védőt értesíteni kell, hogy a szakvéleményt megtekinthetik. Ha a szakértő a szakvéleményt szóban terjeszti elő, vagy a hatóság a szakvélemény benyújtása után a szakértőt szóban is meghallgatja, ennek időpontjáról a gyanúsítottat és a védőt értesíteni kell, kivéve, ha a késedelem veszéllyel jár.

(2) Az előterjesztett szakvélemény megtekintését az érdekeltek részére a nyomozás iratainak ismertetése előtt olyan időpontban kell biztosítani, hogy a szakvéleményre vonatkozó indítványaik, észrevételeik teljesítése — indokoltságuk esetén — a nyomozás befejezését ne késleltesse.

(3) Az érdekeltek a szakvéleményre vonatkozó észrevételeiket, indítványukat írásban terjeszthetik elő, vagy jegyzőkönyvbe mondhatják. Jegyzőkönyvbe foglalás esetén rögzíteni kell a szakvélemény ismertetésének tényét, a védőhöz és a gyanúsítotthoz jogaikkal kapcsolatban intézett figyelmeztetést és ezeknek a szakvéleményre adott nyilatkozatait. Hasonlóan kell eljárni a szakvélemény ismertetésénél jelenlevő szakértőnek a hozzá intézett kérdésekre adott kiegészítő véleményét, illetve válaszát illetően is.

(4) A szakvéleményre vonatkozó indítványok, észrevételek tekintetében az Utasítás 61. pontjának (15) bekezdésében foglaltakat kell értelemszerűen alkalmazni.

(5) A nyomozó hatóság köteles ügyelni arra, hogy ne vegyen részt a nyomozásban olyan szakértő (szaktanácsadó), akivel szemben a Be. 71. §-ának (1) bekezdésében felsorolt valamely kizárási ok fennáll. Ha a szakértő (szaktanácsadó) a közreműködést mentességre hivatkozással megtagadja, szóban előadott indokait jegyzőkönyvbe kell foglalni. A mentesség elbírálására a Be. 65–66. §-ában foglaltakat értelemszerűen alkalmazni kell.

14. A szakértőkkel kapcsolatos részletes szabályokat a Be. 404. §. (1) bekezdésének *b)* és *c)* pontja alapján kiadott külön jogszabály tartalmazza.

A szemle

15. (1) A szemle tartása iránt (Be. 84. §.) késedelem nélkül kell intézkedni, ha a késedelem a szemle tárgya, a fellelhető tárgyi bizonyítékok megváltoztatásának, megsemmisülésének veszélyével fenyeget.

(2) Az illetékes nyomozó hatóság intézkedéséig minden rendőri szerv köteles gondoskodni a bűncselekménnyel összefüggő nyomok, illetve a helyszín érintetlenségéről. Biztosítani kell az emberélet, a testi épség, valamint az anyagi javak mentését és megóvását is.

(3) A szemlénél — saját döntésétől függően — jelen lehet, észrevételt tehet és indítványt terjeszthet elő a gyanúsított, a védő és a sértett, akiket a fogamatanosítás helyéről és idejéről kellő időben értesíteni kell. Értesítésük csak akkor mellőzhető, ha a késedelem veszéllyel jár.

(4) A szemlének mindenki köteles magát alávetni, a birtokában levő tárgyakat pedig a szemle céljából rendelkezésre bocsátani. Ez alól azok sem kivételek, akik az ügyben a Be. 66. §-a alapján a tanúvallomás megtagadására jogosultak.

(5) A szemle során készített rajzokat, vázlatokat, kép-, mozgó-, kép- és hangfelvételeket a jegyzőkönyvhöz kell csatolni. Ezek készítésének a jegyzőkönyvből ki kell tűnni.

A bizonyítási kísérlet

16. (1) A bizonyítási kísérletnél (Be. 85. §) — saját döntése alapján — jelen lehet és azzal kapcsolatban észrevételt tehet, valamint indítványt terjeszthet elő a gyanúsított, a védő, továbbá a sértett, akiket a bizonyítási kísérlet helyéről, idejéről kellő időben értesíteni kell. Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha a késedelem veszéllyel jár.

(2) A bizonyítási kísérlet megtartása előtt szükség esetén gondoskodni kell olyan körülmény előállításáról, létrehozásáról, amely között az adott esemény vagy jelenség létrejöhetett, illetve megtörténhetett.

(3) A bizonyítási kísérletről jegyzőkönyvet kell készíteni, melynek tartalmaznia kell a bizonyítási kísérleten jelen levő személyek megnevezését, a kísérlet lefolytatásának módját, illetve eredményeit.

(4) A bizonyítási kísérleten készített helyszínrajzokat, vázlatokat, kép-, mozgóképfelvételeket a jegyzőkönyvhöz kell csatolni. Ezek készítésének a jegyzőkönyvből ki kell tűnni.

A felismerésre bemutatás

17. (1) A felismerésre bemutatás (Be. 86. §.) előtt a felismerő személyt (gyanúsítottat, illetőleg tanút) a hamis vád, illetve a hamis tanúzás következményeire figyelmeztetni kell.

(2) Azt, akinek személyt vagy tárgyat mutatnak be, előzetesen gyanúsítottként vagy tanúként ki kell hallgatni arra, hogy a kérdéses személyt vagy tárgyat milyen körülmények között észlelte, s hogy azokat milyen ismérveik, sajátosságai alapján ismerné fel.

(3) A felismerésre bemutatást lehetőleg ugyanolyan körülmények között kell végrehajtani, mint amilyenek között a felismerő a bemutatásra kerülő személyt vagy tárgyat észlelte.

(4) Azt, akit felismerésre bemutatnak, a bemutatás előtt fel kell hívni, hogy a bemutatásra kerülő személyek között tetszése szerinti helyen foglaljon helyet. E közlésnek és az elhelyezkedés megjelölésének a jegyzőkönyvből ki kell tűnnie. A felismerésre együttesen bemutatott személyekről – ha ez lehetséges – fényképfelvételt kell készíteni.

(5) A felismerésre bemutatott személyt vagy tárgyat több – legalább három – hozzá hasonló külsejű személy, illetve tárgy között kell a felismerőnek bemutatni.

(6) Személy vagy tárgy felismerésre bemutatása történhet fénykép-, vagy filmfelvétel alapján is. Fénykép bemutatása esetén a bemutatásra kerülő személy vagy tárgy fényképét több – legalább három – hozzá hasonló külsejű személy vagy tárgy fényképe között kell elhelyezni és a fényképeket sorszámmal kell ellátni. A fényképeket a jegyzőkönyvben a felismerőnek történt bemutatásuk előtt véglegesen rögzíteni kell. Album alkalmazása esetén az egyes személyek vagy tárgyak fényképeit megnevezés nélkül, sorszámmal kell megjelölni.

(7) A felismerésre bemutatásnál a gyanúsított, a védő és a sérített – a saját döntése alapján – jelen lehet és ott észrevételt tehet vagy indítványt terjeszthet elő. Őket a felismerésre bemutatás helyéről és idejéről kellő időben értesíteni kell. Az értesítés csak akkor mellőzhető, ha a késedelem veszélyel jár.

(8) Ha a személyt vagy a tárgyat a felismerő a bemutatott személyek, illetve tárgyak egyikében felismerte, nyilatkoztatni kell arra, hogy milyen ismérvek alapján jutott a felismerésre.

(9) A felismerésre bemutatásnál ráutaló kérdéseket feltenni, a felismerőt bármiként befolyásolni tilos.

(10) Ha a felismerés több személytől várható, minden egyes felismerővel a felismerésre bemutatást külön-külön kell lefolytatni, úgy hogy a felismerők egymást ne befolyásolhassák.

(11) A felismerésre bemutatásról felvett jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a cselekmény foganatósítása helyét, idejét, a felismerésben résztvevők személyi adatait; tárgy felismerésnél a bemutatásra kerülő tárgyak adatait, a bemutatás lefolyását, körülményeit és eredményét.

A lefoglalás

27. (1) A nyomozás során a Be. 101. §. (1) bekezdésében meghatározott dolgokat — a halaszthatatlan nyomozási cselekményt kivéve — határozattal kell lefoglalni. Ha más nyomozási cselekmény foganatósítása során (pl. házkutatás, szemle) a nyomozó hatóság olyan tárgyakat talál, amelyeket le kell foglalni, azokról külön lefoglalási határozatot nem kell készíteni, hanem elégséges azt a nyomozási cselekményről felvett jegyzőkönyvbe foglalni.

(2) A lefoglalásról határozatot, illetve jegyzőkönyvet kell készíteni. Ebben a lefoglalt dolgokat azonosításra alkalmas módon kell feltüntetni. A lefoglalásról a lefoglalt dolgok birtokosának elismervényt kell adni. Ezt helyettesítheti a lefoglalásról felvett jegyzőkönyv, illetve a lefoglalásról szóló határozat egy példányának átadása.

(3) A lefoglalt dolog lefoglalásának fenntartását meg kell szüntetni, mihelyt a lefoglalásra az eljárás érdekében tovább nincs szükség. Ha a lefoglalt dolog birtoklása jogszabályba ütközik, a büntető eljárás során lefoglalt dolgok kezeléséről és értékesítéséről szóló jogszabály [14/1957. (XII. 15.) IM sz. rendelet, 135/1957. (I. K. 24.) IM — BM — Legf. Ü. sz., illetve a 114/1961. IM — BM — Legf. Ü. sz. utasítás] szerint kell intézkedni.

(4) A gyanúsítottól lefoglalt dolgok — amennyiben tulajdonosának visszaadásra kerül és a tulajdonjog nem egyértelműen tisztázott — a gyanúsított beleegyező írásos nyilatkozata után lehet kiadni.

(5) Annak érdekében, hogy a bíróság a lefoglalt dolognak a megfelelő gyűjteményben való elhelyezése iránt intézkedhessen, az ügyirathoz feljegyzést kell mellékelni. Ebben pontosan meg kell jelölni a gyűjteményben elhelyezendő, illetve a Belügyminisztérium részére átadni kért tárgyakat, bűnjeleket, iratokat stb.

(6) A lefoglalás és a lefoglalt dolgok kezelésének és értékesítésének szabályait a (3) bekezdésben említett jogszabályok tartalmazzák.

A házkutatás

28. (1) Házkutatás foganatosítására a Be. 103. §.(1) bekezdésében meghatározott esetekben kerülhet sor.

(2) Házkutatás határozat nélkül csak a Be. 103. §-ának (3) bekezdésében meghatározott esetekben foganatosítható. Ezekben az esetekben a házkutatást bármely nyomozó hatóság végrehajthatja.

(3) A házkutatást elrendelő határozat egy példányát a házkutatás megkezdése előtt az érdekelt személy részére kézbesíteni kell. A házkutatást lehetőleg azon személy vagy megbízottja jelenlétében kell foganatosítani, akivel szemben azt elrendelték. Távolléte esetén vagy ha megbízottja nincs, érdekei védelmére képviselőt kell kirendelni.

(4) A házkutatásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amely tartalmazza a házkutatás lefolytatásának módját, különösen:

- az érdekeltnek, illetve megbízottjának (képviselőjének) nyilatkozatát, hogy a házkutatás elrendelése vagy lefolytatásának módja miatt él-e panasszal;
- az érdekeltnek, illetve megbízottjának (képviselőjének) a házkutatás alatti magatartását, a házkutatás során keletkezett esetleges károkat, annak okát és mértékét;
- a hatósági tanúk észrevételeit, megjegyzéseit;
- a gyanúsított vagy a tárgyi bizonyítási eszközök megtalálásának a körülményeit és más olyan tényezőket, amelyek a bűncselekmény eredményes felderítéséhez segítséget nyújthatnak;
- a bűncselekmény nyomait és a tárgyi bizonyítási eszközöket úgy, hogy azok a későbbi eljárás során is alkalmasak legyenek a kizáró azonosításra, illetve felismerésre;
- a nyomok és a bizonyítási eszközök rögzítésének egyéb módjait (kép-, mozgóképfelvétel, s hogy ezek pontosan miről készültek, stb.);
- ha a házkutatásra írásbeli határozat nélkül került sor, az erre utalást.

(5) Jelentősebb ügyekben a megtalált bűnjelekről, azok rejtek-helyéről fénykép- vagy mozgóképfelvételt kell készíteni. A lehetőséghez képest külön, hitelesen lezárt (lepecsételt) csomagban kell elhelyezni azokat a fontosabb nyomokat, vagy tárgyi bizonyítási eszközöket, amelyeknek szakértői vizsgálata látszik szükségesnek.

(6) Amennyiben a házkutatás során a bűncselekmény nyomainak, vagy tárgyi bizonyítási eszközeinek csomagolására kerül sor — különösen, ha az szakértői vizsgálat végett szükséges — a csomagot az érdekelt vagy megbízottja (képviselője) és a hatósági tanúk jelenlétében a helyszínen kell lezárni. A lezárást a hatóság eljáró tagjának, az érdekeltnek, megbízottjának (képviselőjének) és a hatósági tanúknak hitelesíteni kell. Ezt a körülményt a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

(7) A házkutatásról felvett jegyzőkönyv egy példányát az érdekelt személynek, illetőleg megbízottjának (képviselőjének) át kell adni.

(8) Ha a nyomozó hatóság a Be. 103. §-ának (3) bekezdése alapján határozat nélkül foganatosít házkutatást, a házkutatásról felvett jegyzőkönyv mellé feljelentést, illetve jelentést kell csatolni.

A motozás

29. (1) A Be. 104. §-ának (1) bekezdésében meghatározott esetekben motozásnak van helye. A motozás a Be. 104. §-ának (2) bekezdése esetében sem mellőzhető, ha a körülményekből feltételezhető, hogy a személy a keresett tárgyon kívül a bűncselekményre vonatkozó más tárgyi bizonyítási eszközt vagy egyéb olyan tárgyat tart magánál, aminek birtoklása jogszabályba ütközik (pl. lőfegyver, kábítószer, stb.).

(2) A gyanúsítottnak az őrizetbevételkor, előzetes letartóztatásakor és a Rendőrség Fogdászabályzatában előírt esetekben, továbbá az előállításakor, elővezetéskor a biztonság érdekében végrehajtott motozása a ruházat átvizsgálásának minősül.

(3) A motozást csak a megmotozottal azonos nemű végezheti. Ez irányadó a motozásnál jelen levő más személyre is, kivéve az orvost, ha a motozáshoz orvos közreműködése szükséges.

(4) A motozásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amely tartalmazza, hogy a tárgyi bizonyítási eszközt hol és milyen körülmények között találták meg. Erre, valamint a talált tárgy lefoglalásával kapcsolatos eljárásra is a házkutatás szabályai irányadók.

A rendbírság

31. (1) Az eljárás rendjének fenntartása és az eljárási kötelezettségek megtartásának biztosítása érdekében a törvényben meghatározott esetekben [Be. 37. §. (2) bek., 73. §. (2)–(3) bek., 81. §. (1)–(2) bek., 84. §. (4) bek., 105. §. (3) bek., 113. §. (1) és (3) bek., 131. §. (4)–(5) bek.] a nyomozó hatóság kényszerintézkedésként rendbírságot szabhat ki.

(2) A rendbírság összegét az erre okot adó magatartás súlyához és az elkövető anyagi helyzetéhez, személyi körülményeihez igazodva határozatban kell megállapítani.

(3) Ha a nyomozó hatóság a rendbírságot határidő, vagy határidőnap elmulasztása miatt szabta ki, az érdekelt a rendbírság kiszabása miatt igazolással élhet. Az e címen kiszabott rendbírsággal kapcsolatban panasznak van helye.

(4) A rendbírság behajtására vonatkozó rendelkezéseket a Be. 404. §-a (1) bekezdésének *k*) pontja alapján kiadott külön jogszabály tartalmazza.

4/1976. (III. 4.) MT. SZÁMÚ RENDELET AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI SZERVEZETRŐL

Általános rendelkezések

1. §. (1) Az igazságügyi szakértő feladata, hogy a bíróság, az ügyészség, a rendőrség, az egyéb nyomozó hatóság és más kirendelő szerv, illetőleg — jogszabályban meghatározott esetben — magánszemély számára a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvélemény útján segítse az igazság megállapítását.

(2) Az igazságügyi szakértő tevékenységét jogszabályban meghatározott működési területén fejti ki.

2. §. (1) Igazságügyi szakértői tevékenységet állandó igazságügyi szakértő, jogszabályban meghatározott esetben pedig erre kijelölt szerv (intézet, intézmény, vállalat stb.) láthat el.

(2) Ha állandó igazságügyi szakértő vagy szerv igénybevétele akadályba ütközik, kijelölt igazságügyi szakértő vehető igénybe.

(3) Kijelölt igazságügyi szakértő hiányában megfelelő szakértelemmel rendelkező személy, illetőleg szerv is kirendelhető szakértői feladatok ellátására.

3. §. (1) Állandó igazságügyi szakértő csak az a büntetlen előéletű személy lehet, aki a szakterületének megfelelő felsőfokú képesítéssel (egyetemi, főiskolai oklevél, szakvizsga) rendelkezik, illetőleg akinek megfelelő szakmai gyakorlata van.

(2) Az állandó igazságügyi szakértők az igazságügyi szakértői intézetek, illetőleg irodák (a továbbiakban együtt: igazságügyi szakértői intézet) az orvostudományi egyetemek igazságügyi orvostani intézetei (a továbbiakban: igazságügyi orvostani intézet), illetőleg a Belügyminisztérium állományába tartoznak.

(3) A szakértői vélemények adására kijelölt szervezetet, továbbá a kijelölt igazságügyi szakértők nevét hivatalos névjegyzék tartalmazza.

**Az igazságügyi szakértői és az igazságügyi orvostani intézetek.
Az állandó igazságügyi szakértők**

4. §. Az igazságügyi szakértői intézetet a tevékenységi körébe tartozó szakágban a bíróság, az ügyészség, a rendőrség és az egyéb nyomozó hatóság veheti igénybe. Az intézet más állami szerv vagy társadalmi szervezet, továbbá a védő, a jogi képviselő, illetőleg a büntető eljárás más résztvevője, valamint magánszemély számára is adhat szakvéleményt, amennyiben ez az igazságügyi, illetőleg a bűnüldöző szervek megbízásából származó feladatainak ellátását nem akadályozza és azzal nem összeférhetetlen.

5. §. (1) Az igazságügyi szakértői intézetek könyvszakértői, műszaki szakértői, orvosszakértői, illetőleg vegyészeti (toxikológiai) szakterületen működnek. Intézet szervezése, székhelyének, tevékenységi körének és működési területének megállapítása – az érdekelt miniszterekkel egyetértésben – az igazságügyminiszter hatáskörébe tartozik. Működésük anyagi feltételeiről az Igazságügyi Minisztérium költségvetésében kell gondoskodni.

(2) Az igazságügyi szakértői intézetek vezetőit és állandó szakértőit az igazságügyminiszter nevezi ki.

6. §. (1) Az igazságügyi orvostani intézetek állandó szakértőit az egészségügyi miniszter nevezi ki. A tevékenységükkel kapcsolatos költségekről az Egészségügyi Minisztérium költségvetésében kell gondoskodni.

(2) A Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőr-orvos szakértőket a belügyminiszter nevezi ki. A tevékenységükkel kapcsolatos költségekről a Belügyminisztérium költségvetésében kell gondoskodni.

(3) Az igazságügyi orvostani intézetek, illetőleg a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőr-orvos szakértők működési területét az igazságügyminiszter állapítja meg az egészségügyi miniszterrel, illetőleg a belügyminiszterrel egyetértésben.

7. §. (1) Az igazságügyi orvostani intézetek, valamint a Belügyminisztérium állandó rendőrovos szakértői a tevékenységüket az igazságügyi szakértő intézetek állandó szakértőire vonatkozó szabályok szerint látják el.

(2) A Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőr-orvos szakértők igazságügyi szakértői ügykörükbe tartozó feladatainak elosztása – ha valamely igazságügyi szakértői intézet, illetőleg igazságügyi orvostani intézet székhelyén működnek – az intézet vezetőjének a feladata.

Kijelölt és esetileg igénybevett szakértők

8. §. (1) A kijelölt igazságügyi szakértő e tevékenység ellátására a szakértői névjegyzékbe való felvétellel válik jogosulttá. A kijelölt szakértők szakképzettségére az állandó szakértőkre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) A kijelölt szakértőt a szakértői névjegyzékbe — a fővárosi, illetőleg a megyei főügyésszel egyetértésben — a fővárosi, illetőleg a megyei bíróság elnöke, több megye vagy az egész ország területére illetékes szakértőt pedig az igazságügyminiszter a legfőbb ügyésszel egyetértésben veszi fel.

(3) A kijelölés megszűnik, ha a szakértő lemond, vagy a kijelölő szerv a kijelölést visszavonja. A kijelölést vissza kell vonni, ha annak feltételei nem voltak meg, vagy utóbb megszűntek, illetőleg a kijelölő szerv a szakértőt a feladatának ellátására nem tartja alkalmasnak.

9. §. (1) A munkáltató a munkaviszonyban levő kijelölt igazságügyi szakértőt a szakértői vélemény előterjesztéséhez, a tárgyaláson való megjelenéséhez, illetőleg a helyszíni szemle (vizsgálat) elvégzéséhez szükséges időre köteles a munkája alól mentesíteni és részére erre az időre átlagkeresetet fizetni. A szakértői vélemény elkészítése címén a szakértőt munkaidő-kedvezmény nem illeti meg.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezéseket alkalmazni kell az eljárási jogszabályokban meghatározott esetben kirendelt — munkaviszonyban álló — egyéb szakértőre is [2. §. (3) bekezdés].

Az igazságügyi szakértői működés felügyelete

10. §. Az orvosszakértői működés felett az egészségügyi minisztert, a könyvszakértői működés felett a pénzügyminisztert, más szakértői működés felett pedig a szakterület szerint illetékes minisztert (országos hatáskörű szerv vezetőjét) szakfelügyeleti jog illeti meg. A szakértői működés felett egyéb vonatkozásban az igazságügyminiszter gyakorol felügyeletet.

Szakértői vélemények felülvizsgálata

11. §. (1) A szakértői vélemények felülvizsgálatát ellátó testületek:

a) az Állatorvostudományi Egyetem Igazságügyi Felülvéleményező Bizottsága;

- b) az Egészségügyi Tudományos Tanács Igazságügyi Bizottsága;
c) Az Igazságügyi Könyvszakértői Bizottság;
d) az Igazságügyi Mezőgazdasági Szakértői Bizottság;
e) az Igazságügyi Műszaki Szakértői Bizottság;
f) az igazságügyminiszter által — az érdekelt miniszterrel és a legfőbb ügyésszel egyetértésben kijelölt — egyéb testület, illetve szerv.

(2) Az Állatorvostudományi Egyetem Igazságügyi Felülvéleményező Bizottsága, valamint az Igazságügyi Mezőgazdasági Szakértői Bizottság a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter, az Egészségügyi Tudományos Tanács Igazságügyi Bizottsága az egészségügyi miniszter, az Igazságügyi Könyvszakértői Bizottság a pénzügyminiszter, az Igazságügyi Műszaki Szakértői Bizottság pedig az oktatási miniszter felügyelete és irányítása alatt működik. Igazságügyi vonatkozású tevékenységük felett az igazságügyminiszter gyakorol felügyeletet.

(3) A felülvizsgálatot ellátó testületek tagjait a testület felett felügyeletet gyakorló miniszter az igazságügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel egyetértésben nevezi ki, és szabályozza — az igazságügyminiszterrel egyetértésben — a testületek működését is.

Szakmai továbbképzés

12. §. Az állandó és a kijelölt szakértők szakmai továbbképzéséről a szakterület szerint illetékes miniszter (országos hatáskörű szerv vezetője), a szükséges jogi ismeretek oktatásáról pedig az igazságügyminiszter gondoskodik.

Záró rendelkezések

13. §. (1) Ez a rendelet az 1976. évi április hó 1. napján lép hatályba, rendelkezéseit a folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell. Egyidejűleg az igazságügyi szakértői szervezetről szóló 29/1964. (XI. 23.) Korm. számú rendelet hatályát veszti.

(2) A már fennálló igazságügyi szakértői intézetek és irodák működésüket e rendelet alapján folytatják.

(3) Ez a rendelet nem érinti a Szerzői Jogi Szakértői Testületre vonatkozó szabályokat.

(4) Felhatalmazást kap az igazságügyminiszter, hogy a rendelet végrehajtásáról az érdekelt miniszterekkel és országos hatáskörű szervek vezetőivel egyetértésben gondoskodjék.

AZ IGAZSÁGÜGYMINISZTER
2/1976. (III. 15.) IM SZÁMÚ

R E N D E L E T E

**az igazságügyi szakértőkről szóló 4/1976. (III. 4.) MT számú rendelet
végrehajtásáról**

Az igazságügyi szakértőkről szóló 4/1976. (III. 4.) MT számú rendelet (a továbbiakban: R) 13. §-ának (3) bekezdésében, továbbá a Be. 404. §-a (1) bekezdésének b) pontjában² és a Pp. 183. §-ában³ foglalt felhatalmazás alapján — az érdekelt miniszterekkel (országos hatáskörű szervek vezetőivel) egyetértésben — a következőket rendelem:

Az intézetek és az állandó szakértők

1. §. (1) Az igazságügyi szakértői intézet, illetve az iroda (a továbbiakban együtt: igazságügyi szakértői intézet) élén a vezető áll.

(2) Az igazságügyi szakértői intézetek működési területét az I. számú melléklet állapítja meg.**

2. §. (1) Állandó igazságügyi orvosszakértőként igazságügyi orvostani vagy igazságügyi elmeorvostani, illetőleg szakágazatának megfelelő más szakorvosi vizsgával; állandó igazságügyi könyv-szakértőként okleveles könyvvizsgáló vizsgával; más állandó igaz-ságügyi szakértőként pedig a szakágazatának megfelelő egyetemi vagy főiskolai oklevéllel és megfelelő szakmai gyakorlattal rendel-kező személyt lehet alkalmazni.

(2) Az igazságügyminiszter — orvosszakértők tekintetében az egészségügyi miniszterrel, könyvszakértők tekintetében pedig a pénzügyminiszterrel egyetértésben — a szakvizsga letétele alól ki-vételes esetben felmentést adhat.

3. §. (1) Az egyes ügyekben eljáró állandó szakértőt az igazság-ügyi szakértői intézet vezetője az intézet állandó szakértői, illetőleg a székhelyén működő állandó rendőrorvos szakértők közül jelöli ki.

Ha a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőrorvos nem az igazságügyi orvosszakértői intézet székhelyén működik, a kirendelő szerv az intézet területén a rendőrorvost közvetlenül rendeli ki.

(2) Nem jelölhető ki az igazságügyi szakértői intézetnek az a szakértője, akire az eljárási szabályokban meghatározott kizáró ok áll fenn. Nem adhat szakértői véleményt az intézetnek egyik szakértője sem, ha a kizáró ok az intézet vezetőjére áll fenn.

(3) Az igazságügyi szakértői intézet vezetője a szakértő kijelöléséről — lehetőleg még a szakértő működésének megkezdése előtt — értesíti a kirendelő hatóságot. Büntető eljárás esetében értesíti a terheltet, a védőt, a bíróság előtt folyó büntető eljárás során az ügyészt (a magánvádlót) is, polgári eljárás esetében pedig a feleket és közli, hogy az eljáró szakértőre vagy az intézet vezetőjére vonatkozó esetleges kizáró ok fennállását akár az intézetnél, akár pedig a kirendelő hatóságnál bejelentheti. Az intézet a bejelentésről a kirendelő hatóságot haladéktalanul értesíti. Ha az intézet vezetője a kizáró ok fennállását megalapozottnak tartja, másik szakértő kijelöléséről saját hatáskörében gondoskodik.

(4) Az igazságügyi szakértői intézet vezetője indokolt esetben — így különösen, ha a vizsgálat elvégzése halaszthatatlan —, a szakértő kijelöléséről szóló értesítést az érdekelteknek utólag is megküldheti.

4. §. (1) Ha olyan kérdésben kérnek szakvéleményt, amely nem tartozik az igazságügyi szakértői intézet működési körébe, illetőleg, ha az intézetnek az adott szakterületre állandó szakértője nincs, vagy ha az intézet illetőleg a szakértő eljárásának más akadálya van, erről az intézet vezetője a kirendelő hatóságot haladéktalanul értesíti.

(2) Az (1) bekezdésben említett esetben a kirendelő hatóság az R. 2. §-a alapján soron kívül intézkedik más szakértő kirendeléséről, vagy az akadály elhárításáról.

(3) Ha a kirendelő hatóság a hozzá érkezett bejelentés alapján a szakértőre kizáró okot állapít meg, az igazságügyi szakértői intézet vezetője más állandó szakértőt jelöl ki. Ha a kizáró ok az intézet vezetőjére vonatkozik, a kirendelő hatóság más szakértőt rendeli ki.

5. §. (1) Az orvostudományi egyetemek igazságügyi orvostani intézeteinek (a továbbiakban: igazságügyi orvostani intézet), valamint a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőr-

orvos szakértők működési területét a II. számú melléklet határozza meg.

(2) A 3. és 4. § rendelkezései az igazságügyi orvostani intézetekre is irányadók.

Szakvélemény beszerzése állami szervektől

6. §. (1) *A kirendelő hatóság* — az igazságügyi szakértői intézet helyett — a III. számú mellékletben felsorolt szakkérdésekben a megjelölt *állami szervet köteles* megkeresni szakvélemény adása végett.

(2) Ha a III. számú melléklet C. pontjában felsorolt szervek akadályozva vannak, akkor más szerv, illetőleg szakértő is igénybe vehető.

(3) A szakvélemény adására igénybe vehető egyéb állami vagy más szerveket a IV. számú melléklet sorolja fel.

A kijelölt igazságügyi szakértők

7. §. (1) A fővárosi, illetőleg a megyei bíróság elnöke (a továbbiakban: a bíróság elnöke) az illetékes főügyésszel egyetértésben állapítja meg, hogy a főváros, illetőleg a megye területén milyen szakágazatokban, és milyen számú igazságügyi szakértőt kell kijelölni (a továbbiakban: kijelölt szakértők).

(2) Az igazságügyminiszter — a legfőbb ügyésszel egyetértésben — egyes szakágazatokban több megye területére vagy az ország egész területére illetékes szakértőket jelölhet ki.

(3) Munkaviszonyban álló személy kijelöléséhez be kell szerezni a munkáltató, valamint — az Igazságügyi Minisztérium útján — az illetékes minisztérium (országos hatáskörű szerv) véleményét.

8. §. (1) Kijelölt igazságügyi szakértő az lehet, aki a szakterületén kiemelkedő szakismeretekkel rendelkezik és

a) egyetemet (főiskolát) végzett, továbbá a szakterületén illetve a tevékenységi körében eltöltött ötéves szakmai gyakorlatot igazol, vagy

b) középiskolát (szakközépiskolát, technikumot) végzett, továbbá a szakterületén, illetve a tevékenységi körében eltöltött tízéves szakmai gyakorlatot igazol.

(2) Kivételes esetben, a kijelölő szerv egyéni elbírálás alapján az (1) bekezdésben meghatározott feltételektől eltekinthet.

(3) A kijelölés iránti kérelemben az V. számú mellékletben foglalt adatokat kell feltüntetni és igazolni.

9. §. (1) A kijelölő szerv a kijelölésről a szakértőt írásban értesíti. A szakértő működését a szakértői eskü letétele után kezdi meg.

(2) A szakértői kijelölés munkaviszonyt nem létesít.

(3) A munkaviszonyban levő szakértő kijelölésről a munkáltatót egyidejűleg értesíteni kell.

(4) A kijelölő szerv a kijelölt szakértőt igazolvánnyal látja el.

(5) A kijelölő szerv a kijelölt szakértőkről nyilvántartást vezet. A kijelölésekről, valamint a nyilvántartásban bekövetkezett változásokról folyamatosan tájékoztatni kell a kirendelő hatóságokat.

10. §. (1) A kijelölt szakértő működési területe megegyezik a fővárosi, illetőleg a megyei bíróság illetékességi területével. Az ország egész területére kijelölt szakértő a fővárosi bíróság és valamennyi megyei bíróság illetékességi területén, a több megye területére kijelölt szakértő pedig a fővárosi, illetőleg annak a megyei bíróságnak az illetékességi területén járhat el, amelyet a kijelölésről szóló határozat felsorol.

(2) A kijelölt igazságügyi szakértőt a tevékenységi körébe tartozó szakágban elsősorban az igazságügyi és a bűnüldöző szervek alkalmazzák. A kijelölt igazságügyi szakértő más állami szerv és társadalmi szervezet, továbbá a védő, a jogi képviselő, illetőleg a büntető eljárás más résztvevője, valamint magánszemély számára is adhat szakvéleményt, amennyiben ez az igazságügyi vagy a bűnüldöző szervek megbízásából származó feladatainak ellátását nem gátolja.

(3) A Belügyminisztérium állományában szolgálatot teljesítő — igazságügyi orvosszakértőként is kijelölt — orvos csak az igazságügyi és a bűnüldöző szervek részére végezhet orvosszakértői tevékenységet.

11. §. (1) A kijelölt szakértő hivatalos működése során jogosult az „igazságügyi szakértő” megjelölést használni. A címerhasználat a szakértőt nem illeti meg.

(2) A kijelölt szakértő írásbeli szakvéleményét hivatalos bélyegzőjével látja el. A bélyegző a szakértő nevét, a szakágazat és a szakértői minőség megjelölését, és a szakértő működési területét —

több megye vagy az egész ország területére kijelölt szakértő esetében lakóhelyét — tünteti fel.

12. §. (1) A kijelölt szakértő a szakértői tevékenységről nyilvántartást vezet. Ebben fel kell tüntetnie a kirendelő hatóság megnevezését és ügyszámát, a felek nevét, a kirendelés és a szakértői vélemény keltét, valamint a részére megállapított díjat.

(2) A szakértő által vezetett nyilvántartást a kijelölő szerv évenként felülvizsgálja.

13. §. (1) A kijelölés visszavonható. A szakértői kijelölés visszavonásáról a kijelölő szerv határoz.

(2) Ha a szakértő kijelölése megszűnik, működésének megszűnésétől számított nyolc napon belül köteles átadni igazolványát, a működéséről készített nyilvántartást és a bélyegzőjét a kijelölő szervnek, a folyamatban levő ügy iratait pedig a kirendelő hatóságnak.

(3) A kijelölt szakértő halálának bejelentése, és ebben az esetben a bélyegző, az igazolvány, a működéséről készített nyilvántartás és az ügyiratok átadása a szakértő hozzátartozójának, illetőleg a vele közös háztartásban élő személynek a kötelessége.

Eseti szakértő

14. §. Ha a felmerülő szakkérdésre nincs igénybe vehető állandó vagy kijelölt szakértő, illetve állami szerv, kivételesen, kellő szakismerettel rendelkező más személyt is ki lehet rendelni szakértőként.

A szakértő kirendelése

15. §. (1) Az igazságügyi szakértői intézetek működési területén a működési körükbe tartozó szakértői tevékenységre az intézetet kell megkeresni.

(2) Az orvosi szakkérdésekben az igazságügyi orvosszakértői intézetet vagy a működési terület szerint illetékes igazságügyi orvostani intézetet, illetőleg a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőrorvos szakértőt (II. számú melléklet) kell megkeresni.

16. §. (1) Kiemelkedően fontos ügyben állandó szakértő kijelölése végett az ország egész területéről a Budapesten működő igazságügyi szakértői intézetet kell megkeresni.

(2) Az igazságügyi szakértői intézetek működési területén (I., II. számú melléklet) kívül állandó igazságügyi szakértőt, ennek hiányában kijelölt szakértőt kell kirendelni. Az állandó igazságügyi szakértők kivételesen működési területükön kívül is jogosultak eljárni.

17. §. (1) Ha az eljáró hatóság kijelölt szakértőt vagy kellő szakértelemmel rendelkező más személyt alkalmazott, és ugyanabban a szakkérdésben a már meghallgatott személyen kívül újabb szakértő meghallgatása szükséges, az illetékes igazságügyi szakértői intézetet, orvosszakértői kérdésben az igazságügyi orvosszakértői intézetet, illetőleg a működési terület szerinti igazságügyi orvostani intézetet kell megkeresni.

(2) Ha a szakkérdés más szakértő alkalmazásával sem tisztázható, a kirendelő hatóság a szakértői vélemény felülvizsgálatát rendeli el.

(3) A felülvizsgálat végett az erre kijelölt illetékes testületet kell megkeresni. Az a szakértő, aki a véleményt adta, annak felülvizsgálatában nem vehet részt.

Záró rendelkezések

18. §. Az eljáró szakértő, illetőleg a szakértői vélemény felülvizsgálatára hivatott testület a szakértői véleményért felelősséggel tartozik.

19. §. (1) Ez a rendelet az 1976. évi április hó 1. napján lép hatályba, egyidejűleg a 4/1964. (XI. 23.) IM számú rendelet,⁴ valamint a 9/1974. (VII. 20.) IM számú rendelet⁵ 1–9.§-a hatályát veszti. A Miskolci Igazságügyi Orvosszakértői Iroda megszervezéséről szóló 4/1972. (VIII. 11.) IM számú rendelet 1. §-ának (2) bekezdése úgy módosul, hogy az említett Igazságügyi Orvosszakértői Intézet működési területe Nógrád megyére nem terjed ki.

(2) E rendelet szabályait a hatálybalépése előtt kirendelt szakértő tevékenységére nem lehet alkalmazni.

I. számú melléklet a 2/1976. (III. 15.) IM számú rendelethez

A)

Az igazságügyi orvosszakértői intézetek, valamint a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőrorvos szakértők rendszeres működési területe:

1. *Budapesti Igazságügyi Orvosszakértői Intézet*

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága

Budapesti Fővárosi Bíróság

Fővárosi Munkaügyi Bíróság

Pesti Központi Kerületi Bíróság

II., XI., XII. Kerületi Bíróság

Pest megyei Bíróság

Pest megyei Munkaügyi Bíróság

Ceglédi Járásbíróság

Dabasi Járásbíróság

Ráckevei Járásbíróság

Monori Járásbíróság

Nagykőrösi Városi Bíróság

Legfőbb Ügyészség

Fővárosi Főügyészség

V. kerületi Ügyészség

VI. és VII. kerületi Ügyészség

VIII. kerületi Ügyészség

IX. kerületi Ügyészség

XIII. kerületi Ügyészség

XIV. és XVI. kerületi Ügyészség

Pest megyei Főügyészség

Budai Járási Ügyészség

Dabasi Járási Ügyészség

Ráckevei Járási Ügyészség

Monori Járási Ügyészség

Ceglédi Városi és Járási Ügyészség

- Nagykőrösi Ügyészség
 BRFK. Vizsgáló Osztálya
 BRFK. Büntető Osztálya
 BRFK. Közlekedésrendészete
 BRFK. Fiatalok és Gyermekvédelmi Osztálya,
 BRFK. II., V., VI., VII., VIII., IX., X., XI., XII., XIII.,
 XIV. és XVI. kerületi kapitányságának illetékes osztályai
 Pest megyei Rendőrfőkapitányság Vizsgáló Osztálya
 Pest megyei Rendőrfőkapitányság Büntető Osztálya
 Pest megyei Rendőrfőkapitányság Közlekedésrendészeti
 Osztálya
 Budai Járás Rendőrkapitányság
 Ceglédi Városi és Járás Rendőrkapitányság
 Dabasi Járás Rendőrkapitányság
 Monori Járás Rendőrkapitányság
 Ráckevei Járás Rendőrkapitányság
 Nagykőrösi Városi Rendőrkapitányság
 Nógrád megye
 Kivételes esetekben az ország egész területe
2. *Miskolci Igazságügyi Orvosszakértői Intézet*
 Miskolc megyei város
 Borsod-Abaúj-Zemplén megye
 Heves megye
- B)
1. *Az Igazságügyi Könyvszakértői Intézet rendszeres működési területe:*
 Budapest főváros
 Bács-Kiskun megye
 Fejér megye
 Komárom megye
 Nógrád megye
 Pest megye
 Kivételes esetekben az ország egész területe
2. *A Debreceni Igazságügyi Könyvszakértői Iroda rendszeres működési területe:*
 Hajdú-Bihar megye
 Szabolcs-Szatmár megye

3. *A Pécsi Igazságügyi Könyvszakértői Iroda rendszeres működési területe:*

Baranya megye

Somogy megye

Tolna megye

C)

Az Igazságügyi Műszaki Szakértői Intézet rendszeres működési területe:

Budapest főváros

Kivételes esetekben az ország egész területe

D)

Az Országos Bírósági Vegyészeti Intézet működési területe:

Az ország egész területe.

II. számú melléklet a 2/1976. (III. 15.) IM számú rendelethez

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem, a Szegedi, a Debreceni és a Pécsi Orvostudományi Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézetének, valamint a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőr-orvosszakértők rendszeres működési területe:

Semmelweis Orvostudományi Egyetem:

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága

Budapesti Fővárosi Bíróság

I. és III. Kerületi Bíróság

IV. és XV. Kerületi Bíróság

XVII. Kerületi Bíróság

XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság

XX. Kerületi Bíróság

XXI–XXII. Kerületi Bíróság

Pest megyei Bíróság

Pestvidéki Járásbíróság

Nagykátai Járásbíróság

Váci Járásbíróság

Gödöllői Járásbíróság

Szentendrei Járásbíróság

I. és XII. kerületi Ügyészség

II. és III. kerületi Ügyészség
IV. és XV. kerületi Ügyészség
X. és XVII. kerületi Ügyészség
XI. és XXII. kerületi Ügyészség
XVIII. és XIX. kerületi Ügyészség
XX. kerületi Ügyészség
XXI. kerületi Ügyészség
Szentendrei Városi és Járási Ügyészség
Gödöllői Városi és Járási Ügyészség
Váci Városi és Járási Ügyészség
Nagykátai Járási Ügyészség
BRFK I., III., IV., XV., XVII., XVIII., XIX., XX., XXI. és
XXII. kerületi kapitányságnak illetékes osztálya
Gödöllői Városi és Járási Rendőrkapitányság
Nagykátai Járási Rendőrkapitányság
Szentendrei Városi és Járási Rendőrkapitányság
Váci Városi és Járási Rendőrkapitányság

Szegedi Orvostudományi Egyetem:

Szeged megyei város
Csongrád megye
Békés megye
Bács-Kiskun megye

Debreceni Orvostudományi Egyetem:

Debrecen megyei város
Hajdú-Bihar megye
Szabolcs-Szatmár megye

Pécsi Orvostudományi Egyetem:

Pécs megyei város
Baranya megye
Somogy megye
Tolna megye

Fejér, Győr-Sopron, Komárom, Szolnok, Vas, Veszprém és
Zala megye területén pedig a Belügyminisztérium állományába
tartozó állandó igazságügyi rendőrorvos-szakértők járnak el.

III. számú melléklet a 2/1976. (III. 15.) IM számú rendelethez

A/

Szakkérdés (vizsgálat) megjelölése:

Illetékes állami szerv:

1.

Vércsoport- és vérsavóvizsgálat vérvétellel alapján

Baranya, Somogy és Zala megyében a Pécsi Orvostudományi Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézete, az ország egyéb területén a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézete (Budapest)

2.

Antropológiai, öröklés, biológiai vizsgálatok

Budapest Főváros területén, illetőleg Pest megyében az I. és II. sz. mellékletben foglalt területi megosztás szerint a fővárosban levő intézetek Baranya, Bács-Kiskun, Békés, Borsod-Abaúj és Zemplén, Fejér, Győr-Sopron, Hajdú-Bihar, Heves és Nógrád megyében a Budapesti Igazságügyi Orvosszakértői Intézet, Csongrád, Komárom, Pest, Somogy, Szabolcs-Szatmár, Szolnok, Vas, Veszprém, Tolna és Zala megyében a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézete.

3.

Műtét vagy egyéb orvosi beavatkozásnál alkalmazott altatás utáni halálestekben az altatószer vérszintjének vizsgálata

Valamennyi orvostudományi egyetem igazságügyi orvostani intézete a II. sz. mellékletben megjelölt területi beosztás szerint; akadályoztatása esetében bármelyik intézet

4.

Bakteriológiai szakkérdés

Országos Közegészségügyi Intézet, Budapest; a területileg illetékes megyei (megyei városi, fővárosi), közegészségügyi és járványügyi állomás

— ételmérgezéssel és ételfertőzéssel kapcsolatos valamennyi bakteriológiai vizsgálat

Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet, Budapest; a területileg illetékes (megyei, megyei városi, fővárosi) közegészségügyi és járványügyi állomás

— állatok és takarmányfélések bakteriológiai vizsgálata

Országos Állategészségügyi Intézet, Budapest; területileg illetékes állategészségügyi intézet III/B számú melléklet szerint

5.

Vírus-tani vizsgálat.

Országos Közegészségügyi Intézet, Budapest

6.

Mérgezési (toxikológiai) szakkérdés

a) mérgezésre gyanús halálesetekben a hullarészek, és testvadásatok, méregmaradványok, méreggyanús anyagok; hibásan elkészített vagy elcsesztett gyógyszerek; vegyi- vagy növényi eredetű anyagokkal elkövetett vagy megkísérelt kuruzslások és mérgezések anyagának; vegyi eredetű étel-, ital- és kútmérgezés bűnjelének (vízminta és méregmaradvány) vegyvizsgálata

Országos Igazságügyi Vegyészeti Intézet, Budapest

b) mérgezésre gyanús megbetegedéseknél a mérgező anyag (vegyi anyag, gyógyszer, növényvédőszer, kozmetikai készítmény) maradványainak, továbbá vér- és testvadásék vegyvizsgálata

Országos Igazságügyi Vegyészeti Intézet, Budapest, az illetékes orvostudományi egyetem igazságügyi orvostani intézete

c) gombamérgezés esetén ételmaredek és gombamaradványvizsgálat

Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet, Budapest

d) növényvédőszer, rovarok- és rágcsálók irtására alkalmas anyagok maradványainak meghatározása élelmezés-egészségügyi szempontból élelmiszerekben és egyéb anyagokban

Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet, Budapest

e) Gyermekek játékok, csomagoló- és tárolóanyagok, kozmetikai készítmények toxikológiai vizsgálata

Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet, Budapest

f) állat- és takarmánymérgezésnél állati hullarészek, takarmány és méregmaradványok vizsgálata

Országos Állategészségügyi Intézet, Budapest; a területileg illetékes állategészségügyi intézet a II/B. sz. melléklet szerint

g) gyógyszerek, oltóanyagok, szérumok, injekciós készítmények vizsgálata

Országos Közegészségügyi Intézet, Budapest

h) állatgyógyászati anyagok vizsgálata

Országos Állategészségügyi Intézet, Budapest

i) mérgezésekkel eredő üzemi balesetek toxikológiai vizsgálata

Országos Munkaegészségügyi Intézet, Budapest; az illetékes igazságügyi orvosszakértői intézetek, továbbá az orvostudományi egyetemek igazságügyi orvostani intézetei

j) gáz halmazállapotú anyagokkal történt mérgezések toxikológiai vizsgálata

Országos Igazságügyi Vegyészeti Intézet, Budapest
Országos Munkaegészségügyi Intézet, Budapest
Országos Közegészségügyi Intézet, Budapest

7.

Sugárzó anyagokkal és sugárértalmakkal kapcsolatos szakkérdés

Országos Frédéric Joliot-Curie Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutatóintézet, Budapest

8.

A tűzvédelmi ügyek és az ilyen vonatkozású építési és technológiai előírások megsértésével kapcsolatos szakértői vizsgálat

Belügyminisztérium Tűzoltóság Országos Parancsnokság; a szabályok és előírások kisebb mérvű megsértése esetén a megyei (budapesti) tűzoltóparancsnokság

9.

Pénzre, értékpapírra és bélyegre vonatkozó szakkérdés

A kibocsátó hatóság (intézmény); ha ez külföldi az Igazságügyi Minisztériumhoz kell fordulni

10.

Devizagazdálkodási szakkérdés

A magyar Nemzeti Bank Jogi Főosztálya, Budapest

11.

Árkérdés

Az illetékes árhatóság, helyi árszabályozás körében a helyi árhatóság

B)

Országos Állategészségügyi Intézet

Budapest főváros,
Bács-Kiskun megye,
Fejér megye,
Győr-Sopron megye,
Komárom megye,
Nógrád megye,
Pest megye,
Veszprém megye.

Debreceni Állategészségügyi Intézet

Debrecen megyei város,
Hajdú-Bihar megye,
Szabolcs-Szatmár megye,
Szolnok megye.

Kaposvári Állategészségügyi Intézet

Pécs megyei város,

Somogy megye,
Tolna megye,
Baranya megye,
Zala megye.

Miskolci Állategészségügyi Intézet

Miskolc megyei város,
Borsod-Abaúj-Zemplén megye,
Heves megye.

Békéscsabai Állategészségügyi Intézet

Szeged megyei város,
Békés megye,
Csongrád megye.

Szombathelyi Állategészségügyi Intézet

Vas megye

C)

1. Szakvélemény adása végett első-
sorban a Belügyminisztérium Bűnügyi
Technikai Intézetét kell megkeresni a
következő esetekben:

– írásszakértői vizsgálat (okmányok
technikai írásszakértői vizsgálat),

– fegyver- és lőszerszakértői vizs-
gálat,

– metallográfiai vizsgálat (kireszelt
számok helyreállítása),

– nyomszakértői vizsgálat,

– személy és tárgy fénykép alapján
azonosítása,

– fizikai szakértői vizsgálat,

– vegyészeti vizsgálat (a toxikoló-
giai és az árumínőségi vegyvizsgálatok
kivételével), öngyulladás és egyéb
tűzesettel kapcsolatos vegyelemzés,

– kriminalisztikai textilszakértői
vizsgálat,

– biológiai szakértői vizsgálatok kö-
zül véralkohol, vérfolt, testvadásék, haj-
szőr, diatóma, szénmonoxid vizsgálat,
szöveti vizsgálat,

– személyazonosítás csontvázlelet
alapján.

2. A Belügyminisztérium Nyilván-
tartó Központ Bűnügyi Nyilvántartó
Osztályát kell elsősorban megkeresni
daktiloszkópiai vizsgálat szükségessége
esetében.

3. a) A Belügyminisztérium Okmány-
szakértői Irodáját kell elsősorban meg-
keresni szakvélemény adása végett az
alábbi okmányok és más írásos bizonyí-
tási eszközök meghamisításának gya-
núja esetén:

– magyar és külföldi útlevelek, ha-
tárátlépési engedélyek;

– magyar állampolgárok részére ki-
állított személyi okmányok (pl. szemé-
lyi igazolvány, ideiglenes személyi i-
gazolvány, személyi igazolvány hivatásos
honvéd részére, határsáv engedélyek);

– Magyarországon tartózkodó külföldi
állampolgárok részére kiállított sze-
mélyi okmányok (pl. lakhatási enge-
dély, tartózkodási engedély, diplo-
máciai missziók tagjainak, családtag-
jainak és alkalmazottjainak igazol-
ványai, stb.);

- minisztériumok és országos főhatóságok által kiadott igazolványok, engedélyek megbízólevelek (pl. a Minisztertanács, a Belügyminisztérium testületeinek, az Igazságügyi Minisztérium, bíróságok, ügyvédségek, Központi Népi Ellenőrzési Bizottság, Pénzügyőrség, a Polgári Fegyveres Őrség igazolványai és megbízólevelei katonai igazolványok, futár igazolványok, stb.);
- fontos szervek igazolványai (üzemekbe, kutatási intézetekbe kiemelkedő rendezvényekre történő belépést biztosító igazolványok belépők, stb.);
- fontos engedélyk és jogosítványok (pl. gépjárművezetői, vadász és fegyvertartási engedély, igazolvány stb.)

b) A Belügyminisztérium Okmányszakértői Irodája jogosult továbbá a szakértői vizsgálat elvégzésére:

- sokszorosító-berendezéssel vagy nyomdai úton előállított röplapok, más illegális nyomdai vagy sajtótermékek;
- értékpapírok, bélyegek (postai okmány- és illetékbélyegek, benzinjegy, stb.) vagy az a) pontban fel nem sorolt egyéb okiratok és okmányok nyomdatechnikai;
- hamisított, valamint az illegális körülmények között készített iratoknak a gyártásukhoz felhasznált eszközökkel történő összehasonlító

vizsgálatának szükségessége esetén.

4. A 3. pontban fel nem sorolt okmányszakértői vizsgálatok szükségessége esetén szakvélemény adása végett elsősorban a Belügyminisztérium Bűnügyi Technikai Intézetét kell igénybe venni.

IV. számú melléklet a 2/1976. (III. 15.) IM számú rendelethez

Illetékes állami szerv:

Szakkérdés (vizsgálat) megjelölése:

A) Belkereskedelmi Minisztérium

Kereskedelmi Minőségellenőrző Intézet
Budapest, VIII., József körút 6.

- A fogyasztói forgalomba kerülő áruk minőségének műszaki vizsgálata; a vásárlói kifogások elbírálásával kapcsolatos műszaki vizsgálatok.

B) Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium

Építéstudományi Intézet Budapest XI.,
Dávid F. u. 6.

- Az építőipar műszaki fejlesztését szolgáló tudományos kutató és szakértői feladatok ellátása; építőipari szerkezetgyártó, anyagelőkészítő és feldolgozó üzemek (telepek) technológiai tervezése és az ezzel kapcsolatos generáltervezői tevékenység végzése; a kutatás eredményes hasznosítása céljából eljárások, szerkezetek, prototípusok, műszerek tervezése és egyedi előállítása, valamint alkalmazásuk bevezetése; kísérleti jellegű építkezésekkel kapcsolatban beruházói feladatok ellátása.

Építésügyi Minőségellenőrző Intézet
Budapest, XI. Diószegi út 37.

- Az építő- és építőanyagipari tevékenységgel kapcsolatos minőségellenőrzési feladatok (beleértve az építmények műszaki tervezését is) ellátása; az építésügyi ágazat szabványosításával és egyéb építésügyi műszaki szabályozással kapcsolatos, külön rendelkezéssel feladatkörébe utalt feladatok ellátása; az újfajta termékek és építési módok alkalmazásával kapcsolatos vizsgálatok végzése és az ezekkel kapcsolatos bizonyítványok, engedélyek kiadásának kezdeményezése; az építőipari és építőanyagipari termékek minőségi jellemzők szerinti esetenkénti minősítése; az importból származó termékek minőségét tanúsító bizonyítványok honosítása; az építőipari és építőanyagipari termékek és szerkezetek tűzállósági vizsgálata és minősítése, a gépek és épületgépészeti berendezések biztonságtechnikai vizs-

Szilikátipari Központi Kutató és Tervező Intézet, Budapest, III. Bécsi út 126.

Építésgazdasági és Szervezési Intézet Budapest II. Csalogány u. 9–11.

Tervezésfejlesztési és Típustervező Intézet Budapest VII. Asbóth u. 9–11.

gálata; a felvonók engedélyezésével kapcsolatos szakértői, valamint üzembehelyezésével és üzemeltetésével összefüggő ellenőrzési feladatok ellátása; a levegőtisztaság-védelemmel kapcsolatos mérési és ellenőrzési tevékenység, továbbá a felsorolt feladatokkal kapcsolatos (alap- és alkalmazott) kutatási tevékenység ellátása.

- A szilikátipar fejlesztését szolgáló alap- és alkalmazott kutatás (ideértve a kutatási eredmények alkalmazási módjának, valamint a bevezetéssel kapcsolatos intézkedéseknek a kidolgozását is); a szilikátipari kutatás hazai és esetenként nemzetközi koordinációs feladatok ellátása; megbízás alapján minősítés, szakértés, szaktanácsadás és egyéb kapcsolódó feladatok ellátása. Szilikátipari üzemek tervezése.
- Társadalmi, közgazdasági és műszaki-gazdasági, valamint munka-, üzem-, vállalati és iparszervezési kutatás, kísérletezés, szervezés, tanácsadás és egyéb szellemi szolgáltatások az építésügy, az építőipar és az ipar, a lakás- és kommunális gazdálkodás a városfejlesztés és városgazdaság részére, valamint a beruházások, műszaki tervezések és kivitelezések szervezése főhatóságok, tanácsok, vállalatok egyéb szervek és a lakosság részére.
- Az építéstervezési kutatásokkal, kísérleti építkezések lebonyolításával, prototípusok tervezésével kapcsolatos tervezői, illetve megbízói feladatok, a tipizálás folyamatában koordináló szakvéleményező és tájékoztató tevékenység ellátása; a koordináció alá vont szerkezetekkel, anyagokkal kapcsolatos teendők ellátása; tervezési vonatkozású tájékoztatók, segédletek kiadása; az építésvezetés területén korlátozás nélküli tervezés.

Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat, Budapest VIII. Reviczky u. 4/c.

— Műszaki tervezés és az azzal összefüggő valamennyi műszaki fejlesztési és gazdasági tevékenység végzése; különösen előtervezési (előkészítési) munkák vonatkozásában; beruházó szervektől kapott megbízás alapján beruházások teljes vagy részleges lebonyolítása; kísérleti, kutatási, anyagvizsgáló és minősítési munkák végzése. Különleges alapozási, mélyépítési (injektálás, kútjavítási kútkiképzés) és épületkár elhárítási munkákkal kapcsolatos építőipar, melléktevékenység végzése az ország egész területén.

Mélyépítési Tervező Vállalat, Budapest V. Vigadó tér 1.

— Műszaki tervezés és az azzal összefüggő valamennyi műszaki fejlesztési és gazdasági tevékenység végzése, különösképpen mélyépítési- és közmű létesítmények vonatkozásában; beruházó szervektől kapott megbízás alapján beruházások teljes vagy részleges lebonyolítása.

C) Kohó- és Gépipari Minisztérium

Távközlési Kutató Intézet,
1525 Budapest, Gábor Áron u. 65.

— Hírközlés technika,
— Pont-pont közötti vezetékes és vezeték nélküli hírközlés,
— Vezetékes és vezeték nélküli hírközlések lehallgatása,

Elektromechanikai Vállalat,
1502 Budapest, Petzval József u. 31.

— Műsorszóró rádió és TV adás,

VIDEOTON Rádió- és Televíziógyár,
8001 Székesfehérvár, Berényi u.

— Rádió- és TV készülékek

Budapesti Rádiótechnikai Gyár,
1300 Budapest, III. Polgár u. 8-10.

— Magnetofonok

Híradástechnikai Ipari Kutató Intézet,
1393 Budapest, Vörösmarty u. 67.

— Elektronikai alkatrészek

Egyesült Izzólámpa és Vill. RT.,
1340 Budapest, Váci út 77.

— Világítástechnika, fényforrások

Elektroakusztikai Gyár,
1581 Budapest, Fogarasi u. 3-5.

— Elektroakusztika, hangosítás, zajártalmak,

Ganz Műszer Művek,
1701 Budapest, Vöröshadsereg u. 64.

— Elektromechanikus, villamosműszerek

Műszeripari Kutató Intézet,
1368 Budapest, Véső u. 3.

Magyar Optikai Művek,
1525 Budapest, Csörsz u. 34–43.

Gamma Művek,
1509 Budapest, Fehérvári út 85.

Méréstechnikai Központi Kutató
Laboratórium,
1368 Budapest, Október 6. u. 7.

Irodagéptechnikai Vállalat,
1369 Budapest, Bécsi u. 8–10.

Mechanikai Mérőműszerek Gyára,
1300 Budapest, Szépvölgyi u. 41.

Videoton Fejlesztő Intézete,
1021 Budapest, Vöröshadsereg u. 54.

Medicor Művek,
1398 Budapest, Váci út 48 e–f.

Ganz Villamossági Művek,
1525 Budapest, Lövőház u. 39.

Villamos Berendezés és Készülék Művek
1277 Budapest, Ganz u. 16.

Villamosipari Kutató Intézet,
1601 Budapest, Cservenka M. u. 86.

Magyar Elektronikai Ellenőrző Intézet,
1395 Budapest, Váci u. 48/a–b.

SZIM Fejlesztő Intézete,
2314 Halásztelek

– Elektronikus híradástechnikai műszerek

– Geodéziai és optikai műszerek

– Nukleáris műszerek

– Fizikai-kémiai laboratóriumi műszerek

– Szervezéstechnikai eszközök

– Pneumatikus és villamos automatika elemek

– Számítástechnikai eszközök

– Orvosi műszerek

– Villamos energetikai készülékek, gépek, nagyvasúti villamos vontatás
– Villamos motorok, erősáramú automatikák

– Villamos vezérlések, szabályozások, háztartási villamos készülékek, ipari és háztartási világító testek, armatúrák, közép feszültségű készülékek, mágneskapcsolók

– Tekercselőhuzalok, kábelek és szabványozások

– Hőre lágyuló és keményedő műanyagfélék

– Villamos hajtások, erősáramú automatikák, villamos készülékek, kémiai áramforrások, félvezetős készülékek, eszközök, villamos technológiák

– Villamos élet- és vagyonbiztonsági vizsgálatok

– Normál speciális szerszámok

– Szerszámgépek erősáramú vezérlései

– Szerszámgépek olajhidraulikus vezérlései és berendezései

– Szerszámgépek technológia kérdései

Csepeli Tervező Intézet,
1751 Budapest, Gyepsor u. 1.

Vegyigép Tervező és Fővállalkozó Váll.,
1745 Budapest, Noszlopi u. 1.

Általános Géptervező Iroda,
1253 Budapest, Kuny Domonkos u. 2.

Gépipari Technológiai Intézet
1581 Budapest, Bihari u. 6-8.

- Szerszámgépek szerszámozási kérdései
- Szerszámgépek zaj-, rezgés és merevségi kérdései
- Laboratóriumi és helyszíni vizsgálatok
- Szerszámgép tartozékai és védőberendezései
- Öntődei gépek és berendezések szállító és tároló berendezések, öntvény-tisztító berendezések,
- Pneumatikus, hidraulikus elemek és rendszerek
- olajhidraulikus rendszerek
- nagynyomású vízhidraulikus rendszerek
- Meleghengertés és alakítás
- csőgyártó eljárások és technológia
- csőgyártó berendezések
- spirálcső-hegesztő berendezések
- hidegvonási technológiák és berendezések
- Szerelés (kohászati gyár- és gépszerelés)
- Vegyipari gépek és berendezések
- Atomerőművi berendezések
- Vegyipari és élelmiszeripari csomagológépek,
- Gyógyszeripari gépek és berend.
- Fémek korróziós hajlamainak megállapítása, minősítése
- Alkalmazott felületvédelmi bevonatok és technológiák minősítése
- Galvánbevonatok és technológiák minősítése, minták kiértékelése
- Korróziós károk okainak és okozóinak és mértékének megállapítása
- Előalakító technológiák (öntészet, képlékeny-alakítás)
- Forgácsolási vizsgálatok (esztergálás, marás, köszörülés)
- A hegesztéstechnológia
- NC, AC gépek, integrált gyártórendszerek üzemeltetése
- Szerszámozással, rendszertervezéssel
- Anyagmozgatás
- Gépipari (nem lakossági) műanyag-technika

Autóipari Kutató Intézet,
1502 Budapest, Csóka u. 7-15.

Vasipari Kutató Intézet,
1509 Budapest, Fehérvári út 130.

Tüzeléstechnikai Kutató Intézet,
3515 Miskolc-Egyetemváros

D) Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium

Vasúti Tudományos Kutató Intézet,
1088 Budapest, Múzeum u. 11.

Közúti Közlekedési Tudományos
Kutató Intézet,
1119 Budapest, Thán Károly u. 3-7.

- Diesel üzemű közúti haszonjárművek (tehergépkocsik, autóbuszok), valamint ezek fő és részegységeivel (dieselmotorok, sebességváltók, futóművek, kormányművek, lengéscsillapítók, fékrendszerek stb.)
- Vaskohászati képlékenyalakítási témák,
- nyersvas- és acélmetallurgiai témák,
- vas- és acélöntészeti témák
- hegesztési mikrometallurgiai témák,
- vas és acél anyagvizsgálat
- vaskohászati és öntészeti környezetvédelem
- Tüzelőberendezések témái
- Gépipari környezetvizsgálat

- A vasúti pályaépítés és pályafenntartás
- A vasúti pálya és a vasúti járművek kölcsönhatása,
- A vasúti járművek futásdinamikájával összefüggő kérdések,
- A vonatok fékezésével kapcsolatos kérdések,
- A vasúti vontatójárművekkel összefüggő munkavédelmi kérdések,
- A vasúti járművek szilárdságára vonatkozó kérdések,
- A közlekedési információs rendszerek szervezése és tervezése,

- Út- és hídjellemezők (pl. út- és híd-szerkezetek teherbírásának, csúszósúrlódási együtthatójának) műszeres vizsgálattal történő meghatározása,
- Utak és közúti járművek kölcsönhatásának — szükséghez képest műszeres vizsgálat igénybevitelével történő — elbírálása,
- Út- és hídépítéssel kapcsolatos gazdasági kérdések eldöntése,
- Közúti balesetet előidéző okok elemző- vagy műszeres vizsgálattal történő feltárása,

Posta Kísérleti Intézet,
1097 Budapest, Zombori u. 2.

Közlekedési és Távközlési Műszaki
Főiskola,
Győr

- Gépjárműszerkezetek meghibásodása, okainak feltárása (szükséghez képest mérés technikai módszerek alkalmazásával is),
- Gépjárművek nem rendeltetésszerű használatából előálló események értékelése.
- A távbeszélő kapcsolástechnika,
- Az adatátvitel és átviteltechnika,
- A rádió és televízió adás- és vételtechnika,
- A mikrohullámú technika,
- Az úrtávközlés,
- Az eddig felsoroltakkal kapcsolatos anyagvizsgálatok,
- Az akusztika (pl. magnetofon beszéd felvételek hitelességének megállapítása).
- Elméleti és ipari geodéziai kérdések,
- Geotechnikai, geológiai, talajmechanikai kérdések, valamint a földművek kivitelezési és tervezési kérdései,
- Acél- és vasbeton hídszerkezetek, valamint egyéb mélyépítési, illetve magasépítési acél- és vasbeton szerkezetek kivitelezési és tervezési kérdései,
- Útépítési, útfenntartási és forgalomtechnikai - kivitelezési és útfenntartási tervezési - kérdések,
- Vasútépítési és fenntartási - kivitelezési és tervezési - kérdések,
- Közlekedési és egyéb magasépítmények kivitelezési és tervezési kérdései,
- Építésszervezési és építésgazdasági kérdések,
- A gépjármű-közlekedés műszaki kérdései,
- A vasúti közlekedés műszaki kérdései,
- A vasúti és a közúti közlekedés üzemviteli és gazdasági kérdései.

E) Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium

Állattenyésztési Kutató Intézet,
2053 Herceghalom

– Tenyésztés, takarmányozás, szaporodásbiológia, tartástechnológia (szarvasmarha, sertés, juh, ló)

Gabonatermesztési Kutató Intézet,
6726 Szeged, Alsókikötő sor 5.

– Kenyér- és takarmánygabona, kukorica, hagyma termesztése és vetőmagelőállítás

Haltenyésztési Kutató Intézet,
5540 Szarvas

– Halászati ügyek

Kertészeti Kutató Intézet,
1223 Bp. XXII., Park u. 2.

– Gyümölcs-, zöldség- és dísznövénytermesztés

Kisállattenyésztési Kutató Intézet,
2100 Gödöllő

– Tenyésztés, takarmányozás, tartástechnológia (baromfi, nyúl, méh)

Mezőgazdasági Kísérleti Intézet,
2100 Gödöllő, Tessedik S. u. 4.

– Agroműszaki kérdések

Növénytermesztési és Talajvédelmi
Intézet, 3356 Kompolc

– Élvelő pillangós növények (lucerna, vöröshere, baltacim), kender termesztése és vetőmag-előállítása

Növényvédelmi Kutató Intézet,
1022 Bp. II., Hermann Ottó u. 15.

– Növényvédelem és növényvédőszer-ek

Öntözési Kutató Intézet,
5540 Szarvas, Szabadság u. 2.

– Rizs, fűfélék, herefélék termesztése és vetőmag-előállítása; Öntözéses gazdálkodás műszaki és növénytermesztési kérdései

Répatermesztési Kutató Intézet,
9463 Sopronhorpács

– Cukor- és takarmányrépa, olajlen termesztése és vetőmag előállítása

Szőlészeti és Borászati Kutató Intézet,
1022 Budapest II. Hermann Ottó u. 15.

– Szőlőtermesztéssel és borászattal kapcsolatos kérdések

Takarmánytermesztési Kutatóintézet,
7095 Iregszemcse

– Takarmányborsó, szója, napraforgó termesztése és vetőmagelőállítása

Talajművelési Kutató Intézet,
5300 Karcag, Hegyesbor

– Szálastakarmány-növények (büköny, szudánifű, cirok) termesztése és vetőmag előállítása. Talajműveléssel és talajjavítással kapcsolatos kérdések.

Zöldségtermesztési Kutató Intézet,
6000 Kecskemét, Kiszfai u. 10.

– Zöldség, fűszerpaprika, rozs, triticales termesztése és vetőmag előállítása

Közp. Élelmiszeripari Kutató Intézet,
1022 Budapest, Hermann Ottó u. 15.

– Élelmiszeriparral kapcsolatos technológiai és minőségi kérdések

Erdészeti Tudományos Intézet,
1015 Bp. II., Frankel Leó u. 44.

Faipari Kutató Intézet,
1201 Bp. XXI., Vörösmarty u. 56.

Országos Vetőmagfelügyelőség,
1024 Bp. II., Kisrókus u. 15/a.

Országos Szőlő-, Gyümölcsfa és Díszfa-
iskolai Szaporítóanyag Felügyelőség,
1051 Bp. V., Dorottya u. 1.

Országos Mezőgazdasági Fajtakísérleti
Intézet, 1024 Bp. Keleti Károly u. 24.

Országos Mezőgazdasági Minőségvizs-
gáló Intézet, 1024 Bp. II., Keleti
Károly u. 24.

Országos Állattenyésztési Felügyelőség,
1051 Bp. V., Arany J. u. 10.

Országos Borminősítő Intézet,
1011 Bp. II., Bem tér 2.

Országos Takarmányfelügyelőség,
1054 Bp. V., Széchenyi rkp. 6.

Országos Halászati Felügyelőség,
1076 Bp. VII., Garay u. 5.

Országos Lótenyésztési Felügyelőség,
1053. Bp. V., Szép u. 3.

Központi Élelmiszerellenőrző és
Vegyvizsgáló Intézet,
1022 Bp. II., Hermann Ottó u. 15.
Megyei (Fővárosi) Élelmiszerellenőrző
Vegyvizsgáló Intézetek
7622 Pécs, Zólyom u. 2.
6722 Szeged, Bartók B. tér 2.

- Fatermesztés és fakitermelés
- Faanyag-feldolgozás és faanyagvédelem
- nemesített vetőmagvak minősége, fajtaazonossága és forgalma
- Szőlő, gyümölcsfa, díszfa, cserje, spárga, komló, szaporítóanyag minősége, forgalma, szőlő- és gyümölcsös ültetvények telepítése
- A forgalomba hozatalra engedélyezett növényfajták és köztenyésztésre engedélyezett állatfajták elbírálása
- Egyes mezőgazdasági termékek és a mezőgazdasági termelés során használatos anyagok minősítése és vizsgálata, talajvizsgálat, öntözővizek vizsgálata
- Tenyészállatok törzskönyvezése, utódellenőrzése, a mesterséges megtermékenyítés szervezési kérdései
- A bortörvény rendelkezései alá tartozó italok vizsgálata, minősítése és ellenőrzése, borászati mikrobiológiai ellenőrzések és vizsgálatok, boripari szabványokkal kapcsolatos kérdések
- A keveréktakarmányok, azok alap- és kiegészítő anyagainak ellenőrzése, a takarmányok beltartalmi, biológiai toxikológiai és egyéb szennyezett-ségi, ártalmassági vizsgálata
- A halászat műszaki kérdései
- A versenylovak törzskönyvezése, teljesítmény- és ivadékvizsgálata
- Az élelmiszerek (nyersanyag, félkész-késztermékek), paprika, a gyors-fagyasztott termékek, a konzervek, az üdítőitalok, a komló és fűszer-növények minősége; radioaktív és vegyi szennyezettségének, tartósító-szer, mesterséges színezék tartalmá-

8000 Székesfehérvár, Arany J. u. 5.
 9022 Győr, Lukács S. u. 14.
 4001 Pf. 82. Debrecen, Tótfalussy
 Sándor tér 2.
 3101 Salgótarján Pf. 98. Rákóczi u.
 296.
 7400 Kaposvár, Dimitrov u. 1.
 9700 Szombathely, Hunyadi u. 11.
 8900 Zalaegerszeg, Kinizsi u. 79.

Országos Állategészségügyi Intézet,
 1149 Bp. XIV., Tábornok u. 2.

Állatgyógyászati Oltóanyagellenőrző
 Intézet, 1107 Bp. X., Szállás u. 8.

Húsipari Állatorvosi Ellenőrző Szolgálat
 1453 Bp. IX., Gubacsi u. 6. (Pf. 13.)

Földmérési Intézet 1373 Bp. Pf. 546.

F) Nehézipari Minisztérium

Bányászati Kutató Intézet,
 1300 Bp. III., Mikoviny Sámuel u. 2-4.

Villamosenergiaipari Kutató Intézet
 1368 Bp. V., Zrínyi u. 1.

Műanyagipari Kutató Intézet
 1950 Bp. XIV., Hungária krt. 114.

nak, fémszennyezettségének vizsgálata; valamint mikrobiológiai vizsgálatok a növényi eredetű termékek előállítása és forgalombahozatala során.

- Valamennyi állatbetegség megállapítása az állatorvoslásban használatos gyógyszerek és gyógyszeres tápok minősége és ellenőrzése, az állatmérgezések.
- Az állatorvoslásban használatos oltóanyagok hatékonysága és ártalmatlansága, valamint az oltási esetek
- Az állati termékek higiénikus feldolgozása és forgalmazása
- A földmérés (geodézia) és a térképészet
- Külszíni és mélyszíni bányászattal, bányakárral, bányászati szolgalmi jogokkal kapcsolatos ügyek;
- Különféle föld felszíni, vagy föld alatti üregek létesítésével, kiképzésével és fenntartásával kapcsolatos ügyek
- Erőművi és ipari tüzeléstechnikai és hőfejlesztési kérdések;
- Erőművi főberendezések, villamosvezeték-hálózatok üzemvitel és fejlesztése;
- Villamosenergia-rendszerek műszaki feltételeinek szabályozása és automatizálása;
- Villamosenergia-rendszerben felhasznált berendezések, készülékek üzemeltetésével és fejlesztésével kapcsolatos kérdések
- Műanyagok (ezen belül műszálak és műkaucukok is) előállításával, feldolgozásával, felhasználásával, valamint ezekkel összefüggésben mű-

Nehézvegyipari Kutató Intézet
8201 Veszprém, Wartha Vince u. 1.

Gyógynövény Kutató Intézet
2011 Budakalász, József A. u. 68.

Állami Energetikai és Energiabiztonság-
technikai Felügyelet
1012 Bp. I., Attila u. 99.

Vegy- és Robbanóanyagipari Felügye-
let 1225 Bp. XXII., Nagytétény,
Bányalág u.

G) Magyar Tudományos Akadémia

Az MTA Számítástechnikai és Auto-
matizálási Kutatóintézete
1502 Bp., Pf. 63.

Az MTA Műszaki Fizikai Kutatóintézete
1325 Bp., Pf. 76.

Az MTA Izotópiintézete
1525 Bp., Pf. 77.

Az MTA KFKI Szilárdtestkutató
Intézete 1525 Bp., Pf. 64.

Az MTA Földrajztudományi Kutató-
intézete 1388 Bp., Pf. 64.

Az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutató
intézete 9401 Sopron, Pf. 5.

Az MTA Műszaki Kémiai Kutatóinté-
zete 8200 Veszprém, Pf. 125.

Az MTA KFKI Mérés- és Számítás-
technikai Kutatóintézete,
1525 Bp., Pf. 49.

Az MTA Olajbányászati Kutatólabora-
tóriuma 3515 Miskolc-Egyetemváros

Az MTA KFKI Mérés- és Számítástech-
nikai Kutatóintézete 1502 Bp., Pf. 63.

Az MTA Számítástechnikai és Automa-
tizálási Kutatóintézete 1502 Bp., Pf. 63

szerek, készülékek és segédeszközök
előállításával kapcsolatos kérdések

– Műtrágyák és növényvédőszer-
gyártásával és minőségével kapo-
latos, valamint korróziós kérdések

– Gyógynövények termesztésével, mi-
nősítésével és értékesítésével kap-
csolatos kérdések

– Kazánok és nyomástartó edények
üzemeltetésével és biztonságtechni-
kai előírásaival kapcsolatos ügyek

– Robbanóanyag és robbanószerrel
kapcsolatos biztonságtechnikai kér-
dések

– Automatizálás

– Félvezetőfizika
– Fényforrásfizika

– Izotópfizika
– Izotópkémia

– Szilárdtestfizika

– Földrajztudomány

– Geodézia
– Geofizika
– Szeizmológia

– Műszaki kémia

– Méréstechnika

– Olajbányászat

– Számítástechnika

– Számítástechnika

MTA Állategészségügyi Kutatóintézet
1143 Bp. Hungária krt. 21.

– Állategészségügyi (mikrobiológiai, virológiai és immunológiai kutatások)

Mezőgazdasági Kutatóintézet
2462 Martonvásár

– Növénybiokémiai és fiziológiai kutatások
– Növénygenetikai kutatások
– Növénynemesítési kutatások
– Növénytermesztési kutatások

Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet
1022 Bp. Hermann Ottó u. 15.

– Talajtani, trágyázástani, talajbiológiai és talajjavítási, talajterképezési, talajvédelmi kutatások

MTA Biológiai Kutatóintézet
8237 Tihany

– Hidrobiológia
– Neurobiológia

MTA Botanikai Kutatóintézet
2163 Vácraót

– Növénytan
– Ökológia
– Növényrendszertan

MTA Szegedi Biológiai Központ
6701 Szeged Pf. 521

– Biokémia
– Biofizika
– Növényélettan
– Genetika (növény- és állatgenetika)

V. számú melléklet a 2/1976. (III. 15.) IM számú rendelethez

1. A munkaviszonyban álló személy szakértői kijelölés iránti kérelmének tartalmaznia kell

a) a kérelmező

- személyi adatait, személyi igazolványának számát,
- egyetemi, főiskolai, technikumi vagy szakközépiskolai végzettségét (intézmény neve),
- diplomájának (oklevelének) számát és keltét, (szak, kar megnevezése),
- szakképzettségét, (szakorvosi képesítés stb.),
- jelenlegi foglalkozását, beosztását,
- munkáltatója nevét és címét,
- eddigi működési adatokat (a szakterületek és munkakörök részletes megjelölése a munkáltató megnevezésével és az alkalmazási időtartamnak naptár szerinti feltüntetésével, orvosoknál, illetőleg gyógyszerészeknél a nyilvántartásba vétel adatait),

b) az engedélyezni kért szakterület pontos megjelölését a vonatkozó külön jogszabályra hivatkozással.

2. A kérelemhez csatolni kell

a) az iskolai, egyetemi végzettséget, valamint az egyéb képesítést igazoló okirat hiteles másolatát,

b) három hónapnál nem régebbi keletű hatósági erkölcsi bizonyítványt,

c) a munkáltatónak a kérelemmel, valamint a kérelmező szakmai működésével kapcsolatos véleményét és javaslatát,

d) az eddigi szakmai működés részletes leírását, mikor, hol, milyen munkakört töltött be, milyen időtartamú szakmai gyakorlattal és képesítéssel rendelkezik, valamint a szakmai működés, a szaktudás megítéléséhez szükséges egyéb adatokat, mint pl. a szakmai publikációk (értekezések) megjelenésének időpontját és helyét,

e) az igazságügyi szakértői személyi lapot,

f) a már rendelkezésre álló szakértői működési engedély másolatát.

6/1965 (V. 19) IM SZÁMÚ RENDELET A KATONAI BÜNTETŐELJÁRÁSBAN IGÉNYBE VEHETŐ SZAKÉRTŐKRŐL

Az igazságügyi szakértői szervezetről szóló 29/1964. (XI. 23.) Korm. számú rendelet 11. §-ának (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján — a honvédelmi miniszterrel, a belügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §. (1) A katonai büntetőeljárásban az igazságügyi szakértői tevékenységet elsősorban a katonai igazságügyi szakértők jegyzékébe felvett kijelölt szakértők látják el.

(2) Ha olyan szakkérdésben kell véleményt adni, amely szakrületen kijelölt katonai igazságügyi szakértő nincs, vagy ha kijelölt katonai igazságügyi szakértő alkalmazására valamely oknál fogva nincs lehetőség, az állandó szakértő, illetőleg az igazságügyi szakértők jegyzékébe felvett kijelölt szakértő a katonai büntetőeljárásban is igénybe vehető.

(3) Állami szervnek szakvélemény adására történő igénybevétele esetében elsősorban a fegyveres testületek erre alkalmas szerveit kell megkeresni.

(4) Ha kivételesen az (1) és (2) bekezdésben említettek körén kívül álló szakértő alkalmazására van szükség, a lehetőséghez képest a fegyveres testületek hivatásos állományú tagjai közül kell megfelelő szakértelemmel rendelkező személyt kirendelni.

2. §. A szakértőt — ha ezt valamilyen ok nem gátolja — abból a fegyveres testületből kell kirendelni, amelyhez a terhelt is tartozik.

3. §. A katonai igazságügyi szakértők tevékenysége felett — igazságügyi vonatkozásban az igazságügyminiszter által gyakorolt felügyelet mellett — a szakfelügyelet joga a honvédelmi minisztert, illetve a belügyminisztert illeti meg.

4. §. (1) A katonai igazságügyi szakértők jegyzékébe felvételle kerülő szakértőket a fegyveres testületek hivatásos állományú tagjai közül — legfőbb ügyésszel egyetértésben — az igazságügyminiszter jelöli ki.

(2) Az igazságügyminiszter — a legfőbb ügyésszel egyetértésben — állapítja meg, hogy milyen szakágazatokban és hány szakértőt

kell kijelölni, továbbá hogy a kijelölt szakértők az ország mely területén működnek.

(3) A szakértők személyének kiválasztásához a honvédelmi miniszter, illetve a belügyminiszter hozzájárulását kell beszerezni.

(4) A kijelölt katonai igazságügyi szakértő jogosult a „katonai igazságügyi szakértő” megjelölést a szakértői minőségének megjelölése alkalmával használni.

5. §. (1) Az olyan szakértői vélemények, illetve szakvélemények felülvizsgálatára, amelyek nem tartoznak az arra egyébként hivatott testületek hatáskörébe, a Honvédelmi Minisztérium, illetve a Belügyminisztérium fegyvernemi vagy szolgálati ág főnökségei jogosultak.

(2) A honvédelmi miniszter, illetve a belügyminiszter javaslata alapján az igazságügyminiszter — a legfőbb ügyésszel egyetértésben — jelöli ki, hogy mely fegyvernemi vagy szolgálati ág főnökség, milyen szakértői vélemény, illetve szakvélemény felülvizsgálatára jogosult.

6. §. A kijelölt katonai igazságügyi szakértő szakértői tevékenységéről vezetett nyilvántartó könyvet az Igazságügyi Minisztérium közvetlenül, vagy a katonai bíróságok elnökei útján évenként felülvizsgálja és láttamozza.

7. §. A katonai igazságügyi szakértő kijelölése megszűnik:

a) ha a szakértő a kijelölésről lemond,

b) ha a szakértőt jogerősen szabadságvesztésre ítélték és a bíróság a Btk. 108. §-ának rendelkezését nem alkalmazta,

c) ha a fegyveres testület hivatásos állományából bármilyen oknál fogva elbocsátják,

d) ha az igazságügyminiszter — a legfőbb ügyésszel egyetértésben — a kijelölést visszavonta.

8. §. A katonai büntetőeljárásban egyebekben az igazságügyi szakértői szervezetről szóló 29/1964. (XI. 23.) Korm. számú rendeletet és az ennek végrehajtásáról szóló 4/1964. (XI. 23.) IM számú rendeletet kell alkalmazni.

9. §. (1) Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

(2) A rendelet hatálybalépése a már kirendelt szakértők tevékenységét nem érinti.

(3) A rendelet hatálybalépésének időpontjában a katonai igazságügyi szakértők nyilvántartásába bejegyzett szakértő kijelölése — amennyiben azt az igazságügyminiszter e rendelet alapján meg nem erősíti — megszűnik.

9/1965. (VIII. 23.) IM SZÁMÚ RENDELET AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI MŰKÖDÉSÉRŐL

— a 9/1974. (VIII. 20.) IM számú rendelettel módosított és egységes szerkezetbe foglalt szöveg

A belügyminiszterrel, a honvédelmi miniszterrel, a pénzügyminiszterrel, a közlekedés- és postaügyi miniszterrel, az egészségügyi miniszterrel, a legfőbb ügyésszel és a Szakszervezetek Országos Tanácsával egyetértésben a következőket rendelem:

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A rendelet hatálya

1. §. (1) A bíróság, az ügyészség, a rendőrség és egyes nyomozási cselekményeket külön jogszabály alapján végző szervek (a továbbiakban együtt: kirendelő hatóság) kirendelő határozata, illetőleg szakvélemény adására hivatott állami vagy más szerv [4/1976. (III. 4.) MT. számú r.] R. 1. §; (a továbbiakban együtt: szakértő) működése e rendelet hatálya alá tartozik.

(2) E rendelet szabályait kell megfelelően alkalmazni, ha szakértőt más szerv, illetőleg kijelölt szakértőt — amíg az ügyben hatósági eljárás nincs folyamatban — magánszemély vesz igénybe.

(3) A szakértői vélemény felülvizsgálatára hivatott testület (R. 8. §-a) eljárására e rendelet szabályai megfelelően irányadók. A felülvizsgálatra hivatott testület eljárásának részletes szabályait a testület szervezeti és működési szabályzata határozza meg.

2. §. Az általános rendelkezések azokra a szakértői vizsgálatokra is kiterjednek, amelyek külön szabályait e rendelet nem tartalmazza.

A szakértő kirendelése (megkeresése)

3. §. (1) Szakértői kirendelés szükségességének felmerülése esetében a kirendelő hatóságnak — az eljárás addigi adatai, illetőleg a szükséges tájékozódás után — állást kell foglalnia abban a

kérdésben, hogy kijelölt állami szerv [2/1976. (III. 15.) IM sz. r. — a továbbiakban: Vr. — 16–17. §.] megkeresésének, illetőleg állandó, kijelölt, vagy ezek hiányában eseti szakértő alkalmazásának van e helye.

(2) A kirendelő hatóság a szakértőt — ha jogszabály másként nem rendelkezik — jegyzőkönyvbe foglalt vagy külön írásbeli határozattal rendeli ki.

(3) Ha a szakértő kirendelése szóban történik, a kirendelést a szakértő meghallgatásáról készült jegyzőkönyvben vagy utólag az iratoknál kell feljegyezni.

(4) A kirendelő hatóság — a lehetőséghez képest — már határozatának meghozatala előtt gondoskodik arról, hogy a szakvélemény megalkotásához szükséges tárgyak, minták, okiratok, bizonylatok (a továbbiakban együtt: tárgyak) és az esetleges korábbi szakvizsgálat anyagai rendelkezésre álljanak.

4. §. A kirendelő határozatnak — az eljárási szabályokban foglaltakon kívül — tartalmaznia kell:

a) a szakértő megjelölését;

b) a szakértői feladatok teljesítéséhez szükséges adatokat, meghatározva az esetleges irattanulmányozási kötelezettség kereteit;

c) a szakértő részére átadandó iratok és tárgyak megjelölését, valamint az átadás időpontját, ha pedig az átadás nem lehetséges, annak meghatározását, hogy a szakértő az iratokat és tárgyakat hol és mikor tekintheti meg;

d) az átadott tárgyak kezelésére, vizsgálatára, visszaszolgáltatására, illetőleg részleges megváltoztathatóságára vagy megsemmisíthetőségére vonatkozó különös rendelkezéseket;

e) a mintavétel elrendelését, ha azt a kirendelő hatóság nem biztosította;

f) azokat a szakkérdéseket, amelyekre a szakértőnek választ kell adnia, így a büntető eljárás során azokra az okokra és körülményekre vonatkozó kérdéseket is, amelyek a bűncselekmény elkövetését közvetlenül lehetővé tették;

g) a szakértői vélemény előterjesztésére megszabott határidőt, valamint az előterjesztés módjára vonatkozó felhívást.

5. §. A mintavételt általában a kirendelő hatóság végzi. Ha a mintavételre a kirendelő hatóság távollétében kerül sor, a kirendelő határozatban a mintavétel módját a szükséghez képest meg kell határozni.

6. §. Ha az ügyben különböző szakágakhoz tartozó szakértőket rendelnek ki, vagy utóbb válik szükségessé más szakágban működő szakértő alkalmazása, a kirendelő hatóságnak a határozatban a lehetőséghez képest el kell határolnia a szakértők tevékenységét és meg kell állapítania a tevékenységek sorrendjét, valamint a szakértők együttműködésének módját is.

7. §. (1) A szakértő haladéktalanul közli a kirendelő hatósággal, ha személyére vonatkozóan kizáró okot lát fennállani, ha a feltett kérdések megválaszolása — egészben vagy részben — nem tartozik szakismereteinek körébe, illetőleg ha szakértői tevékenysége ellátásában fontos ok akadályozza, így különösen ha tevékenysége zavartalan ellátásának vagy az esetleges részvizsgálatok elvégzésének feltételei nincsenek kellően biztosítva.

(2) Ha a feltett kérdés megválaszolása nem tartozik a szakértő szakismeretének körébe, a nála levő iratokat és tárgyakat — ha jogszabály eltérően nem rendelkezik — a bejelentésével egyidejűleg visszaszolgáltatja a kirendelő hatóságnak és — amennyiben arról tudomása van — tájékoztatja a kirendelő hatóságot, hogy milyen szakértő hivatott véleménynyilvánításra. Az (1) bekezdésben megjelölt egyéb esetekben az iratok és tárgyak visszaszolgáltatása felől a kirendelő hatóság dönt.

(3) A szakértő a kirendelő hatóságtól a szakértői vélemény elkészítéséhez szükséges további adatok, iratok, felvilágosítások közlését, vizsgálati tárgyak rendelkezésre bocsátását kérheti.

A szakértői vizsgálat

8. §. A szakértőnek a vizsgálatot az eljárási szabályokban foglalt rendelkezések megtartásával, a tudomány állásának és a korszerű szakmai ismereteknek megfelelő eszközök, eljárások és módszerek felhasználásával kell elvégeznie.

9. §. (1) A szakértő a mintavételt halaszthatatlanul sürgős esetben a kirendelő hatóság erre vonatkozó határozata nélkül is elvégezheti, de erről köteles a kirendelő hatóságot — az azonosság megállapításához szükséges adatok közlésével — haladéktalanul értesíteni.

(2) Ha a szakértőnek olyan tárgyat kell megvizsgálnia, amely a vizsgálat folytán megváltozik, vagy megsemmisül, annak egy részét — ha a kirendelő hatóság másként nem intézkedik — lehetőleg eredeti állapotában úgy kell megőrizni, hogy az azonosság kétséget kizáró módon megállapítható legyen.

(3) A tárgy megváltozásával, illetőleg megsemmisülésével járó vizsgálatot a gazdaságosság követelményeire figyelemmel általában az egyéb vizsgálatok lefolytatása után kell elvégezni. Az ilyen vizsgálatot megelőzően a tárgy jellemző adatait jegyzőkönyvbe kell foglalni és a tárgyról (mintáról) — szükség esetén — fényképet vagy öntvényt kell készíteni.

(4) A mintavételre, a vizsgálati tárgyak kezelésére, csomagolására, az azonosság biztosítására és a megőrzésre vonatkozó részletes rendelkezéseket külön szabályok tartalmazzák.

10. §. (1) A szakértő kérheti a kirendelő hatóságtól, hogy a neki át nem adott tárgyat szakvéleményének kialakítása céljából megtekinthesse. Ennek időpontjáról — ha a felek jelenlétének az eljárási szabályok értelmében helye van — a kirendelő hatóság, illetőleg annak rendelkezése alapján a szakértő a feleket és más érdekeltet értesíti.

(2) Ha a szakértő a kirendelő hatóság távollétében tekinti meg a tárgyat, annak azonosításával, kezelésével, őrzésével kapcsolatban a jelen levő személyekhez kérdéseket tehet fel.

11. §. (1) A szakértő, ha megállapítása szerint a vizsgálatot a kirendelő határozatban feltett kérdésekkel megjelölt körön túl kell terjesztetni, vagy ha más szakágakhoz tartozó szakkérdések elbírálásához további szakértőt is kell igénybe venni — jogszabály eltérő rendelkezése hiányában — megfelelő javaslattal a kirendelő hatósághoz fordul.

(2) A szakértő köteles haladéktalanul értesíteni a kirendelő hatóságot, ha annak a hatáskörébe tartozó intézkedés vagy nyomozási cselekmény (pl. lefoglalás) megtételének szükségessége felmerül.

(3) A szakértő a működése során igénybe veheti más személy (szerv) közreműködését technikai jellegű segédtevékenység (leírás, adatrendezés, mérés stb.) végzésére. Más személynek (szervnek) fényképezés vagy szerelési munkák elvégzése céljából történt bevonásáról a szakértő a kirendelő hatóságot szakvéleményében a közreműködő megjelölésével köteles tájékoztatni. A szakértő e személyek közreműködéséért is személyes felelősséggel tartozik (Vr. 18. §.).

A szakértői vélemény

12. §. (1) A szakértő a véleményét — a kirendelő hatóság határozatához képest — írásban vagy szóban terjeszti elő.

(2) A szakértői vélemény kiterjed a kirendelő hatóság és a hatóság útján a felek által feltett kérdések megválaszolására, továbbá a szakértői vélemény teljességéhez szükséges egyéb megállapításokra.

13. §. (1) A szakvélemény magában foglalja:

a) a vizsgálat tárgyára, a vizsgálati eljárásokra és eszközökre, valamint a vizsgálat tárgyában bekövetkezett változásokra vonatkozó részletes adatokat (lelet),

b) A szakmai megállapítások összefoglalását (szakmai tény-megállapítás),

c) a szakmai ténymegállapításból levont következtetéseket, ennek keretében a feltett kérdésekre adott válaszokat (vélemény).

(2) A szakértőnek véleménye megalkotásánál értékelnie kell az ügyben esetleg már korábban lefolytatott vizsgálat adatait és megállapításait is.

(3) Ha a vizsgálatban több szakértő működött közre, a véleményben fel kell tüntetni, hogy melyik szakértő milyen vizsgálatokat végzett.

14. §. (1) A szakértő írásbeli véleményét — ha jogszabály másként nem rendelkezik — az előterjesztésre megszabott határidő alatt a kirendelő hatóság által meghatározott példányszámban nyújtja be.

(2) Az írásbeli véleményt a szakértőnek aláírásával és pecsétjével el kell látnia.

(3) Ha több szakértő azonos véleményre jut, a szakvéleményt közösen is előterjeszthetik (együttes vélemény). Több szakághoz tartozó szakkérdésben a szakértők véleményüket egyesíthetik (egyesített vélemény). A szakértő jogosult eltérő vélemény előterjesztésére is.

15. §. (1) Ha a szakértő eljárása során olyan hiányosságot vagy rendellenességet észlel, amely a megválaszolandó kérdések körén (4. § f) pont) kívül esik, erről a kirendelő hatóságot esetleges javaslatainak megtételével külön — károsodás veszélye esetében haladéktalanul — tájékoztatja.

(2) Ha a szakértő több eljárásban lefolytatott vizsgálatai alapján észlel hiányosságot vagy rendellenességet, erről a megyei (fő-

városi) bíróság elnökét — ha pedig e jelenségeket büntető ügyek nyomozása során folytatott vizsgálatok közben észlelte, a megyei (fővárosi) főügyészt is — tájékoztatja.

16. §. (1) Ha állami vagy más szerv [R. 1. § (3) bekezdés *a*) pont] által adott szakvélemény kiegészítése szükséges, a kirendelő hatóság általában írásbeli kiegészítést kér.

(2) Ha a szakvélemény írásbeli kiegészítése után még további felvilágosítás szükséges, a kirendelő hatóság a szakvéleményt adó állami vagy más szervet azzal a felhívással idézi meg, hogy jelölje ki a szervnek — lehetőleg az adott ügyben eljáró — dolgozóját, akit a kirendelő hatóság szakértőként hallgat meg.

A szakértő titoktartási kötelezettsége

17. §. (1) A szakértőt a tevékenysége során tudomására jutott tényeket és adatokat illetően titoktartási kötelezettség terheli. Ezekről a tényekről és adatokról csak az ügyben eljáró hatóságot tájékoztathatja.

(2) Az (1) bekezdés nem érinti a szakértői vizsgálat során feltárt tényeknek és adatoknak — jogszabály eltérő rendelkezése hiányában — tudományos, illetve oktatási célokra a személyi jogok sérelme nélkül történő felhasználását.

A szaktanácsadó

17. §. (1) A büntető ügyben eljáró hatóság szaktanácsadót (Be. 79. §) vehet igénybe, ha a bizonyítási eszközök felkutatásához, összegyűjtéséhez vagy rögzítéséhez különleges szakértelem szükséges, illetőleg ha szakkérdésben felvilágosítást kér.

(2) A szaktanácsadó igénybevételéhez határozat nem szükséges; a hatóság írásban vagy szóban közli a szaktanácsadóval, hogy milyen eljárási cselekményeknél kell közreműködnie, illetőleg mire kér felvilágosítást.

(3) A szakértő büntető ügyben — szükség esetén — a vizsgálat egy részének elvégzésére szaktanácsadót kérhet fel. Ebben az esetben a szakvéleményben meg kell jelölnie, hogy a lelet és a szakmai ténymegállapítás megfelelő része kitől származik.

(4) A szaktanácsadó a további eljárás során szakértőként kirendelhető.

17/B. §. (1) A szaktanácsadó eljárására a 8 – 11. § rendelkezései megfelelően irányadók.

(2) A szaktanácsadó szakvéleményt nem terjeszt elő, a felvilágosítást – a hatóság kívánságához képest – írásban vagy szóban adja meg.

(3) A titoktartási kötelezettség (17. §) a szaktanácsadóra is kiterjed.

II. ORVOSSZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK

Orvosszakértő igénybevétele

18. §. (1) Orvosszakértő alkalmazásának van helye, ha személy életével, testi épségével vagy egészségével, illetőleg halálesettel kapcsolatos vagy egyéb kérdésben orvosi szakismeretre van szükség.

(2) Orvosszakértőt kell alkalmazni különösen halottszemle, boncolás, holttest kihantolása, csontvázak és csontmaradványok vizsgálata, illetőleg egészségi állapot, munkaképesség-csökkenés vizsgálata, testi sértéssel, egészségromlással, magzatelhajtással, illetőleg nemi erkölcs elleni bűntettel kapcsolatos vizsgálat, továbbá véralkohol-vizsgálat, elmeállapot vizsgálata, úgyszintén a származás megállapítása, illetőleg a kényszerelvonó kezelés elrendelése során szükséges vizsgálat esetében.

1. Halottszemle ✓

19. §. (1) Rendkívüli halál (élet elleni bűncselekménnyel, balesettel, altatás, érzéstenítés, műtét vagy vérátömlesztés közben, illetőleg azokkal összefüggésben bekövetkezett vagy orvosi gyógykezelés hiányával kapcsolatos haláleset, öngyilkosság, tisztázatlan halálok, holtan talált ismeretlen személy) esetében a rendőrség orvos alkalmazásával azonnal halottszemlét tart. A holttestet és a környezetet a halottszemle foganatosításáig lehetőleg érintetlenül kell hagyni.

(2) A halottszemlénél elsősorban igazságügyi orvostani szakképesítéssel rendelkező szakorvost, ilyen orvos hiányában igazságügyi orvosszakértőt vagy rendőrorvost, ha pedig a késedelem a halottszemle megtartását akadályozza, más orvost (körzeti orvos, rendőrintézeti orvost stb.) kell alkalmazni.

(3) Üzemi és közlekedési baleset folytán bekövetkezett halál esetében a halottszemle megtartásába — amikor ez indokoltnak mutatkozik! — más (pl. munkavédelmi, műszaki) szakértőt is be kell vonni.

20. §. A halottszemlén jelen lehet, de abban nem vehet részt az az orvos, aki a meghalt személyt a halált megelőző időszakban gyógykezelte. A kezelő orvos az elhalt személy betegségére, az alkalmazott gyógykezelésre vagy orvosi beavatkozásra vonatkozó felvilágosítást az orvosi titoktartásra hivatkozással nem tagadhatja meg.

21. §. (1) A halottszemlét általában a helyszínen (az elkövetés helyén, a holttest megtalálási helyén) kell foganatosítani. Ennek során — a lehetőséghez képest — meg kell állapítani a halott személyazonosságát, a halál bekövetkezésének időpontját és egyéb lényeges körülményeit (felismerhető hullajelenségeket stb.). A halálesettel kapcsolatos tárgyi bizonyítékokat lehetőleg fel kell kutatni és biztosítani kell.

(2) A helyszín eredeti állapotáról és fontosabb részleteiről, így különösen a halott helyzetéről, egyes sérüléseiről fényképfelvételt, ha pedig ez nem lehetséges, vázrajzot kell készíteni. A holttestről a ruhát a halottszemlén részt vevő orvos intézkedése szerint, illetőleg közreműködésével lehet csak eltávolítani. Ismeretlen holttestről ujjnyomatot kell készíteni.

(3) Ha a halottszemle nem a helyszínen történt, az alkalmazott orvosnak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az eljáró hatósági személyek jelenlétében a helyszínt megsemmisítse. Az orvos az orvosi szakismereteket igénylő kérdésekre a választ a helyszínen tapasztaltak figyelembevételével adja meg.

22. §. (1) A halottszemléről — ha nem a helyszíni szemlével együtt történik — az eljáró hatóság egyidejűleg jegyzőkönyvet készít. A jegyzőkönyvben fel kell sorolni a halottszemlén részt vevő személyek (az eljáró hatósági személy, a közreműködő orvos) nevét és munkahelyét, valamint a jelen levő kezelő orvos nevét és lakóhelyét.

(2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a halottra vonatkozó rendelkezésre álló személyi adatokat, valamint a halottszemle minden lényeges mozzanatát és valamennyi észleletét. Így különösen fel kell tüntetni:

a) a holttest állapotát, a rajta levő sérülések leírását,

b) a holttesten levő ruhát, illetőleg a ruhában talált tárgyakat, azon levő esetleges sérüléseket, illetőleg szennyeződéseket,

c) a holttest környezetében talált — és a halálesettel kapcsolatos — szennyeződést,

d) a halálesettel kapcsolatos tárgyi bizonyítékokat,

e) a halál időpontját, körülményeit és feltehető okát.

(3) A jegyzőkönyvet a halottszemlén részt vevő valamennyi személy aláírja.

(4) A jegyzőkönyvhöz csatolni kell a helyszínről, valamint a holttestről készült fényképfelvételeket, illetőleg vázrajzokat, valamint a tárgyi bizonyítékokat (eszközök, ruharészek stb.).

(5) Ha az orvos a helyszínt megszemléli [21. § (3) bekezdés], erről külön jegyzőkönyvet kell készíteni. Az előző bekezdésben foglaltak erre a jegyzőkönyvre is megfelelően irányadók.

23. §. Ha az eljáró hatóság a büntett alapos gyanúja esetében helyszíni szemlét fogatosít, az ennek keretében végzett halottszemlére a 19 – 22. § rendelkezései irányadók.

2. Boncolás

24. §. (1) Rendkívüli módon bekövetkezett halál esetében — ha az nem esik a (2) bekezdés alá — a nyomozó hatóság a holttest rendőrségi boncolását rendeli el. Két orvos működik közre

a) altatás, érzéstelenítés, műtét vagy vérátömlesztés közben, illetőleg azokkal összefüggésben, valamint

b) üzemi baleset folytán bekövetkezett halál esetében.

(2) Büntett alapos gyanúja esetében a nyomozó hatóság bíró-sági boncolást rendel el.

(3) Ha a kórházi vagy a rendőrségi boncolás megkezdése után a bonclelet vagy egyéb szakvizsgálati adatok alapján büntett alapos gyanúja merül fel, a boncolást azonnal félbe kell szakítani és erről a bírósági boncolás elrendelése céljából nyomban értesíteni kell a nyomozó hatóságot.

25. §. (1) A rendőrségi boncolásnál igazságügyi orvostani vagy kórbonctani szakképesítéssel rendelkező szakorvost, ilyen orvos hiányában rendőrorvost vagy az igazságügyi orvostani intézet orvosát kell alkalmazni.

(2) Ha a boncolást két orvosszakértő végzi [24. § (1) bek.], legalább az egyiknek igazságügyi orvostani vagy kórbonctani szakképesítéssel kell rendelkeznie.

26. §. (1) A bírósági boncolást két — állandó vagy kijelölt — igazságügyi orvosszakértő végzi. Közülük legalább az egyiknek igazságügyi orvostani vagy kórbonctani szakképesítéssel kell rendelkeznie.

(2) Budapesten a bírósági boncolásban részt vevő orvosszakértők egyike az Igazságügyi Orvosszakértői Iroda állandó szakértője, akadályoztatása esetén kijelölt igazságügyi orvosszakértő, a másik orvosszakértő a Budapesti Orvostudományi Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézetének orvosszakértője, akadályoztatása esetén kijelölt igazságügyi orvosszakértő.

27. §. A boncolásban nem vehet részt, de — ha a nyomozás érdekeit nem veszélyezteti — azon jelen lehet az az orvos, aki a meghalt személyt a halált megelőző időszakban gyógykezelte. A felvilágosítás adására a 20. § irányadó.

28. §. (1) Az ismeretlen halottról a boncolás megkezdése előtt eredeti állapotban, majd az arc helyreállítása után fényképet kell készíteni.

(2) Ha a boncolással kapcsolatban laboratóriumi (vegyészeti, bakteriológiai, kórszövettani, véralkohol stb.) vagy kriminalisztikai jellegű szakértői vizsgálatra van szükség, annak foganatosítása végett a megfelelő állami szervet (Vr. 16—17. §) a boncolást végző orvosszakértő közvetlenül keresi meg. Az Igazságügyi Orvosszakértői Iroda, illetőleg az igazságügyi orvostani Intézet a laboratóriumi vizsgálatok elvégzése iránt saját hatáskörében intézkedik.

(3) A laboratóriumi vizsgálat céljából szükséges anyagok (testváladékok, vér stb.) vételéről és annak a vizsgálatot végző szervhez való továbbításáról a boncolást végző orvos saját hatáskörében gondoskodik.

29. §. (1) A holttesten talált minden sérülésről meg kell állapítani, hogy feltehetően milyen módon (eszköz és behatás, távolság, irány stb.), továbbá mennyi idővel a halál beállta előtt vagy után keletkezett, s hogy feltehetően a meghalt személy vagy más ejtette-e.

(2) A holttesten talált sérülés esetén véleményt kell nyilvánítani arra, hogy a halált

a) közvetlenül a sérülés okozta-e;

b) a sérülés a meghalt személy szervezetének egyéni sajátosságával összefüggésben okozta-e;

c) olyan ok idézte-e elő, amely a sérülésből keletkezett, továbbá hogy a sérülés ahalált előidéző ok elmaradása esetén mennyi idő alatt gyógyult volna;

d) olyan ok idézte-e elő, amely a sérülés nélkül is abban az időben vagy röviddel utóbb szintén ahalált eredményezett volna és a sérülés a halált előidéző ok elmaradása esetén mennyi idő alatt gyógyult volna;

e) idejekorán érkező szakszerű segítség elháríthatta volna-e.

(3) Több sérülés esetén külön kell véleményt nyilvánítani az egyes sérülések keletkezéséről, valamint arról, hogy a sérülések közül melyik vagy melyeknek összhatása idézte elő a halált, továbbá hogy az egyes sérülések mennyi idő alatt gyógyultak volna.

(4) Közlekedési baleset (64. §) esetében a véleménynek a lehetőséghez képest arra is ki kell térnie, hogy a sértett a sérüléseket milyen sorrendben szenvedte el és ebből a baleset lefolyására milyen következtetések vonhatók.

(5) Lövési sérüléseknél meg kell állapítani a ki- és bemeneti nyílások helyét, továbbá a fegyver fajtáját (sörétes, golyós), valamint lehetőleg azt is, hogy a lövés milyen öbnagyságú fegyverből történt.

30. §. (1) Minden esetben véleményt kell nyilvánítani arról, hogy az elhalt alkoholtól befolyásolt állapotban volt-e. Alkoholos befolyásoltság gyanúja esetén meg kell vizsgálni a vér alkoholtartalmát.

(2) Ha a boncolás során a halál oka vagy a sérülés keletkezésének ideje nem állapítható meg, szövettani vizsgálatot kell végezni. Szövettani vizsgálat szükséges különösen újszülött (koraszülött) rendkívüli halála, valamint áramütés által okozott rendkívüli halál esetében.

(3) Annak megállapítása végett, hogy a halált vízbefúlás okozta-e, a diatoma (kovamoszat) vizsgálatot kell végrehajtani.

(4) Világító- és füstgázmérgezés gyanúja esetében el kell végezni a vér szénmonoxid vizsgálatát.

(5) Ha boncolás esetében gombamérgezés gyanúja merül fel, a vizsgálati anyagot a gombarészek kiválogatása és az ásványi eredetű mérgezés lehetőségének kizárása végett az Országos Bírósági Vegyészeti Intézethez kell beküldeni.

(6) Ha a boncolás, vagy a nyomozás egyéb adatai ezt indokolják, a holttestből vérmintát kell venni az esetleg utóbb szükségessé

váló vizsgálatok (vércsoportvizsgálat, véralkoholvizsgálat stb.) céljára.

(7) Kábítószerrel befolyásolt állapot gyanúja esetén el kell végeztetni a szükséges laboratóriumi vizsgálatot.

31. §. Újszülött (koraszülött) rendkívüli halálával kapcsolatban véleményt kell nyilvánítani az újszülött (koraszülött) érettségéről, életképességéről, halálának okáról, a rajta talált esetleges sérülések eredetéről, valamint a halál bekövetkezésének valószínű időpontjáról.

32. §. (1) A boncolásról a boncolás tartama alatt folyamatosan jegyzőkönyvet kell vezetni. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a boncolás helyét és időpontját, a boncolásban részt vett személyek, továbbá az eljáró hatósági személyek nevét és munkahelyét, valamint a boncolás minden lényeges mozzanatát és valamennyi részletét. Így különösen magában kell foglalnia

- a) a halottra vonatkozó adatokat,
- b) a külvizsgálat eredményét (a holttest és a ruházat leírása stb.),
- c) a külsérelmi nyomok leírását,
- d) az észlelt elváltozások (kóros állapotok) pontos megjelölését,
- e) a további vizsgálat végett, illetőleg orvosi célokra a holttestből eltávolított hullarészek és egyéb vizsgálati anyagok pontos megjelölését, valamint annak feltüntetését, hogy a hullarészeket, illetőleg a vizsgálati anyagot hova (mely intézetbe stb.) továbbították.

(2) A jegyzőkönyvet a boncolást végző orvos (orvosok) és a jegyzőkönyvvezető írják alá.

33. §. (1) A boncolás eredményéről írásbeli szakértői véleményt kell készíteni. Ebben ki kell térni a halál körülményeire és okára valamint az orvosi szakismereteket igénylő egyéb kérdésekre. Ha az orvos a véleményt külön íven szövegezi, azt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni. A véleményt a boncoló orvos írja alá. Több orvos által végzett boncolás esetében a véleményt mindegyik orvos aláírja. Véleményeltérés esetén az egyes véleményeket külön-külön kell megszövegezni és aláírni. Ha a boncolás befejezésekor a vélemény nyilvánítása egyes vizsgálatok hiánya miatt akadályba ütköznék, ennek feltüntetésével előzetes véleményt kell közölni.

(2) A holttesten talált sérülések helyének, alakjának és nagyságának pontosabb rögzítése érdekében a holttestről és egyes sérü-

lésekről fényképet, továbbá vázlatos rajzot kell készíteni, amelyen a sérüléseket (azok nagyságát, szélességét stb.) pontosan meg kell jelölni.

(3) A jegyzőkönyvhöz csatolni kell a megőrzött bűnjeleket (lövődék, repeszdarab, idegen test stb.), valamint ruharészeket.

3. Temetés (hamvasztás). Kihantolás

34. §. (1) Rendkívüli módon bekövetkezett halál esetén a holttest eltemetéséhez, illetőleg elhamvasztásához a rendőrség engedélye szükséges.

(2) Temetésre, illetőleg elhamvasztásra engedély csak a boncolás megtörténte után adható. Büntett alapos gyanúja esetén az elhamvasztás nem engedélyezhető.

35. §. (1) Ha a büntett alapos gyanúja a holttest eltemetése után merült fel és a boncolástól — előzetes szakértői vélemény szerint — még eredmény várható, a nyomozó hatóság elrendeli a holttest kihantolását és a bírósági boncolást.

(2) A kihantolást a nyomozó hatóság képviselőjének jelenlétében és igazságügyi orvosszakértő alkalmazásával kell végezni. Ha a kihantolást a bírósági boncolás a helyszínen közvetlenül követi, a boncolást végző orvosszakértőknek már a kihantolásnál jelen kell lenniük. Egyebekben a kihantolás általános szabályait kell alkalmazni.

(3) A kihantolási eljárás lényeges mozzanatait, valamint az eljárást valamennyi észleletét jegyzőkönyvbe kell foglalni. A jegyzőkönyvet az orvosszakértő és a nyomozó hatóság részéről megjelent személy aláírja.

(4) Kihantolásnak és orvosszakértő alkalmazásának helye lehet a rendőrség államigazgatási jogkörében hozott határozata alapján is (pl. személyazonosítás céljából).

4. Szakértői vizsgálat magzatelhajtás esetében

36. §. (1) Magzatelhajtás büntettének gyanúja esetében a szakértői vizsgálatnak ki kell terjednie annak megállapítására, hogy fennállott-e a terhesség és milyen időtartamú volt. Ennek érdekében — ha attól eredmény várható — el kell rendelni a megfelelő laboratóriumi vizsgálatok (terhességi reakció stb.) elvégzését.

(2) A szakértőnek véleményt kell nyilvánítani arra, hogy a terhesség miképpen szakadt meg (a magzatelhajtást milyen módon követték el) és a használt szerek, illetőleg eszközök alkalmasak voltak-e a terhesség megszakítására.

(3) A szakértői véleménynek ki kell terjednie arra is, hogy a terhesség megszakítása, illetőleg az ennek érdekében alkalmazott szerek és eszközök használata a magzat elhajtásán túlmenően milyen sérülésekkel, illetőleg egyéb következményekkel járt vagy járhatott.

5. Szakértői vizsgálat testi sértés esetén

37. §. (1) Testi sértés esetében a sérülés helyének, természetének és keletkezési okának, valamint módjának megállapítására a 29. §-t kell megfelelően alkalmazni. Különösen meg kell állapítani a gyógytartamot, továbbá hogy a sérülés maradandó testi fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást idézett-e elő, végül véleményt kell nyilvánítani az ügy szempontjából lényeges valamennyi olyan kérdésben, amelyben orvosi szakismeretekre van szükség.

(2) Mellőzhető a szakértő kirendelése, ha a testi sértésre vonatkozóan állandó vagy kijelölt igazságügyi orvosszakértő, az állami egészségügyi szolgálat orvosa, rendőrorvos vagy a fegyveres testületek egészségügyi szolgálatának orvosa által kiállított orvosi látlelet és vélemény áll rendelkezésre, az az eljárás adataival nem ellentétes és azt egyik fél, illetőleg az ügyész sem kifogásolja.

6. Vércvizsgálat

a) *Vércsoport vizsgálat*

38. §. (1) A vércsoport vizsgálatra (vérsavó vizsgálatra), valamint a vérvétel foganatosítására irányuló megkeresésben közölni kell azoknak a személyi adatait (név, születési hely és idő, foglalkozás, pontos lakcím, anyja neve, személyi igazolvány száma), akiktől a vérvétel szükséges; ezeken az adatokon felül közölni kell annak a törvényes képviselőnek (gondozónak) a nevét, foglalkozását és pontos lakcímét, aki a tizennyolcadik életévét be nem töltött gyermeket a vérvétel céljából előállítani köteles.

(2) A vérvételt általában a megkeresett igazságügyi orvostani intézetben kell foganatosítani. A vérvétellel a megkeresett intézet

indokolt esetben — az adatok közlésével — más intézetet (kórházat vagy rendelőintézetet) is megbízhat.

(3) Az intézet, illetőleg az általa megbízott orvos azokat, akik-től vért kell venni, felhívja, hogy a vérvétel céljából meghatározott helyen és időben a jogszabályban megszabott következmények terhe alatt jelenjenek meg, a személyi igazolványukat, illetőleg személyazonosságuk igazolására alkalmas okirataikat, továbbá lehetőleg egy fényképüket is hozzák magukkal. A tizennyolcadik élet-évét be nem töltött gyermek előállítására a megkeresésben megnevezett törvényes képviselőt (gondozót) kell felhívni.

(4) Minden személy vérvételéről az intézet által rendelkezésre bocsátott úrlapon külön jegyzőkönyvet kell készíteni. A vérvétel előtt — különösen, ha a felek, illetőleg képviselőik nincsenek jelen — gondosan meg kell állapítani annak a személyazonosságát, akitől a vérvétel történik. Az erre vonatkozó adatokat (személyi igazolvány sorozat- és sorszáma stb.) és azt, hogy a vérvételnél a felek részéről ki volt jelen, a vérvételről készült jegyzőkönyvben fel kell tüntetni. Ha az, akitől a vérvétel történt, fényképet rendelkezésre bocsátja, azon a vért vevő orvos a jegyzőkönyv ügyszámát és annak a nevét, akitől a vérvétel történt, továbbá a vérvétel helyét és idejét feljegyzi, azután a feljegyzést aláírja és a fényképet a jegyzőkönyvhöz csatolja.

39. §. A vérvétel helyéről és idejéről értesíteni kell azt a felet, akitől nem vesznek vért és tájékoztatni kell őt arról, hogy a vérvétel alkalmával személyesen vagy képviselője útján megjelenhet.

b) *Véralkohol vizsgálat* ✓

40. §. (1) A véralkohol vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a vizsgálat alá vont személy a cselekmény elkövetését megelőzően, illetőleg más meghatározott időpontban fogyasztott-e alkoholt, s ha igen, a cselekmény elkövetésének időpontjában vagy más meghatározott időpontban milyen fokú alkoholos befolyásoltság állapotában volt.

(2) A vizsgálandó vérmintát haladéktalanul, lehetőleg az alkoholfogyasztást követő hat órán belül kell venni. Vérminta vételér kizárólag orvos (asszisztens) jogosult. A vérvételt megelőzően hitelt érdemlő módon (személyi igazolvány stb.) meg kell állapítani az érdekelt személyazonosságát.

(3) A vérvétellel egyidejűleg ki kell tölteni az erre a célra rendszerezített „Vérvételi jegyzőkönyv”-et, amelyben fel kell tüntetni

- a) a vérévétel helyét, időpontját (óra, perc) és okát,
- b) az okot adó cselekmény elkövetésének helyét és időpontját,
- c) a személyazonosság megállapítását,
- d) a vérévétel melyik testrészből történt,
- e) a vizsgált személy hozzávetőleges testsúlyát, az alkohol-fogyasztásra utaló klinikai tüneteket és esetleges sérüléseket,
- f) a vizsgálat alá vont személy fogyasztott-e és milyen mértékben alkoholt a cselekmény elkövetésének időpontjában, illetve más meghatározott időpontban.

(4) A (3) bekezdés c), e) és f) pontjára vonatkozó adatok közlése mellett fel kell tüntetni, hogy azok megállapítása milyen alapon történt.

(5) A vérmintát — a „Vérévételi jegyzőkönyv”-vel együtt — haladéktalanul meg kell küldeni laboratóriumi vizsgálatra.

7. A származás megállapításával és a nemi erkölcs elleni bűntettekkel kapcsolatos egyéb orvosszakértői vizsgálat

41. §. (1) Egyéb orvosszakértői vizsgálat (így különösen anthropológiai vizsgálat, nemzőképesség, közösülés, illetőleg fogamzásképtelenség vizsgálata stb.) szükségessége esetében, a 38. §-ban említett adatokat a megkeresésben csak a szükséghez képest kell közölni.

(2) Különös gondot kell fordítani a vizsgált személy azonosságának megállapítására, illetőleg arra, hogy a vizsgálati anyag a megjelölt személytől származzék. A vizsgálati anyag vételére a vérévételre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(3) A vizsgálat helyéről és idejéről a feleket értesíteni kell, de a vizsgálaton — a vizsgálatot végző (a vizsgálati anyag vételét teljesítő) orvos és az egészségügyi személyzet kivételével — bárki csak a vizsgált személy (törvényes képviselője) beleegyezésével lehet jelen.

8. Elmeállapot vizsgálata

42. §. (1) Ha a büntetőeljárás során adatok mutatnak arra, hogy az elkövető a cselekményt elmebeteg állapotban, gyengeelméjűségben vagy tudatzavarban követte el, vagy ezt követően lett elmebeteg, elmeállapotát két orvosszakértővel kell megvizsgáltatni:

ezek közül az egyiknek állandó vagy kijelölt igazságügyi elmeorvos-szakértőnek, a másinak elmeorvos szakorvosnak, állandó szak-értőnek vagy kijelölt igazságügyi orvosszakértőnek kell lennie.

(2) A szakértőknek a vizsgálat alapján véleményt kell nyilvánítaniuk arról, hogy az elkövető a cselekményt olyan elmebeteg állapotban, gyengeelméjűségben vagy tudatzavarban követte-e el, amely őt képtelenné tette cselekménye társadalomra veszélyes következményeinek felismerésére, vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék, illetőleg hogy az elkövető elmebetegsége, gyengeelméjűsége vagy tudatzavara olyan fokú volt-e, amely csupán korlátozta a cselekmény társadalomra veszélyes következményeinek a felismerésében, vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék. A szakértőknek véleményt kell nyilvánítaniuk arról is, hogy az elkövető elmeállapotánál fogva feltehető-e, hogy újabb büntetést fog elkövetni.

(3) Ha a szakértő véleménye szerint elmeállapot megfigyelése szükséges, az előzetes letartóztatásban levő terheltet vagy a szabadságvesztést töltő elítéltet az Országos Igazságügyi Megfigyelő és Elmeorvosító Intézetbe, a szabadlábon levő terheltet az ideg-beteg-gondozó intézet (rendelőintézeti ideggyógyászati rendelés) útján kórház elmeosztályára, illetőleg ideg-elmeosztályának elme részlegére kell beutalni [Be. 74. § (1) bekezdés]. Ilyen esetben az intézet elmeorvos szakorvosa a vélemény kialakításában egyik szakértőként közreműködhet.

43. §. Ha valamely személy elmeállapotának megvizsgálása polgári ügyben válik szükségessé, az elmeállapotot állandó vagy kijelölt igazságügyi elmeorvosszakértővel vagy elmeorvos szakorvossal kell megvizsgáltatni. Az orvosszakértőnek ilyen esetben arról kell véleményt nyilvánítania, hogy a megvizsgált személynek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége, elmebeli állapota vagy szellemi fogyatkozása miatt állandó jelleggel teljesen hiányzott-e, illetőleg hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége, elmebeli állapota, szellemi fogyatkozása vagy valamilyen kóros szenvedélye miatt tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent-e.

III. KRIMINALISZTIKAI JELLEGŰ VIZSGÁLATOK

44. §. (1) Kriminalisztikai jellegű vizsgálatot akkor kell elrendelni, ha a Vr. 17. §-ában megjelölt szakvélemény beszerzése szükséges. Ilyen vizsgálatnak a polgári eljárásban is helye van.

(2) Kriminálisztikai jellegű vizsgálatok egyes részfeladatainak elvégzésére a Belügyminisztérium Bűnügyi Technikai Intézete más szakértőt is jogosult igénybe venni. A tévesen hozzá küldött tárgyat (vizsgálati anyagot) — a kirendelő határozattal (megkereséssel) együtt — a megfelelő állami szervhez továbbítja.

1. Írásszakértői vizsgálat

45. §. (1) Írásszakértőt a kirendelő hatóság különösen akkor alkalmaz, ha annak megállapítása szükséges, hogy

- a) valamely írott szöveg, kinek a kézírása;
- b) a kézírás (aláírás) eredeti-e vagy hamisított;
- c) különböző írott szöveg (aláírás) ugyanattól a személytől származik-e;
- d) az iratot, illetve egyes részeit megváltoztatták-e;
- e) a széttépett (szétvágott) iraton levő szövegrészek, korábban egybe tartoztak-e.

(2) Írógéppel készített szöveg esetében az írásszakértői vizsgálat arra is kiterjedhet, hogy

- a) az irat milyen rendszerű írógépen készült;
- b) meghatározott írógéppel írták-e az iratot;
- c) megközelítőleg mikor készítették a géppel írt szöveget.

46. §. (1) Az írásszakértői vizsgálat a tárgyi bizonyítékul szolgáló irat, továbbá a próbairás vagy az összehasonlítási célra szolgáló (spontán) írásminta (pl. levelek, feljegyzések) egybevetése alapján végezhető el.

(2) A próbairást általában a kirendelő hatóság — szükség esetén szakértő alkalmazásával — veszi fel. A próbairás felvétele előtt, meg kell győződni a próbairásra kötelezett személyazonosságáról (személyi igazolvány vagy más alkalmas okirat alapján). A próbairást annak készítője aláírja és azt hitelesíteni kell.

(3) A próbairás tollbamondás útján készült. Ahhoz — a lehetőséghez képest — ugyanolyan írószert és papírt kell alkalmazni, mint a tárgyi bizonyítékul szolgáló irat készítésekor használtak. A próbairás ugyanolyan írásfajtaival (folyóírás, nyomtatott írás, nagy vagy kisbetű) készüljön, mint a tárgyi bizonyítékul szolgáló irat szövege.

47. §. (1) A kirendelő hatóság a megvizsgálandó iratokat (próbaírást) változatlan alakban, zárt borítékban küldi meg az írásszakértőnek. A borítékon fel kell tüntetni, hogy a szöveget ki írta.

(2) A kirendelő hatóságnak az írásszakértőt tájékoztatnia kell arról, hogy a megvizsgálandó irat (próbaírás) készítője milyen életkorú, mi az iskolai végzettsége, és a foglalkozása, szenvedett-e kézmozgást befolyásoló sérülést vagy betegséget, a szöveget milyen módon (milyen testhelyzetben stb.) írta.

(3) Ha a vizsgálandó szöveg szállításra nem alkalmas, a szövegről készített méretarányos fényképet kell az írásszakértőnek megküldeni.

2. Fegyverek és lőszeres szakértői vizsgálata

48. §. A kirendelő hatóság a fegyverszakértőhöz kérdést tehet fel különösen a lőfegyver, illetve az egyes alkatrészek állapotával, szerkezetével, a lőszerekkel, a lövedékekkel és a lövés távolságával, valamint irányával kapcsolatban, így arra vonatkozóan, hogy

a) a vizsgálandó tárgy fegyvernek, lőszernek vagy azok alkatrészének minősül-e;

b) a fegyver, a lőszer vagy azok alkatrésze üzemképes, illetve használható állapotban van-e;

c) a fegyver alkalmas-e emberi élet kioltására;

d) a lövést a kérdéses fegyverből adták-e le;

e) a tárgyon, illetőleg ruhadarabon levő sérülés lövéstől származik-e, milyen távolságból és irányból adták le a lövést, milyen testhelyzetben lehetett a lövést leadó és a sérülést szenvedő személy;

f) melyik a be-, illetőleg a kimeneti nyílás;

g) a talált lövedéket milyen fajtájú és rendszerű, ugyanazon vagy több fegyverből lőtték-e ki, a talált hüvely melyik, illetőleg milyen lövedékhez tartozott.

49. §. (1) Lőfegyvernek a kilőtt lövedék vagy hüvely alapján történő azonosítása céljából a szakértő rendelkezésére kell bocsátani

a) a talált lövedékeket és hüvelyeket;

b) a lövés leadásánál használt fegyvert;

c) a lefoglalt lőszereket;

d) a sérült tárgyat, illetve annak részét.

(2) Fegyvert, illetve lőszert postán szállítani nem szabad. Szállítás előtt a fegyverből a lőszert el kell távolítani. Töltött állapotban lefoglalt fegyver üritését csak fegyverszakértő vagy fegyvermester végezheti, az ürités tényét az eljáró hatóság jegyzőkönyvbe foglalja és az eltávolított lőszert a fegyverrel együtt megküldi a szakértőnek.

50. §. (1) Próbálövést csak fegyverszakértő végezhet.

(2) Több fegyverrel történő próbálövés esetében a kirendelő hatóság felhívhatja a szakértőt, hogy a próbálövéseket a fegyverek tárolási helyén végezze el.

3. Nyomszakértői vizsgálatok

51. §. Nyomszakértői vizsgálat elrendelésére akkor kerül sor, ha különösen láb, fog, eszköz, szerszám vagy közlekedési eszköz által hagyott nyomok értékelésére, illetőleg zár felnyitására vonatkozó szakértői vélemény szükséges.

52. §. (1) A kirendelő hatóságnak a nyomszakértői vizsgálatra meg kell küldenie a nyomot hagyó és a nyomot hordozó tárgyat, ha pedig az nem szállítható, az arról készített öntvényt, és a nyomok méretarányos fényképét.

(2) Zárrakra vonatkozó kérdések eldöntéséhez vizsgálatra meg kell küldeni a zárat, a felnyitáshoz feltehetően használt eszközt, a zár valamennyi rendelkezésre álló kulcsát és a feltört zár észlelés-kori helyzetéről készített fényképét.

4. Ujj- és tenyérnyomok szakértői vizsgálata

53. §. Ujj-, illetőleg tenyérnyomok szakértői vizsgálata, különösen a következő kérdések tisztázása végett rendelhető el:

a) a talált ujj-, illetve tenyérnyom kitől származik, illetőleg ilyen nyomot találtak-e máshol is;

b) a daktiloszkópiai nyilvántartás alapján megállapítható-e az ismeretlen személy kiléte, vagy a magát hamis iratokkal igazoló-nak a személyazonossága.

54. §. (1) A kirendelő hatóságnak a szakértői vizsgálatra meg kell küldenie a vizsgált személy ujjnyomatlapját, továbbá az ujj-, illetve tenyérnyomot hordozó tárgyat. Ha a tárgy megküldése nem

lehetséges, az ujj-, illetve tenyérynymról levonatot, illetőleg fényképfelvételt kell készíteni.

(2) A nyomhordozó tárgyat olyan módon kell csomagolni, hogy az ujj-, illetve tenyérynym a sérüléstől védve legyen.

5. Biológiai szakértői vizsgálatok

a) *Vérfoltok szakértői vizsgálata*

55. §. A vérfolt szakértői vizsgálata különösen a következő kérdések tisztázása végett rendelhető el:

a) az adott tárgyon van-e vér;

b) a vér embertől (férfitől, illetőleg nőtől) vagy állattól, illetőleg milyen állatfajtától (szarvasmarha, ló, sertés, kecske, szárnyas) származik;

c) a vérfolt milyen csoporttulajdonságokkal rendelkezik.

56. §. (1) A szállításra alkalmas tárgyon található vérfolt esetében a szakértő részére a tárgyat is meg kell küldeni.

(2) Ha a tárgy szállításra nem alkalmas, a vérfoltból és a tárgy vérfolttól mentes részéből mintát kell venni, és azt kell a szakértőnek megküldeni.

(3) A kirendelő hatóságnak a szakértőt tájékoztatnia kell arról, hogy a vizsgálati anyagot annak megküldéséig milyen körülmények között, hogyan tárolták.

57. §. (1) A vércsoport alapján történő azonosításhoz szükséges vérminta vételére kizárólag orvos (asszisztens) jogosult. Élő személytől történő vérvételt megelőzően minden esetben hitelt érdemlő módon (személyi igazolvány stb.) meg kell állapítani az érdekelt személyazonosságát. Ezt az utóbbi rendelkezést — a lehetőséghez képest — a holttestből történő vérvétel alkalmával is megfelelően alkalmazni kell.

(2) A vizsgálati anyagot tartalmazó küldeményen fel kell tüntetni, hogy a vért kitől és mikor vették.

b) *Egyéb biológiai anyagok vizsgálata*

58. §. A haj- és szőrszál, továbbá az emberi test váladékainak vizsgálata során az azonosítás céljából szükséges anyag vételére az 57. §. rendelkezéseit kell alkalmazni.

IV. VEGYÉSZSZAKÉRTŐI VIZSGÁLAT

59. §. Vegyészszakértő kirendelésének van helye különösen

a) anyagok vegyi összetételének, illetőleg minőségének megállapítására,

b) annak eldöntésére, hogy a vizsgált anyag megfelel-e valamely meghatározott célra.

60. §. (1) A vizsgálandó tárgyat haladéktalanul, változtatás nélkül – szükség esetében azonban, megfelelően tartósítva – kell a vizsgáló szervhez eljuttatni.

(2) A kirendelő hatóságnak a szakértőt tájékoztatnia kell arról, hogy a vizsgálati anyagot annak megküldéséig milyen körülmények között, hogyan tárolták.

61. §. (1) Mérgezés gyanúja esetében az orvosszakértő, illetőleg a kirendelő hatóság részletesen tájékoztatja a vegyészszakértőt a rendelkezésre álló előzményekről, közli a kórlefolyást, boncolás esetén pedig megküldi a boncolási jegyzőkönyv másolatát.

(2) Mérgezési szakkérdésben adott vegyészeti szakvélemény alapján a kirendelő hatóság orvosszakértőt köteles meghallgatni annak megállapítására, hogy a halált, illetőleg az egészségromlást mérgezés okozta-e.

V. MŰSZAKI SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK

62. §. Műszaki szakértő kirendelésének akkor van helye, ha különösen tervezési, szerkesztési, kivitelezési vagy technológiai hibák feltárása, üzemzavar felderítése, érték vagy minőség megállapítása, valamint a felmerült kár műszaki okainak meghatározása céljából valamely műszaki szakterületen (pl. építéset, gépészet, kohászat, villamosság, műanyagipar területén) felvetődő kérdés tisztázása szükséges.

63. §. A műszaki szakértőnek véleménye megalkotásánál figyelemmel kell lennie az országos, a szakmai és az üzemi szabványok, valamint a nemzetközi szabványajánlások, továbbá a műszaki előírások által, valamint a technológiai és kezelési utasításokban megállapított szabályokra és szakmai gyakorlat sajátosságaira.

VI. KÖZLEKEDÉSI SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK

64. §. (1) Közúti, vasúti, vízi, illetőleg légi közlekedés körében szakértelmet igénylő kérdés tisztázására közlekedési, műszaki vagy forgalmi szakértő alkalmazásának van helye, különösen, ha

a) a közlekedési baleset halálos kimenetelű volt, súlyos sérülést okozott, vagy több személy sérülésével járt, illetőleg — rendeltetésszerű feladata körében — tömegszállító járművel következett be,

b) annak gyanúja merült fel, hogy a közlekedési baleset bekövetkezésében jármű műszaki hibája hatott közre.

(2) Közlekedési műszaki szakértő alkalmazására kerülhet sor, ha jármű műszaki állapotának, értékének, illetőleg értékcsökkenésének megállapítása céljából műszaki adatok meghatározása szükséges.

65. §. Ha közlekedési baleseti ügyben jogszabály szakvizsgálat lefolytatását írja elő, a kirendelő hatóság meggyőződik annak lefolytatásáról, beszerzi a vizsgálat anyagát és azt a közlekedési szakértő rendelkezésére bocsátja.

66. §. A közlekedési szakértő a vélemény megalkotásához szükséges — pl. a baleseti nyomokra és tárgyakra vonatkozó — vizsgálatok lefolytatása végett, közvetlenül megkeresheti az ilyen szakvélemény adására illetékes szervet, ha a késedelem a vizsgálat eredményét veszélyeztetné. Erről a kirendelő hatóságot egyidejűleg értesíti.

67. §. (1) A közúti közlekedési balesetre vonatkozó szakvéleményben állást kell foglalni a baleset műszaki és forgalmi okaira nézve. A szakértő véleményét szakmai ténymegállapításaira, valamint az esetleg korábban lefolytatott vizsgálat adataira alapítja [13.§ (2) bekezdés].

(2) A szakértő a szakmai — így különösen a baleset helyére, közelebbi helyszínére és bekövetkezésének időpontjára, a jármű baleset utáni helyzetére, a balesetnél szerepet játszó távolabbi körzetre vonatkozó — ténymegállapításait, szükség esetében méretarányos helyszínrajzon is feltünteti. A véleményben értékelni kell, a baleset szempontjából lényeges körülményeket, így különösen

a) az időjárásra, a környezet megvilágítottságára, az út állapotára és a be-, illetve kiláthatóságra vonatkozó adatokat;

b) a baleset előtti sebességre, a fék- és sodródási nyomokra vonatkozó adatokat, valamint a fékezésnél szerepet játszó tényezőket;

c) a jármű állapotát, az esetleges műszaki meghibásodás eredetét, jellegét és a baleset bekövetkezésében való közrehatásának mértékét, a járműnek a balesetből eredő sérüléseit és a sérülések keletkezésének módját.

(3) A baleset helyszínéről és a járműről, továbbá annak a balesetnél közreható részeiről lehetőleg fényképfelvételt kell készíteni, és azt a méretek feltüntetésével a véleményhez kell csatolni.

(4) Az (1)–(3) bekezdések rendelkezéseit egyéb közlekedési baleset ügyében adott szakvéleményre is értelemszerűen alkalmazni kell.

68. §. Gépjármű értékének megállapítása ügyében adott szakvéleménynek tartalmaznia kell a jármű gyártmányára, gyártásának idejére, a jármű állapotára (pl. nagyjavítások, megtett kilométerek száma, az elszenvedett közlekedési balesetek) vonatkozó megállapításokat.

VII. MUNKAVÉDELMI SZAKÉRTŐI VIZSGÁLAT

69. §. (1) Munkavédelmi szakértő alkalmazásának van helye, ha az üzemi baleset bekövetkezésével kapcsolatban műszaki kérdés vagy balesetelhárító és egészségvédő óvórendszabályok, munkavédelmi rendelkezések, a gyakorlatban kialakult foglalkozási szabályok alkalmazásának megszegésével összefüggő munkavédelmi kérdés tisztázása szükséges.

(2) Különösen indokolt elsősorban műszaki kérdésekben jártas munkavédelmi szakértő kirendelése, ha az üzemi baleset

a) halálos kimenetelű volt, életveszélyes sérüléssel vagy több személy súlyos sérülésével járt,

b) csonkulásos sérülést (végtag teljes vagy részleges elvesztését), érzékszerv elvesztését, illetőleg feltűnő eltorzulást, bénulást vagy elmezavart okozott.

70. §. A kirendelő hatóság a 3. § (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően gondoskodik arról, hogy a szakértő rendelkezésére álljanak a balesetet megelőzően tartott olyan munkavédelmi szemlék jegyzőkönyvei, melyeknek megállapításai a balesettel összefüggésben állanak.

71. §. (1) Üzemi baleseti ügyben adott szakvéleményben — lehetőleg a baleset időpontjának megfelelő állapotban — pontos, méretarányos helyszínrajzon fel kell tüntetni a baleset színhelyét, a balesetnél szerepet játszó gépek, berendezések leírását, helyzetét. A baleset helyszínéről fényképfelvételeket is kell készíteni.

(2) A szakértői véleményben a balesetért való felelősség megállapításához szükséges tények és adatok megjelölése mellett ki kell térni arra is, hogy mennyiben tettek eleget a munkavédelemmel kapcsolatos feladataiknak azok a személyek, akik a belesetelhárító és egészségvédő óvórendszabályok, munkavédelmi rendelkezések és a foglalkozás gyakorlatban kialakult szabályainak megtartásáért szervezetszerűen felelősek, illetőleg közvetlenül közrehatottak a baleset bekövetkezésében.

(3) A szakértői véleményben — amennyiben a felelősség megállapítása szempontjából jelentős — állást kell foglalni abban a kérdésben is, hogy a vállalat (üzem) szervezeti felépítésével vagy üzemviteli gyakorlatával kapcsolatos hiányosság közrehatott-e az üzemi baleset bekövetkezésében.

(4) A szakvéleményben fel kell tüntetni a balesetet megelőzően tartott munkavédelmi szemlék időpontját, a szemlék jegyzőkönyveinek a balesettel összefüggésbe hozható megállapításait, továbbá az egészségvédelmi és balesetelhárítási oktatásra vonatkozó adatokat.

VIII. KÖNYVSZAKÉRTŐI VIZSGÁLAT

72. §. Könyvszakértő kirendelésének akkor van helye, ha különösen a következő feladatok elvégzése szükséges:

- a számvitel alapján megállapítható leltár- és pénzhianyok, továbbá egyéb károk felmérése;
- a gazdálkodási és elszámolási folyamatok (pl. költségelemzés, megtakarítási és önköltségszámítás) megvizsgálása, a vonatkozó rendelkezések és előírások megtartásának ellenőrzése, illetőleg ezek elmulasztásának feltárása;
- és ezzel összefüggésben a gazdálkodási, elszámolási, szervezeti és működési, illetőleg ügyviteli előírások, vagy egyéb rendelkezések alapján annak megállapítása szükséges, hogy meghatározott gazdasági tevékenység (pl. utalványozás, ellenőrzés) ki- nek a munkaköri feladata.

73. §. (1) A könyvszakértő a kirendelő hatóság távollétében végzett vizsgálata során a jelen levő személyekhez — a 10. § (2) bekezdésében említettekén túlmenően — a gazdálkodási és elszámolási folyamatokkal összefüggésben is tehet fel kérdéseket.

(2) Ha a könyvszakértő helyszíni vizsgálatára kerül sor, szükség esetén a kirendelő hatóság a kirendelő határozat meghozatalával egyidejűleg felhívhatja a vizsgált szerv vezetőjét (főkönyvelőjét), hogy biztosítsa a vizsgálat zavartalan lefolytatásának előfeltételeit.

(3) A tárgyi bizonyítékul szolgáló okiratokat (bizonylatokat) — a kirendelő határozathoz képest — eredetben, illetőleg hitelesített másolatban kell a könyvszakértői véleményhez csatolni.

74. §. A könyvszakértő a kirendelő hatóság által meghatározott kereteken túlmenő vizsgálat lefolytatásának elrendelését kezdeményezheti; az erre irányuló javaslatában meg kell jelölnie, hogy a vizsgálat kiterjesztésével milyen célt kíván elérni. A javaslatban arra is utalni kell, hogy a vizsgálat kiterjesztése mennyiben érinti a vizsgált szerv működését.

IX. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

75. §. Devizagazdálkodást sértő büntett miatt indított eljárásban a nyomozó hatóság már a nyomozás során beszerzi a Magyar Nemzeti Bank Jogi Főosztályának szakértői véleményét, kivéve ha az ügy csekély jelentőségű és a tényállás egyszerű.

76. §. E rendelet rendelkezéseit a katonai büntetőeljárás körében is megfelelően alkalmazni kell.

77. §. Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba; rendelkezéseit a folyamatban levő eljárásokban is alkalmazni kell. Egyidejűleg a 8/1954. (IX. 1.) IM számú rendelet még hatályban levő 12—16. és 21—22. §-a, valamint a 4/1955. (XI. 1.) IM számú rendelet még hatályban levő 1—3. és 7. §-a hatályukat veszítik.

AZ IGAZSÁGÜGYMINISZTER 3/1976. (III. 15.) IM SZÁMÚ

RENDELETE

AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐK DÍJAZÁSÁRÓL

A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény 404. §-a (1) bekezdésének c) pontjában⁷, valamint a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 187. §-ában⁸ foglalt felhatalmazás alapján a pénzügyminiszterrel és a munkaügyi miniszterrel, valamint a legfőbb ügyésszel egyetértésben a következőket rendelem:

A szakértői díj

1. §. (1) Az állandó és a kijelölt igazságügyi szakértőnek, a szakértői vélemény végett megkeresett állami vagy más szervnek, a szakértői testületnek és a szakértőként alkalmazott más személynek (a továbbiakban együtt: szakértő) szakértői tevékenységéért az I. számú mellékletben meghatározott munkadíj és költségtérítés (a továbbiakban: szakértői díj) jár.**

(2) A szaktanácsadó (Be. 79. §) tevékenységéért a szakértői díj alapulvételével a szaktanácsadó munkájával és a ráfordított idővel arányos díjat kell megállapítani.

(3) A rendelkezésre álló adatok gondos mérlegelésével kivételes esetben az I. számú mellékletben meghatározottnál magasabb összegű munkadíj is megállapítható, ha a szakértő vagy a szakértői vélemények felülvizsgálatát ellátó testület működése hosszabb tudományos vizsgálódást igényel, egyesített szakvéleményt ad, vagy ha a munkadíj felemelése egyéb okból indokoltnak látszik. A kivételes munkadíj felső határa az alapidíj két és félszerese lehet.

(4) Gazdasági perben a bíróság a szakértői díjat az e rendeletben foglalt korlátozásokra tekintet nélkül, a szakértői vélemény elkészítésére fordított munkával arányosan állapítja meg.

2. §. (1) A szakértőt díj illeti meg abban az esetben is, ha a szakértő újabb adatok alapján pótvéleményt ad. Ha a szakértő újabb (másod) szakértői véleményt ad, az 1. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezést lehet alkalmazni.

(2) Ha a kirendelő szerv több szakértőt alkalmaz, a díj mindegyik szakértőt az általa végzett tevékenységért külön-külön megilleti.

3. §. (1) A sürgetésre adott válaszáért, valamint az elkészített lelet vagy szakvélemény hiányainak pótlásáért vagy hibáinak kijavításáért a szakértő külön díjat nem számíthat fel, illetőleg az nem állapítható meg.

(2) Három napot meghaladó helyszíni szakértői tevékenység vagy előreláthatólag jelentősebb összegű készkiadás felmerülése esetén a kirendelő szerv előzetes engedélyét kell kérni.

A szakértői díj felszámítása

4. §. (1) A szakértő a munkadíjára és a költségeire vonatkozó igényét szakvéleményének beterjesztésekor, legkésőbb azonban szakértői működésének befejezésétől számított tizenöt napon belül köteles a kirendelő szervnél díjjegyzékkel érvényesíteni.

(2) A díjjegyzékben külön kell részletezni a munkadíjat, valamint a költségeket (készkiadásokat: utazási, illetve közlekedési és kiküldetési költség, levelezés, telefon, a szakvélemény leiratása, egyéb igazolt és indokolt kiadások). A szakértő kiküldetési költségeire a bírákra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

(3) A szakértő nem számíthat fel külön költséget saját műszereinek használatáért, vagy műszerek beszerzéséért.

Költségátalány

5. §. (1) Állandó igazságügyi szakértő, valamint a szakértői vélemény felülvizsgálatát végző testület igénybevétele esetében költségtérítésként költségátalányt kell megállapítani. A költségátalány — a (2) bekezdésben foglaltak kivételével — minden költséget és készkiadást magában foglal.

(2) A költségátalány nem foglalja magában a kiküldetési költségeket (utazási, élelmezési költség, szállásdíj), továbbá a fényképezéssel járó költségeket.

(3) A költségátalány a szakértői munkadíj 30%-a, legkisebb összege ötven forint.

Jelenléti díj

6. §. (1) Ha a szakértő a tárgyalás megkezdésére kitűzött időpontban megjelent, a tárgyalás megkezdéséig, illetőleg a tárgyalás elmaradásának közléséig eltelt időt a jelenléti díj megállapításánál figyelembe kell venni.

(2) Ha a megjelent szakértő a tárgyalás megkezdésére kitűzött időponttól számított fél órán belül értesül a tárgyalás elmaradásáról, időmulasztás címén a két órát meg nem haladó időre járó jelenléti díj felét kell részére megállapítani.

(3) Ha a bíróság a tárgyalást két órát meghaladó időre félbeszakítja, ezt az időtartamot a jelenléti időbe be kell számítani.

(4) Ha a szakértő csupán a megbízás átvétele, vagy a vélemény benyújtása végett jelenik meg, megjelenéséért külön díjat nem számíthat fel.

7. §. (1) A munkaviszonyban álló kijelölt szakértő az egyébként őt megillető jelenléti díj felét számíthatja fel.

(2) Ha a szakértő ugyanazon a napon több ügyben működik közre, a jelenléti díjat mindegyik ügyben külön-külön kell részére megállapítani.

(3) A tárgyalásra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a szemlére és más olyan eljárási cselekményekre is, ahol a szakértő jelenléte szükséges.

A szakértői díj kifizetése

8. §. (1) A szakértői díjat, előleget (a továbbiakban együtt: szakértői díjat) csak a kirendelő szerv utalványra, bíróság esetében pedig jogerősségi záradékkal ellátott határozat alapján lehet a szakértőnek kiutalni.

(2) A határozat jogerőre emelkedését a tárgyaláson hozott és azonnal jogerőre emelkedett végzésben megállapított szakértői díj utalványozásánál is tanúsítani kell.

(3) A szakértői díjat megállapító határozatban a munkadíjat és a készkiadásokat részletezve kell feltüntetni.

(4) A büntetőügyben és a költségmentes polgári ügyben megállapított szakértői díjat be kell vezetni a költségjegyzékbe. A költségjegyzék tételszámát fel kell tüntetni a szakértői díjat megállapító határozatban és az utalványon is.

(5) A bíróság a szakértői díjat megállapító határozatnak jogerősségi záradékkal ellátott példányát a Bírósági Gazdasági Hivatalnak (a továbbiakban: BGH) – a megyei bíróság székhelyén kívüli bíróság esetében az ellátmány kezelésével megbízott dolgozónak – haladéktalanul megküldi kifizetés céljából. Ha a szakértő a díjat harminc napon belül nem veszi át, részére azt postán kell megküldeni.

(6) A szakértői díjat a kifizetésre illetékes szerv az erről rendelkező jogerős határozat átvételétől számított nyolc napon belül köteles átutalni.

Az állandó igazságügyi szakértő díjai

9. §. (1) Állandó igazságügyi szakértőnek, a Belügyminisztérium Bűnügyi Technikai Intézetének, a Belügyminisztérium Nyilvántartó Központ Bűnügyi Nyilvántartó Osztályának, valamint a Belügyminisztérium Okmányszakértői Irodájának alkalmazása esetében a szakértő a kirendelő szervtől – saját részére – díjazást (szakértői díjat, költségértítést, jelenléti díjat, kiküldetési költséget) nem igényelhet. A megfelelő szakértői díjat díjjegyzékben az állam javára kell felszámítani.

(2) Az (1) bekezdésben említett szakértő eljárásával felmerülő költségeket a munkáltató előlegezi.

(3) A kirendelő szerv a szakértői díjat az eljáró szakértő nevének feltüntetésével az igazságügyi orvostani intézet állandó szakértőjének alkalmazása esetében a II., a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőrorvos szakértő alkalmazása esetében pedig a III. számú mellékletben megjelölt számlára utalja át. A 8. § (6) bekezdésében foglalt rendelkezés az e bekezdésben említett esetben is irányadó.

10. §. (1) Az orvostudományi egyetem igazságügyi orvostani intézetének állományába tartozó állandó szakértőt, továbbá a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőrorvos szakértőt a szakértői tevékenységért járó munkadíj (jelenléti díj) ötven százaléka illeti meg. A munkadíj (jelenléti díj) másik ötven százaléka az államot illeti meg, a szakértői vélemény elkészítésével felmerült költségeikért fizetett költségátalányt pedig az állandó szakértőt alkalmazó szerv a szakértői tevékenységgel kapcsolatban felmerült költségei fedezésére használhatja fel. Az ilyen szakértői vélemény elkészítésében közreműködő segédszemélyzetet a részükre járó munkadíj teljes egészében megilleti.

(2) A munkadíj ötven százalékát az igazságügyi orvostani intézet, illetőleg a Belügyminisztérium a 232-90103-4000 számú, NGE különleges bevételek bevételi számla (Budapest) javára utalja át.

11. §. (1) Állandó igazságügyi szakértőnek, a Belügyminisztérium Bűnügyi Technikai Intézetének, a Belügyminisztérium Nyilvántartó Központ Bűnügyi Nyilvántartó Osztályának, valamint a Belügyminisztérium Okmányszakértői Irodájának alkalmazása esetében a szakértői díj — a 10. § (1) bekezdésében foglaltak kivételével — az államot illeti meg.

(2) A költségjegyzékbe foglalt szakértői díj behajtása érdekében mind a büntető, mind a polgári eljárásban a bíróságnak az összegek viselésére vonatkozó határozata, illetve a vonatkozó jogszabályok rendelkezései szerint kell eljárni.

(3) Ha a bíróság a szakértői díj egészben vagy részben való előlegezésére a felet kötelezi és e költségeket előzetesen elnöki letétbe helyeztette, a szakértői díjat a (4) bekezdésben foglaltak kivételével az eljáró bíróság székhelye szerint illetékes BGH bevételi számlájára utalja át. Ha pedig a szakértői díj fedezésére elnöki letét nem volt, vagy a letétbe helyezett összeg kevésnek bizonyult, a szakértői díj megállapítására vonatkozó határozatban a felet fel kell szólítani, hogy a szakértői díjat, illetőleg az elnöki letétből nem fedezett különbözetet a (4) bekezdésben foglaltak kivételével az illetékes BGH bevételi számlájára tizenöt napon belül fizesse be.

(4) A (3) bekezdésben foglaltakat az orvostudományi egyetem igazságügyi orvostani intézetének állományába tartozó állandó szakértő, továbbá a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőrorvos szakértő esetében azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szakértői díjat a II., illetve a III. számú mellékletben megjelölt számlára kell átutalni (befizetni).

(5) A (3) és a (4) bekezdés esetében a bíróság határozatát az egyéb érdekelték mellett — jogerőre emelkedése után — a BGH-nak, és ha az elnöki letétet nem a BGH kezeli, a bíróság elnöki letétkezelőjének is haladéktalanul meg kell küldeni.

12. §. (1) Ha az állandó igazságügyi szakértő a szakértői véleményt nem hatósági kirendelés alapján adta, a szakértői tevékenységért járó díjat (költségátalányt) az eljáró szakértői szerv vezetője írásban (díjjegyzékben) közli a megbízóval és felszólítja, hogy a szakértői díjat tizenöt napon belül a szakértői intézet szerint illetékes szerv számlájára fizesse be.

(2) Az (1) bekezdésben írt díjjegyzék és felszólító levél másodpéldányát a szakértői szerv vezetőjének eredeti aláírásával ellátva a szakértői intézet szerint illetékes szervnek meg kell küldeni a követelés előírása és behajtása végett. A díjjegyzéket a szerv megkeresésére a közjegyző végrehajtási záradékkal (Vht. 14. §) látja el.

Orvosszakértő

13. §. (1) A boncolásnál legfeljebb két boncolósegédet lehet alkalmazni.

(2) A boncolósegéd részére megállapított munkadíj nem jár annak, akinek hivatali kötelessége a boncolásnál való segédkezés.

(3) Az I. számú melléklet 5. pontjában meghatározott díj a szakértőt minden laboratóriumi vizsgálatért – így a véralkohol-vizsgálatért is – külön-külön illeti meg.

Könyvszakértő

14. §. (1) Ha a könyvszakértő a vizsgálatot nem a bíróság előtt végzi, írásbeli véleményéhez jegyzéket kell csatolnia, amelyben feltünteti, hogy mely napokon hány órát töltött szakértői munkájával, ez idő alatt milyen tevékenységet fejtett ki.

(2) A bíróság a könyvszakértő díját a díjjegyzék adatainak mérlegelésével állapítja meg a meghatározott díjszabás szerint.

Műszaki szakértő

15. §. A műszaki szakértő díjának megállapításánál a 14. §-ban foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

Írásszakértő

16. §. Az írásszakértő díját a bíróság az összes körülmények gondos mérlegelésével határozza meg, ha a darabszám szerinti díjazást nem tartja megfelelőnek, vagy az írásszakértő működése darabszám szerint díjazásra nem alkalmas.

Tárgyszakértő

17. §. (1) A tárgyszakértő díját a bíróság több bűnjel, vagy egyéb tárgy megvizsgálása esetén az elvégzett szakértői munka és a vélemény elkészítésére fordított idő alapján állapítja meg.

(2) A tárgyszakértő nem számíthat fel külön díjat, ha a tárggyal együtt tartozékait is megvizsgálja.

Egyéb díjak

18. §. (1) A jegyzőkönyvvezető részére az I. számú melléklet 1 – 4. pontjában felsorolt eseteken kívül díj akkor is jár, ha más szakértői vizsgálatnál ténylegesen közreműködött.

(2) A leírói minőségben közreműködő személy díját a kijelölt szakértő költségként számíthatja fel és azt – a leíró díjazására – részére kell kiutalni.

Záró rendelkezések

19. §. E rendelet rendelkezéseit a nyomozó hatóság eljárása, valamint az ügyészi általános törvényességi felügyelet során közreműködő szakértőkre is alkalmazni kell.

20. §. (1) Ez a rendelet 1976. április 1. napján lép hatályba, rendelkezéseit a folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a 9/1954. (IX. 1.) IM, a 6/1961. (XII. 16.) IM⁹, a 2/1966. (III. 27.) IM,¹⁰ az 1/1970. (II. 10.) IM,¹¹ a 3/1972. (V. 27.) IM¹² számú rendelet, valamint a 9/1974. (VII. 20.) IM számú rendelet 20 – 22. §-a¹³ hatályát veszti.

⁹ Igazságügyi Közlöny 1961. évi 21. száma

¹⁰ Igazságügyi Közlöny 1966. évi 10. száma.

¹¹ Igazságügyi Közlöny 1970. évi 2. száma.

¹² Igazságügyi Közlöny 1972. évi 6. száma.

¹³ Igazságügyi Közlöny 1974. évi 8. száma.

I. sz. melléklet a 3/1976. (III. 15.) IM számú rendelethez

Díjszabás Ft

Díjszabás Ft

Orvosszakértő

1. Élő személy megvizsgálása és vélemény előterjesztése	100
2. Elmeállapot megvizsgálása és vélemény előterjesztése	160
3. Halottszemle (kivéve ha a halottszemlét nyomban boncolás követi) és vélemény előterjesztése	50
4. Boncolás és vélemény előterjesztése	200
5. Laboratóriumi (szövettani, bakteriológiai), röntgen és más hasonló vizsgálat (összefoglaló eredmény, függetlenül a megvizsgált szövetek, anyagok stb. számától)	100
6. Bűnjel, vagy egyéb tárgy megvizsgálása, ha a vizsgálatot nem lehet az 1-5. pontban felsorolt vizsgálatok valamelyikével együtt elvégezni	30
7. Váladék vagy hullarészek vegyi vizsgálat végett az Országos Bírósági Vegyészeti Intézethez vagy más intézethez küldése esetén a szükséges csomagolás díja	20
8. Egyéb működés (pl. orvosszakértői vélemény iratok alapján), ha a szakértő tevékenységért más díjat nem lehet felszámítani	50
9. A jegyzőkönyvvezető munkadíja az 1-4. pontban meghatározott szakértői tevékenységnél, ha a jegyzőkönyvvezető kirendeléséről nem a bíróság gondoskodik:	
Két órát meg nem haladó időre	20
Két órán túl minden további megkezdett óráért	15
10. Boncolósegéd munkadíja	45

11. Vércsoport, illetőleg vérsavóvizsgálat személyenként és vércsoportonként (vérsavónként)	50
12. Antropológiai vizsgálatról összefoglaló vélemény (a vizsgált személyek számától függetlenül)	300
12. Kényszerelvonó-kezelés elrendelése esetén:	
Elmeszakorvos díja	120
Belgyógyász szakorvos díja	80
Laboratóriumi (műszeres stb.) vizsgálat díja (a vizsgálatok számától függetlenül)	50

A bűnügyi technikai osztály által végzett szakértői tevékenység

14. Metallográfiai vizsgálat (kireszelt számok helyreállítása)	150
15. Nyomszakértői vizsgálat	200
16. Személynek fénykép alapján való azonosítása	300
17. Tárgynak fénykép alapján való azonosítása	100
18. Fizikai szakértői vizsgálat	450
19. Vegyészeti vizsgálat (a toxikológiai és az árumínóségi vizsgálatok kivételével), öngyuladással és egyéb tüzesettel kapcsolatos vegyelemzés	450
20. Kriminálisztikai textilszakértői vizsgálat	150
21. Személyazonosítás csontváz lelet alapján	300

Vegyészeti szakértő

22. Vegyészeti vizsgálat	60
23. Hullarészek vizsgálata az Országos Bírósági Vegyészeti Intézet által (összefoglaló vélemény)	400

24. Szakértői tevékenység bírósági tárgyaláson kívül óránként 50

Mérnökszakértő

25. Szakértői tevékenység bírósági tárgyaláson kívül óránként 30

Könyvszakértő

26. Szakértői tevékenység bírósági tárgyaláson kívül óránként 30

Pszichológus szakértő

27. Szakértői vélemény (esetleges teszt vizsgálatokkal együtt) 100

Írás-, okirat- és okmányszakértő

28. Okirat vagy más írás vizsgálata 30

29. Minden további okirat vagy más írás vizsgálata 20

30. Okirat vagy más írás grafikai műszeres laboratóriumi vizsgálat 55

31. Okirat vagy más írás technikai-vegyszeres laboratóriumi vizsgálata 100

32. Úti- és személyi okmányok komplex vizsgálata 400

33. Egyéb szakértői tevékenység tárgyaláson kívül (pl. próbaírás, mintafelvétel, irattanulmányozás, összehasonlító kísérleti anyag elkészítése) óránként 25

Tárgyszakértő

34. Bűnjel vagy egyéb tárgy vizsgálata 30

35. Minden további bűnjel vagy egyéb tárgy vizsgálata 20

36. Lőfegyver vizsgálata lőpróbával 35

37. Fegyverszakértői vizsgálat ballisztikai számíttással vegyszeres úton vagy műszerekkel 100

Újnyomszakértő

38. Újnyomat vizsgálat 150

39. Minden további újnyomat vizsgálata 60

Egyéb szakértők

40. a) Az előző pontokban nem említett felső fokú szakképzettséggel rendelkező szakértő tevékenysége bírósági tárgyaláson kívül óránként 30

b) Az említett szakképzettséggel nem rendelkező szakértő tevékenysége bírósági tárgyaláson kívül óránként 20

Egyéb szakértői tevékenység

41. Jelenlét a bírósági tárgyaláson (a tárgyaláson előadott szakvéleményért, ha az előző pontok külön díjtételt nem tartalmaznak, illetőleg a tárgyak értékének megállapítására alkalmazott szakértő – becsüs – részére a tárgyak számára tekintet nélkül, továbbá a szakértő bevezetéséért, a vélemény kiegészítéséért, illetőleg a tárgyalás megkezdéséig a bíróságon eltöltött időért)

Két órát meg nem haladó időre 50
Két órán túl, óránként 25

42. Fénykép-illusztráció díja (felvétellel és kidolgozással együtt) darabonként normál fekete-fehér kép 10

színes, mikro és egyéb speciális felvétel 30

A szakértői vélemény vizsgálata

43. Újabb (másod) szakértői vélemény díja

Az 1 – 42. pontban foglalt díjtételek

44. A szakértői vélemény felülvizsgálatáért, kiemelkedő felkészültséget megkívánó, több szakember bevonásával készült testületi (konzultatív) felülvizsgálati vélemény esetében 200 – 800

II. számú melléklet a 3/1976. (III. 15.) IM számú rendelethez

232 - 90171 - 3512 EüM Budapesti Klinikák külső megbízások folyószámla	240 - 90171 - 1148 EüM Pécsi Klinikák külső megbízások folyószámla
340 - 90171 - 4544 EüM Debreceni Klinikák külső megbízások folyószámla	280 - 90171 - 1157 EüM Szegedi Klinikák külső megbízások folyószámla

III. számú melléklet a 3/1976. (III. 15.) IM számú rendelethez

Budapesti Rfk.	235 - 90100 - 9418.	1061 Bp. Népközt. 12.
Baranya megyei Rfk.	235 - 90100 - 8486.	7601 Pécs
Bács-Kiskun megyei Rfk.	235 - 90100 - 8493.	6000 Kecskemét
Békés megyei Rfk.	235 - 90100 - 8503.	5600 Békéscsaba
Borsod megyei Rfk.	235 - 90100 - 8510.	3501 Miskolc
Csongrád megyei Rfk.	235 - 90100 - 8527.	6701 Szeged
Fejér megyei Rfk.	235 - 90100 - 8534.	8000 Székesfehérvár
Győr megyei Rfk.	235 - 90100 - 8541.	9002 Győr
Hajdú-Bihar megyei Rfk.	235 - 90100 - 8558.	4024 Debrecen
Heves megyei Rfk.	235 - 90100 - 8565.	3300 Eger
Komárom megyei Rfk.	235 - 90100 - 8572.	2800 Tatabánya
Nógrád megyei Rfk.	235 - 90100 - 8589.	3100 Salgótarján
Pest megyei Rfk.	235 - 90100 - 9205.	1062 Budapest
Somogy megyei Rfk.	235 - 90100 - 8596.	7400 Kaposvár
Szabolcs-Szatmár megyei Rfk.	235 - 90100 - 8606.	4400 Nyíregyháza
Szolnok megyei Rfk.	235 - 90100 - 8613.	5000 Szolnok
Tolna megyei Rfk.	235 - 90100 - 8620.	5100 Szekszárd
Vas megyei Rfk.	235 - 90100 - 8637.	9700 Szombathely
Veszprém megyei Rfk.	235 - 90100 - 8644.	8200 Veszprém
Zala megyei Rfk.	235 - 90100 - 8651.	8900 Zalaegerszeg

**AZ EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTER, A BELÜGYMINISZTER ÉS AZ
IGAZSÁGÜGYMINISZTER 38/1968. (EüK 14.) EüM – BM – IM
SZÁMÚ EGYÜTTES UTASÍTÁSA**

**Az igazságügyi szakértői működésről szóló 9/1965. (VIII. 23.) IM
számú rendelet egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról**

A honvédelmi miniszterrel, a közlekedés- és postaügyi miniszterrel és a legfőbb ügyésszel egyetértésben a következőket rendeljük:

**A büntett következtében sérült személyek orvosi ellátása során
eltávolított testrészek, szervek, szövetek megőrzése**

1. §. (1) Sérült személynek gyógyintézetben (kórházban, klinikán, rendelőintézetben stb.) történő orvosi ellátása (műtete) esetén az orvosi ellátás (műtét) során eltávolított testrészeket, szerveket (szervrészeket), szöveteket (szövetrészeket) — ha a sérült személy közlése alapján a sérülés jellegéből arra lehet következtetni, hogy a sérülés büntett következménye — az eltávolítás napjától számított tizenöt napig, illetőleg a nyomozó hatóság által megállapított időpontig 4 százalékos formalinoldatban meg kell őrizni. A nagy kiterjedésű testrészeket (pl. amputált alsóvégtag), amelyeknek formalinoldatban történő konzerválása nehézségbe ütközik, nyolc napig hűtőben kell megőrizni.

(2) A gyógyintézet köteles az eltávolított testrészek, szervek (szervrészek), a szövetek (szövetrészek) megőrzéséről a rendőrség helyi szervét (rendőrőrs vagy rendőrkapitányság) haladéktalanul írásban értesíteni. Az értesítésben közölni kell a sérült személy nevét, születési évét és lakáscímét, továbbá az esetleg tudomására jutott büntetltre utaló adatokat, valamint azt, hogy milyen sérülést szenvedett és az orvosi ellátása (műtete) során a gyógyintézetben milyen testrészeket, szerveket (szervrészeket), szöveteket (szövetrészeket) távolítottak el. Ha a sérült személy fegyveres erő vagy fegyveres testület tagja, az értesítésben ezt is fel kell tüntetni.

(3) A nyomozó hatóság intézkedésére a gyógyintézet köteles az eltávolított testrészeket, szerveket (szervrészeket), szöveteket

(szövetrészeket) a területileg illetékes orvostudományi egyetem igazságügyi orvostani intézetének, illetőleg BM Bűnügyi Technikai Intézet, szövettani laboratóriumának (Budapest, VIII. Mosonyi utca 9.) vizsgálatra megküldeni.

2. §. Az 1. §-ban foglalt rendelkezések nem vonatkoznak a fegyveres erők és a fegyveres testületek egészségügyi szolgálata keretében működő gyógyintézetekre. E gyógyintézeteknek a büntett következtében sérült személyek orvosi ellátása (műtete) során eltávolított testrészek, szervek (szervrészek), szövetek (szövetrészek) megőrzésével kapcsolatos kötelezettségét, valamint az 1. § alapján fegyveres erő vagy fegyveres testület tagjával kapcsolatban jelentett adatoknak a rendőrség részéről a területileg illetékes katonai ügyészséghez való bejelentését a belügyminiszter és az illetékes miniszter szabályozza.

Az orvos és a kórház feladatai rendkívüli halál esetében

3. §. (1) Az orvos köteles az orvosi ténykedése során észlelt rendkívüli halálesetről — a (2) bekezdésben foglalt kivétellel — a rendőrség helyi szervét (rendőrőrs vagy rendőrkapitányság) haladéktalanul értesíteni és egyben intézkedni, hogy a holttest és a környezet a rendőrségi halottszemle foganatosításáig lehetőleg érintetlenül maradjon. Ez a rendelkezés vonatkozik a nem orvos halottkémmre is, ha a halottkémmelés során rendkívüli halált vagy annak gyanúját észleli.

(2) A kórház, klinika és egyéb fekvőbeteg-gyógyintézet (a továbbiakban: kórház) vezetője köteles a kórházban bekövetkezett rendkívüli halálesetről — rendőrségi, illetőleg bírósági boncolás elrendelése végett — a rendőrséget (Budapesten a Budapesti Rendőrfőkapitányság Bűnügyi Osztályát, vidéken a megyei rendőrfőkapitányságot) az előírt nyomtatványúrlapon írásban haladéktalanul értesíteni. Az értesítéshez csatolni kell a meghalt személy kórlapjának másolatát.

(3) A 9/1965. (VIII. 23.) IM számú rendelet 19. §-ának (1) bekezdése szerint rendkívüli halál okából értesítési kötelezettség áll fenn, ha

a) a halál élet elleni bűncselekménnyel, balesettel, öngyilkossággal összefüggésben következett be,

b) a halál altatás, érzéstelenítés, műtét vagy vérátömlesztés közben, illetőleg azokkal összefüggésben következett be,

- c) a haláleset orvosi gyógykezelés hiányával kapcsolatos,
- d) a halál oka tisztázatlan,
- e) a halott személye ismeretlen.

(4) A műtét vagy vérátömlesztés után bekövetkezett halálesetről, ha a halál nem műtéttel, illetőleg a vérátömlesztéssel összefüggésben következett be, a rendőrséget értesíteni kell.

(5) Tisztázatlan halálok miatt a rendőrséget abban az esetben kell a halálesetről értesíteni, ha a kórismét a halál bekövetkezése előtt bármely okból megállapítani nem lehetett, továbbá, ha a kórisme ismeretes ugyan, de a kórismében meghatározott betegség (betegségek) természetéből és a halál körülményeiből nyilvánvalóan következik, hogy a beteg nem a kórismében meghatározott betegségben (betegségekben) halt meg és a halál okát megnyugtatóan megállapítani nem lehetett. Ha a kórisme ismeretes és a beteg a kórismében meghatározott betegségben (betegségekben) halt meg, a halálesetről abban az esetben sem kell a rendőrséget értesíteni, ha a halál a betegnek a kórházban való felvételétől számított 24 órán belül következett be (pl. ha a beteg a kórházban újból való felvételétől számított 6 órán belül abban a betegségben halt meg, amely betegség miatt a kórházban megelőzőleg egy vagy több ízben már kórházi ápolásban részesült).

4. §. (1) Ha a kórházi boncolás megkezdése után a boncelet alapján rendkívüli halál [3. § (3) bek.] alapos gyanúja merül fel, a boncolást végző orvos köteles a boncolást azonnal félbeszakítani és erről, valamint a félbeszakítás okáról a kórház vezetőjét haladéktalanul értesíteni. A kórház vezetője ilyen esetben is a 3. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezések szerint jár el, azonban a rendőrségnek szóló értesítéshez a kórházi boncolásról, a boncolás félbeszakításáig készített jegyzőkönyv másolatát is csatolnia kell.

(2) A boncolást végző orvos köteles gondoskodni arról, hogy a rendőrség intézkedéséig a boncteremben minden változatlanul maradjon.

A kórházban meghalt személy rendőrségi, bírósági boncolásánál a kórház orvosainak jelenléte

5. §. (1) A kórházban meghalt személy rendőrségi vagy bírósági boncolásának elrendelése esetében a boncolást végző orvosszakértő (a továbbiakban: orvosszakértő) köteles a boncolás időpontjáról a kórház vezetőjét vagy illetékes osztály főorvosát táv-

beszélőn vagy írásban értesíteni. A boncolás időpontját olyan időben kell közölni, hogy a kórház orvos [6. § (1) bek.] a boncolás megkezdésének időpontjáig a boncolás helyére megérkezhessek.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés nem vonatkozik arra az esetre, ha a 6. § (1) bekezdésében említett orvosnak a boncolásnál való jelenléte a nyomozás érdekeit veszélyeztetné és ezért a nyomozó hatóság a boncolásnál való jelenlétéhez nem járult hozzá. Ez utóbbi körülményt a boncolásról készített jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

6. §. (1) A meghalt személy osztályos főorvosa vagy az általa kijelölt orvos (a továbbiakban: kezelő orvos) köteles az 5. § (1) bekezdés esetében a boncolásnál jelen lenni. A kezelő orvos távolléte a boncolás elvégzését nem akadályozza. A kezelő távolmaradását azonban a boncolásról készített jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(2) A boncolásnál oktatási célból más orvos, illetőleg orvostanhallgató is jelen lehet.

7. §. (1) Az orvosszakértő, ha a boncolás megkezdése után a boncolást vagy egyéb szakvizsgálati adatok alapján azt állapítja meg, hogy a kezelő orvosnak, illetőleg a jelenlevő más személynek a boncolásnál való további jelenléte a boncolás rendjét, illetőleg a nyomozás érdekeit veszélyeztetheti, a boncolást félbeszakítja és a nyomozó hatóságot a szükséges intézkedések megtétele végett azonnal értesíti. A boncolást a nyomozó hatóság intézkedése után lehet csak folytatni.

(2) A nyomozó hatóság intézkedését a boncolásról készített jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

8. §. A kezelő orvos a szakértői vélemény készítésénél nem lehet jelen.

A kórházban meghalt személy rendőrségi, bírósági boncolásáról készített jegyzőkönyvnek a kórház részére megküldése

9. §. (1) A rendőrség — bírósági boncolás esetében a nyomozó hatóság — a nyomozás befejezése után a boncolásról készített jegyzőkönyv, valamint a kiegészítő vizsgálati leletek másolatát megküldi a kórház vezetőjének. Ennek érdekében az orvosszakértő a jegyzőkönyv és a leletek egygyel több másolati példányát küldi meg a rendőrségnek (nyomozó hatóságnak).

(2) Ha a boncolást a Magyar Néphadsereg szerve rendelte el és az azt foganatosító igazságügyi orvosszakértő a Magyar Néphadseregnek nem tagja, úgyszintén, ha a rendőrségi, illetőleg bírósági boncolást olyan személyen végezték, aki a halálát közvetlenül megelőzően a Magyar Néphadsereg tagja volt, a boncolási jegyzőkönyv másolati példányát a Honvédelmi Minisztériumnak is meg kell küldeni.

Rendkívüli halál esetében a holttestből vizsgálat céljára vérminta vétele

10. §. (1) Rendkívüli halál [9/1965. (VIII. 23.) IM sz. r. 19. § (1) bek.] esetében a halottszemlén a holttestből vérmintát kell venni, ha az esetleges további vizsgálatok (vércsoportvizsgálat, véralkoholvizsgálat stb.) céljára az szükséges és a holttest boncolása későbbi időben történik. A vérmintát az eljáró hatóság rendelkezésére a halottszemlén résztvevő orvos veszi.

(2) Ha a halottszemlén a holttestből vérmintát venni nem lehet, a vérvételt a holttestnek igazságügyi orvostani intézetbe, kórház kórbonctani osztályára (proszekturájára), illetőleg a boncolás céljára kijelölt más helyre történő beszállítása után közvetlenül kell elvégezni. A vérmintát ilyen esetben az eljáró hatóság intézkedésének megfelelően az igazságügyi orvostani intézet, a kórház orvosa, illetőleg az eljáró hatóság által kirendelt orvos (körzeti orvos stb.) veszi.

11. §. (1) A vérmintát a comb gyűjtőeréből (vena saphena magna) kell száraz fecskendővel és száraz tűvel venni. A vérvételhez a holttestet a hátára kell fektetni, alsó végtagjait nyújtott helyzetben ki kell egyenesíteni, a combok felső részét és a lágyéktáját le kell mezteleníteni. Ha a tű beszúrása és a fecskendő dugattyújának visszahúzása után a fecskendőben vér nem jelenik meg, a comb belső oldalát a térd magasságától a combhajlat felé erőteljesen végig kell simítani, esetleg az alsó végtagot a fekvő helyzetből fel kell emelni. Ha a vérvétel ilyen módon is többszöri kísérlet ellenére eredménytelen marad, a vérminta vételét — a lehetőséghez képest — a comb gyűjtőerének feltárásával kell megkísérelni.

(2) A kapott vérmintát a fecskendőből az eljáró hatóság által rendelkezésre bocsátott vérvételi üvegsőbe kell helyezni.

12. §. (1) A vérminta vételéről két példányban jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a vérvétel helyét és időpontját, a meghalt személy nevét, születési helyét és évét,

valamint azt, hogy a vérminta vétele céljából a holttesten hol és hány tűszúrást ejtettek és milyen egyéb beavatkozást végeztek. A jegyzőkönyv mindkét példányát a vérmintát vevő orvos írja alá.

(2) A vérmintát a jegyzőkönyv egyik példányával együtt vizsgálat céljából meg kell küldeni a BM Bünyügyi Technikai Intézet orvosszakértői alosztályának (Budapest, VIII., Mosonyi utca 9. II. épület). A jegyzőkönyv másik példányát a boncolást elrendelő határozathoz való csatolás végett meg kell küldeni (át kell adni) a vérminta vételét elrendelő hatóságnak. Ha a vérvétel eredménytelen volt, a jegyzőkönyvet csak egy példányban kell elkészíteni és azt a boncolást elrendelő határozathoz kell csatolni.

(3) Ha a vérvételt a Magyar Néphadsereg szerve rendelte el, a vérmintát a vérminta vételéről készített jegyzőkönyv egyik példányával együtt a Magyar Néphadsereg Központi kórháza laboratóriumának kell megküldeni a szükséges vizsgálatok elvégzése végett.

(4) A (2) és a (3) bekezdésben megállapított rendelkezések végrehajtásáról az eljáró hatóság képviselője, ha pedig a vérminta vételénél nem volt jelen, a vérmintát vevő orvos gondoskodik.

Hatálybaléptető rendelkezés

13. §. Ez az utasítás az Egészségügyi Közlönyben történt közététel napján* lép hatályba; egyidejűleg a kórházi boncolásokról szóló 8300-7/1952. (Eü. K. 9.) EüM számú utasítás 3. §-ának (5) bekezdése, valamint a büntett következtében sérült személyek orvosi ellátása során eltávolított testrészek, szervek, szövetek megőrzéséről szóló 28/1966. (Eü. K. 18.) EüM számú és rendkívüli halál esetében a holttestből vizsgálat céljára vérminta vételéről szóló 29/1966. (Eü. K. 18.) EüM számú utasítás hatályát veszti.

**A BELÜGYMINISZTER 1965. ÉVI 001. SZÁMÚ PARANCSA
A BELÜGYI SZERVEK FELADATAI TÜZESETEK OKAINAK
FELDERÍTÉSÉVEL ÉS NYOMOZÁSÁVAL KAPCSOLATBAN**

(Kivonatos közlés)

3. A tűzvizsgálat során meg kell állapítani mindazokat az adatokat, amelyek a tűzrendészeti szervek munkájához, a tüzeset felderítéséhez, a megelőző és mentő tűzrendészeti intézkedések hatékonyságának értékeléséhez szükségesek. Meg kell állapítani a tüzeset felderítéséhez szükséges körülményeket. Rögzíteni kell a helyszín állapotát, fel kell tární a tűz keletkezési helyét, meg kell állapítani a tűzkeletkezés időpontját, a helyszínen esetleges gyűjtogatásra utaló idegen anyagok jelenlétét stb.

Szükség esetén a tűzvizsgálatba szakértőt kell bevonni. A tűzvizsgálatról jegyzőkönyvet kell felvenni, esetenként fényképfelvételeket kell készíteni, az esetleges nyomokat és kriminalisztikailag értékelhető elváltozásokat megfelelően rögzíteni kell.

Ezen ténykedések elvégzésébe lehetőleg be kell vonni a bűnügyi technikusokat, illetőleg technikai felelősöket. A jegyzőkönyvben közölniök kell a jelenlevőknek a tűz keletkezési okára és egyéb lényeges körülményeire vonatkozó, megfelelő tárgyi adatokon alapuló következtetéseiket.

Amennyiben a tűzvizsgálat során bűncselekmény fennforgására utaló bizonyítékok, vagy gyanúok merülnek fel, a tűzvizsgálatot be kell fejezni s a megállapításokról jegyzőkönyvet kell felvenni. A hatósági intézkedést a továbbiakban helyszíni szemleként, mint a bűncselekmény elkövetése esetén foganatosított halaszthatatlan nyomozási cselekményt kell folytatni [Be. 103. § (4) bek.] A helyszíni szemle lefolytatása a rendőrség feladatát képezi.

Ha az eljárásra magasabb rendőri szerv jogosult, azt haladéktalanul értesíteni kell, s a szemle megkezdését ezen szerv döntésétől kell függővé tenni. Ha az intézkedést a magasabb rendőri szerv átveszi, megérkezéséig a tűzvizsgálaton jelenlevő rendőri szerv beosztottjainak feladatát a helyszín további biztosítása képezi.

Ha a bűncselekmény alapos gyanúja már a tűzvizsgálat megkezdése előtt megállapítható, helyszíni szemlét kell tartani, s ennek

keretén belül lehetőséget kell nyújtani a tűzrendészeti szervek megbízottjainak azon adatok megállapítására, amelyek megelőző és mentő tevékenységük értékeléséhez szükségesek.

A helyszíni szemlén a tűzrendészeti szervek megbízottja a szemle eredményes lefolytatása érdekében szakemberként vonható be. Megállapításait a helyszíni szemlejegyzőkönyvben kell rögzíteni.

7. A tüzesetek nyomozásával kapcsolatban fokozni kell a szakértők bevonását. A tűzrendészeti, az építési szabályok, s technológiai előírások megsértésével kapcsolatos szakkérdések eldöntése érdekében a BM Tűzrendészet Országos Parancsnokságához, az égési maradványok, gyújtogatási anyagok, s egyéb kémiai, fizikai és műszaki vizsgálatok tárgyában pedig a BM Bűnügyi Technikai Intézethez kell fordulni.

**A BM II/III. CSOPORTFŐNÖK VÉGREHAJTÁSI UTASÍTÁSA
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTER-
HELYETTESÉNEK 24/1973. (XII. 13.) SZ. UTASÍTÁSÁHOZ**

(Kivonatós közlés)

**Szakértők igénybevétele közlekedési bűnselekmény miatt indult
nyomozás során**

25. Közlekedési bűnselekmény miatt indult nyomozás során szakértői vizsgálat által tisztázandó kérdések és körülmények jelentkezhetnek:

a) a kriminalisztikai azonosítás körében; a járművekkel és útpályával összefüggő műszaki jellegű kérdések, tények megállapítása, továbbá a rendelkezésre álló adatok alapján különböző folyamatok, részmozzanatok elméleti úton történő valószínűsítése, vagy kizárása céljából.

b) a balesetben részes személyek fizikai, pszichikai állapotának, sérülésük mértékének, halál okának megvizsgálása, illetve megállapítása a baleset bekövetkezésében jelentőséggel bíró és az elszenvedett sérülésekkel összefüggő körülmények feltárása érdekében,

c) egyéb körülmények megállapítása, így különösen munka-védelmi, meteorológiai, esetleg fuvarozási szakkérdések körében.

26. Kriminalisztikai azonosítás céljából végzett szakértői vizsgálat által tisztázható kérdések:

a) Járműnyomok szakértői vizsgálata: (gumiabroncs futófelületétől és más alkatrészekről származó — hűtőrács, hűtődísz, lökhárító, szélesség-jelző stb. — nyomok alapján).

b) a járműnyomok alapján készített szakértői vélemény értékelésénél figyelembe kell venni, hogy általában csak a fajta, típus, esetleg széria megállapítására van lehetőség. Egyedi azonosságra csak egyedi jellegű sajátosság ad alapot. Figyelembe kell venni e körülménnyel kapcsolatban azt, hogy az egyedi azonosság csak vizsgálat tárgyát képező alkatrésszel és nem a jármű egészével áll szoros összefüggésben, tehát felmerülhet a megvizsgált alkatrész és a jármű közötti kapcsolat bizonyításának szükségessége,

c) kémiai, fizikai szakértői vizsgálat: a vizsgálat tárgyát a helyszínen talált vagy a vizsgálat céljára kiválasztott gépjárműről származó festékszilánkok, zománclepattozások, esetenként festékmaradványok, (felkenődés formájában) fényszóróból, szélvédő üvegből és oldalablakból származó üvegcserepek, talaj- és pormaradványok, fémszilánkok képezik. Összehasonlító vizsgálat útján elsősorban a kémiai, fizikai azonosság kimutatása, vagy kizárása érdekében kerül sor a szakértő igénybevételére,

d) fenn áll a lehetősége, hogy törött izzólámpák izzószálainak vizsgálata választ adjon olyan kérdésre, hogy a törés pillanatában a vizsgálat tárgyát képező izzó működött-e és milyen világítás-móddal. Egyes kivételes esetekben az éppen maradt izzó is alkalmas szakértői vizsgálatra, amennyiben azt a baleset bekövetkezése után nem helyezték feszültség alá,

e) a fémek törési felületeinek vizsgálata választ adhat a törés keletkezési folyamatára, időpontjára, figyelemmel az esetleges korrozio jelenlétére is, valamint ez utóbbi lehetséges keletkezési időpontjára,

f) gépjárműtüzek esetén a vegyészeti szakértői vizsgálat az égési maradványok és a tűz keletkezési helyének jellemzői alapján választ adhat a tűz keletkezésének okára, továbbá arra, hogy a helyszínen talált elváltozások közül melyek jöttek létre a tűz következtében és melyek zárhatók ki e körből,

g) a kémiai, fizikai szakértői vélemények értékelésénél figyelembe kell venni, hogy az összehasonlító vizsgálat során kimutatott azonosságok nem zárják ki más hasonló anyagokkal fennálló közös eredet lehetőségét. Az azonosság egyértelmű megállapításához a vizsgálati anyag olyan véletlen okra visszavezethető jellegzetességének kimutatására van szükség, mely más helyen levő hasonló anyagokban nem fordulhat elő.

h) textilszakértői vizsgálat: a vizsgálat tárgyát a gépjármű felületén, vagy belső terében felkutatott textilanyagfoszlány, szál, fonál és a baleset részeseinek, illetve sértetteinek ruházata képezi. Az összehasonlító vizsgálat eredményeként megállapítható, vagy kizárható a vizsgált anyagok közötti azonosság, illetve a vizsgálat tárgyát képező anyag feltalálási helye és a megvizsgált ruházat közötti érintkezés. A textilszakértői vélemények közlekedési baleset kapcsán túlnyomórészt csak valószínűsíthető vélemények, mivel a szakértő különösen kisszámú, illetve csekély mennyiségű elemi szál alapján azok származási helyeül a textíliák tágabb körét jelölheti meg.

27. Közlekedési műszaki szakértő által tisztázható kérdések és körülmények:

A szakértői vizsgálat tárgyát képezheti a balesetben részes gépjármű. A vizsgálat eredménye alapján tisztázhatók a gépjármű primer- és szekunder biztonságával kapcsolatos körülmények. Ennek eredményeként megállapítható:

a) a gépjárművön található nyomok alapján:

- ütközésből eredő szerkezeti deformációk, törések keletkezési folyamata, ütközési sebesség számítása, a rongálódások jellege és az előidézésükhöz szükséges erők,
- alkatrésztörési típusok értékelése, a törési felületkép alapján annak megállapítása, hogy anyagfáradás, egy vagy kétoldalú hajlító igénybevétel, kis vagy magasfeszültség, a gyártás során elkövetett technológiai hiba stb. áll-e fenn,
- gumiabroncs tulajdonságok értékelése, kopások és szakadások elemzése, azok okainak megállapítása,

b) a baleset helyszínén található nyomok alapján:

- féknyomok értékelése, a fékezés megkezdésekor fennálló sebesség visszaszámolása, a féknyomok és a gépjármű fékezhetőségének összefüggései alapján tehető megállapítások és következtetések,

a helyszínen talált roncsok, leszakadt tartozékok, szétszóródott egyéb tárgyak helyzete alapján tehető műszaki jellegű megállapítások. A súrlódási tényezők változásai az érdességre, nedvességre figyelemmel milyen jelentőséggel bírnak a baleset bekövetkezésében, hogyan befolyásolták a baleset bekövetkezését az út kialakításának jellemzői, vonalvezetése, továbbá a helyszínen található útfelületi hibák,

c) a baleset lefolyásának elméleti úton történő rekonstruálása:

a helyszínen talált nyomok és azok alapján végzett számítások, a világitást és látást befolyásoló körülmények, a baleset bekövetkezése időpontjában fennálló forgalmi viszonyok, a vonatkozó közlekedési, forgalmi és üzemeltetési utasítások figyelembevételével,

d) a közlekedési műszaki szakértők tevékenysége igen jelentős a megelőzés tekintetében is, ezért a szakértői vélemény értékelése során figyelemmel kell lenni arra, hogy a balesetnél milyen körülmények hatottak közre, illetve váltották ki, azok megszüntetése érdekében mely illetékes szerv, vagy üzemeltető útján kell a szükséges intézkedéseket kezdeményezni.

28. Igazságügyi orvosszakértők által tisztázható körülmények és kérdések:

a) közlekedési baleset helyszínén elhunyt személyek holttestének és közlekedési baleset sérültjeinek vizsgálata által tisztázható körülmények:

- közlekedési baleset történt-e, illetve a sérülések milyen jellegű balesetből – elütés, gázolás, járműből való kiesés – származnak,
- milyen testhelyzetben és milyen sorrendben keletkeztek a sérülések, azok a jármű mely részétől származnak, vagy milyen egyéb módon keletkezettek,
- az egyes sérülések mekkora energiára utalnak, milyen következtetés vonható le a gépjármű sebességére,
- megállapítható-e érzékszervi, vagy testi fogyatékoság, különösen látással, hallással, esetleg mozgásszervi betegséggel összefüggésben fennállhatott-e a figyelemkészséget hátrányosan befolyásoló betegség, vagy fájdalomérzet,

b) igazságügyi orvostani laboratóriumi vizsgálat által megállapítható körülmények:

- véralkohol vizsgálat szeszitalfogyasztás mértékének, illetve a véralkohol-koncentráció megállapítására,
- a közlekedés biztonságát befolyásoló gyógyszerek fogyasztása kimutatható-e, vagy jelenlétük kizárható,
- vérvizsgálat, emberi testből származó egyéb váladékok, haj és szőrszálak vizsgálata, a sérült személy és a gépjármű felülete, illetve belső tere közötti érintkezés, illetve ütközés kimutatása,

c) alkalmassági vizsgálat;

- gépjárművezetői alkalmasság orvosi vizsgálata annak tisztázása érdekében, hogy a balesetet okozó vagy abban részes gépjárművezető egészségi állapota, illetve fizikai és pszichikai tulajdonságai mennyire befolyásolták a balesethez vezető magatartását, figyelemmel arra, hogy vezetési alkalmatlanság, vagy vezetési képtelenség esete fennállhatott-e.

29. a) Súlyos kimenetelű bonyolult tényállású közlekedési balesetek ügyében, lehetőleg már a helyszíni szemlével egyidejűleg, gondoskodni kell a szükséges szakértő kirendeléséről és a szakértői vizsgálat megindításáról. A lehetőség szerint biztosítani kell, hogy a kirendelt szakértő a helyszíni szemle során, tehát a helyszín ere-

deti állapotában elvégezhesse az általa szükségesnek tartott, illetve az eljáró közlekedésrendészeti szerv részéről meghatározott vizsgálatokat,

b) a szakértő számára a lehetőségek szerint elő kell segíteni, hogy a gépjármű telephelyeken, vagy egyéb üzemben végzendő szakértői tevékenységéhez a szükséges feltételek biztosítottak legyenek, munkájában ne akadályozzák. Gondoskodni kell arról is, hogy a szakértői vizsgálat előtt illetéktelen személyek a vizsgálat tárgyát képező járműveken változtatást, vagy a nyomozás eredményességét akadályozó – tájékozódó jellegű – vizsgálatokat ne végezhesenek,

c) fel kell hívni a kirendelt szakértő figyelmét, hogy a munkáját akadályozó körülményeket az őt kirendelő közlekedésrendészeti szervnek azonnal hozza tudomására.

30. a) A szakértői véleményt a kirendelő közlekedésrendészeti szervnek értékelnie kell. A szakértő választ adott-e az összes fel tett kérdésre, a kapott válaszok mennyire teljesek és kategórikusak, a szakértő egyértelmű következtetésre jutott-e, vagy csak valószínűségi szakvéleményt tudott kialakítani. Nincs-e ellentmondás a szakértő következtetései, illetve megállapításai és a rendelkezésre álló adatok között,

b) különös figyelmet kell fordítani a szakértői véleményekben tapasztalható, gyakrabban előforduló hibákra, melynek legtipikusabb megnyilvánulási formája, hogy a szakértő szakvéleménye elkészítésénél szakirodalomból vett ún. katalógus adatokat alkalmaz,

c) az érdekeltek értesítése egyes eljárási cselekményekről, vagy az iratok tanulmányozásának lehetőségéről – különösen a szakértői véleménynek a gyanúsított és a védő részéről történő tanulmányozhatóságáról – történhet szóban, távbeszélőn vagy írásbeli értesítés formájában.

Bármely értesítési mód esetében ügyelni kell arra, hogy az értesítés ténye, az értesített személyi kiléte, az értesítés időpontja az iratokból kitűnjön. (pl. a szakértői vélemény hátlapján egyszerű feljegyzés arról, hogy a szakértői vélemény elkészítéséről, annak tanulmányozhatóságáról mint érdekelt, ki, mikor és milyen formában kapott értesítést.)

31. Közlekedési bűncselekmény ügyében igénybevett szaktanácsadó a Be. előírásainak értelmében szakértői véleményt nem adhat, tevékenysége csupán a bűncselekmény felderítése során felmerülő valamilyen szakkérdés vonatkozásában adott felvilágosításnak minősül.

A szaktanácsadó által adott felvilágosítást a szaktanácsadó, vagy az eljáró vizsgáló feljegyzésébe, illetve jelentésébe foglalhatja, melyet az iratokhoz kell csatolni, ha ez valamely oknál fogva szükséges.

32. a) Indokolt esetben a szakértőt a szakvélemény kiegészítése céljából meg kell hallgatni és az általa előadottakat jegyzőkönyvbe kell foglalni. Másodszakértő bevonására kell intézkedni, ha a szakvélemény kiegészítése által sem tisztázódtak a felmerült kérdések.

b) eltérő szakértői vélemények esetén a megalapozottabb szakértői véleményt kell figyelembe venni,

c) amennyiben másodszakértő segítségével sem sikerül kielégítő eredményt elérni, a szakértői vélemény felülvizsgálata iránt kell intézkedni,

d) a megyei bíróságok illetékességi területén kijelölt igazságügyi műszaki szakértők arányos foglalkoztatására ügyelni kell. Célszerű a rendelkezésre álló szakértők között — velük egyetértésben — ügyeleti szolgálatot kialakítani, annak biztosításával, hogy az ügyeleti szolgálatra kijelölt szakértő elérhető helyen tartózkodjék.

**A BM BŰNÜGYI CSOPORTFŐNÖK 50 – 8/4 – 1969. SZÁMŰ
UTASÍTÁSA RENDKÍVÜLI HALÁLESET SORÁN KÖVETENDŐ
RENDŐRI ELJÁRÁS SZABÁLYOZÁSÁRÓL**

(Kivonatos közlés)

4. Minden rendkívüli halálesetben a 9/1965. IM sz. rendelet 19 – 22. §-ában foglaltak szerint halottszemlést kell tartani.

a) A rendelet 19. §-a alapján a halottszemle keretén belül az orvos, mint a bizottság tagja, megvizsgálja a holttest és a vele kapcsolatban levő környezetet.

- a halott vizsgálatát Budapesten a központi ügyeleten levő rendőrorvos,
- vidéken a rendőrorvos vagy körzeti orvos végzi.

b) A szemlebizottság köteles a halottszemlést teljes részletes-séggel lefolytatni és megállapításait – a lehetőségekhez képest a helyszínen felveendő – halottszemle jegyzőkönyvben rögzíteni.

A halottszemle jegyzőkönyv olyan legyen, hogy az – esetleges későbbi büntető eljárás esetén – helyszíni szemle jegyzőkönyv tartalmi követelményeinek megfeleljen.

Amennyiben büntett alapos gyanúja merült fel, a halottszemlést azonnal meg kell szakítani és a helyszín biztosításával egyidőben értesíteni kell a megyei, budapesti rendőrfőkapitányság központi ügyeletét, illetve hatáskörrel bíró osztályát, a további eljárás lefolytatására.

5. A 9/1965. IM sz. rendelet 24. § (1) bekezdése alapján minden rendkívüli módon bekövetkezett halálesetnél – ha büntett alapos gyanúja nem merül fel – rendőrségi boncolást kell elrendelni.

Ha a rendőrségi boncolás megkezdése után a bonclelet vagy egyéb szakvizsgálati adatok alapján büntett alapos gyanúja merül fel, a boncolást azonnal félbe kell szakítani és intézkedni kell a nyomozás elrendelése és a bírósági boncolás iránt.

A szakértő kirendelése a rendelet 3. § (2) és (3) bek. szerint történik.

A BM BŰNÜGYI CSOPORTEFŐNÖK 21/1968. SZÁMÚ UTASÍTÁSA AVEGYITOLVAJCSAPDA TELEPÍTÉSE ESETÉN ALKALMAZHATÓ SZEMÉLYI SZABADSÁGOT KORLÁTOZÓ INTÉZKEDÉSEKRŐL

(Kivonatos közlés)

Ha a HGV lámpával végzett vizsgálat pozitív eredményét más személyi, vagy tárgyi jellegű bizonyíték nem támasztja alá, az oxinpor jelenlétének szakértői megállapítására a BM Bűnügyi Technikai Intézetét kell megkeresni. Az oxinpor jelenlétére utaló szakértői véleményt az eljáró szervnek behatóan értékelni kell. Ennek érdekében kötelesek tisztázni, hogy egyéb úton nem kerülhetett-e az érintett személyhez. (pl. preparált pénznek, tárgynak a tolvajtól való jóhiszemű átvétele, egyes gyógyszergyártási munkafolyamatban való részvétel stb.)

Ha a bűnösséget más adatok (az eltulajdonított pénz, vagy tárgy, tanúvallomások stb.) kellően bizonyítják, a jelentős anyagi és idő ráfordítással járó vegyvizsgálat mellőzhető.

A csapdaanyaggal szennyezett ruhadarabokat és tárgyakat, valamint a csapda anyagából (oxinpor) féltetett mintát külön-külön csomagolva kell vizsgálatra küldeni a BM Bűnügyi Technikai Intézetének.

A BM EGÉSZSÉGÜGYI OSZTÁLY VEZETŐJÉNEK 70-8-9/1968. SZÁMÚ UTASÍTÁSA A BONCOLÁST KIEGÉSZÍTŐ LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATOKRÓL

A 4/1964. (XI. 23.) IM számú rendelet 17. §-ára, valamint a 9/1965. (VIII. 23.) IM számú rendelet 30. és 44. §-aira, továbbá a Magyar Népköztársaság Belügyminiszterhelyettesének 002. számú utasításaira figyelemmel a BM Bűnügyi Technikai Intézet Orvosszakértői Alosztálya illetékességi körébe tartozó boncolást kiegészítő laboratóriumi vizsgálatokhoz szükséges egyes minták felküldését a BM Bűnügyi Technikai Intézet vezetőjével egyetértésben az alábbiakban szabályozom:

I.

A vizsgálatokkal kapcsolatos eljárás általában

1. A rendőrorvosok által végzett boncolásoknál — a boncolási körisme megalapozottabbá tétele érdekében — a szükséges boncolást kiegészítő laboratóriumi vizsgálatok végeztetése, az ilyen vizsgálatokhoz szükséges vér, szövetrészek stb. szakszerű biztosítása, csomagolása és vizsgálatra küldése a boncolást végző orvosok feladata.

A vizsgálatra küldéshez — szükség esetén — kérheti a nyomozást folytató hatóság segítségét.

2. A boncolás során vett vér és egyéb szövetminták az ügyben tárgyi bizonyítékkul szolgálnak, tárolásukra, megőrzésükre, vizsgálatra küldésre, tehát a bűnjelre vonatkozó általános szabályok érvényesek.

a) A boncjegyzőkönyv leleti részében fel kell sorolni azokat a vér- és egyéb szövetféléseket, amelyeket a boncoló orvos laboratóriumi vizsgálatok végeztetésére félretett.

b) E mintákat úgy kell kezelni, csomagolni, hogy ennek során azok meg ne sérüljenek, össze ne cserélődjenek, eredetük biztosított legyen. Jelölésükre a „Bűnügyi (vizsgálati) Nyomtatvány-minták Gyűjteményé”-ben NR 1161. szám alatti „Tárgycímké”-t

kell használni, melyen a boncjegyzőkönyv számát és a holttest személyi adatait kell feltüntetni.

c) A vizsgálatra küldés a BM Futárszolgálat útján történik. Szabvány véralkohol-dobozok postán is küldhetők.

3. A vizsgálatra küldendő anyagokhoz a boncjegyzőkönyv egy példányát és kísérőlevelet kell mellékelni, amely tartalmazza a vizsgálatra küldő szerv címét, az ügy számát, a halott személyazonosságára vonatkozó adatokat, a sérülés, a halál, boncolás idejét, a vizsgálatra küldött anyagok felsorolását a kért vizsgálat részletes megjelölésével.

Vér- és vizeletalkoholvizsgálat kéréséhez vérvételi jegyzőkönyvet kell mellékelni. Kísérőlevél és boncjegyzőkönyv küldése szűkített.

4. A vizsgálat elvégzése után a Bűnügyi Technikai Intézet Orvosszakértői Alosztálya leletet és véleményt küld, melyet a boncolást végző orvos szakértői véleményének megalkotásához felhasznál.

5. A vizsgálat elvégzése után a beküldött anyag sorsát (megsemmisítés, vagy múzeumba helyezés stb.) – figyelemmel az esetleges utólagos eljárás érdekeire – a vizsgálatot végző szerv dokumentálni köteles.

II.

A vizsgálatokkal kapcsolatos eljárás, egyes vizsgálatok szerint részletezve

1. *Alkoholkimutatás vérből és vizeletből.*

a) A boncoló orvosnak véleményt kell nyilvánítni arról, hogy az elhalt alkoholtól befolyásolt állapotban volt-e. Ha alkoholos befolyásoltság gyanúja felmerül, meg kell vizsgáltatni a vér alkohol-tartalmát.

b) Boncolás során a hullai vérmintát a szabvány vérvételi doboz felhasználásával a combgűjtőérből kell venni.

Szív-vér csak kivételes esetben küldendő.

Ugyanígy eszközrendő a vérminta vétele a boncolást megelőzően, a halottszemle keretében.

Amennyiben elegendő vizelet vehető, úgy a vizelet alkohol-vizsgálatához is mintát kell küldeni, ugyancsak szabvány vérvételi dobozban.

c) A vérvételi jegyzőkönyvön fel kell tüntetni a sérülés, a halál időpontját, körülményeit, okát, az alkohol fogyasztásra utaló előzményi, bonctani adatokat, valamint a holttest rothadási állapotát.

2. Szénmonoxidhaemoglobin vizsgálat

a) Világítógázmérgezés, füstmérgezés gyanúja, továbbá égési sérülések esetén el kell végeztetni a vér szénmonoxidhaemoglobin tartalomra történő vizsgálatát.

b) Szénmonoxidhaemoglobin meghatározásra a vérmintát kémiaiilag tiszta üvegcsőbe kell levenni. (A véralkohol vételéhez használatos üvegcső erre a célra nem használható.)

3. Vércsoport meghatározás hullavérből és szövetekből

a) Élet elleni bűncselekmények, közlekedési és egyéb balesetek áldozatainál, orvosi beavatkozást követő haláleseteknél (vérátömlesztés stb.) szükségessé válhatik a vér serológiai vizsgálata. Ilyen esetekben laboratóriumi vizsgálatra vérmintát kell félretenni.

b) A vérmintát a combgyűjtőérből, — kivételesen szív-vérből — kémiaiilag tiszta üvegcsőbe kell venni, legalább 5 ml mennyiségben.

c) Amennyiben előző pontban jelzett vérmennyiség nem nyerhető, vérmintaként vérrel átitatott és beszárított gézdarabot kell vizsgálatra beküldeni.

d) Értelemszerűen az előző pontokban b), c) foglaltak szerint kell eljárni a halottszemle kapcsán eszközölt vérvételnél is.

e) Ha a holttest olyan előrehaladott rothadás állapotában van, hogy vér vizsgálat céljára már nem áll rendelkezésre, izom és csontszövetet kell csoporttulajdonság meghatározására félretenni.

f) Az izomszövetet — kb. 10 g mennyiségben — a legkevésbé rothadt izomzatból kell kimetszeni. Csontszövetet pedig valamelyik hosszú csövescsont (felkarcsont, combcsont stb.) diaphysiséből kell kifűrészelve félretenni.

g) A szöveteket konzerváló szerbe tenni nem szabad, csupán vizsgálatra küldésig a rothadás megakadályozásáról hűtés útján kell gondoskodni.

4 *Diatoma vizsgálat.*

a) Annak megállapítása érdekében, hogy a halált vízbefúlás okozta-e, diatoma (kovamoszat) vizsgálatot kell végeztetni.

b) Minden vízbefúlásra gyanús esetben

- szív-vért (a jobbkamrából)
- tüdőkaparékot (mellhártya alól)
- csontvelő (combesont részlet)

kell csiszolt dugós porüvegben vizsgálatra küldeni.

c) A befúlás helyéről vízmintát kell küldeni (ásott kút, belvív, árok stb.). A vízmintát lehetőleg a mélyből kell venni. Vízminta vétele akkor mellőzhető, ha a befúlás természetes vízbe történt, s a feltalálási és befúlási hely nyilvánvalóan nem azonos.

5 *Holttesten levő szennyeződések, idegen anyagok köröm, hajszálak vizsgálata.*

a) Élet elleni bűncselekmények, közlekedési és egyéb balesetek áldozatainál, a holttesten, a hajzatban, egyéb testszőrzetben, a tenyereken, ujjak között, körömök alatt, testnyílásokban, sérülésekben, illetve környezetükben stb. olyan idegen anyagmaradványok hajszálak stb. maradhatnak vissza, melyeknek a megtörtént bűncselekmény bizonyítása szempontjából jelentőségük lehet. Ezért szükséges a bűnjелеk felkutatása, megőrzése, vizsgálatra küldése.

b) Hajzatban, egyéb testszőrzetben stb. talált szilárd anyagmaradványokat üvegsőben kell megőrizni.

c) Folyékony vért, vagy egyéb testváladékra (ondó, hüvelyváladék) gyanús anyagmaradványokat üvegsőben vagy csiszolt dugós porüvegben kell felfogni és vizsgálat céljára félretenni.

d) Tenyereken, körömök alatt visszamaradt anyagmaradványokat, hajszálakat üvegsőben vagy bűnügyi technikus helyszínelő táskájában levő műanyag dobozokban kell megőrizni.

e) Köröm alatti szennyeződések vizsgálata szükségessé teszi a körömök levágását és vizsgálatra küldését. A körömöket egyenként az oldaliság és az ujj I–V. sorszámaival kell külön-külön csomagolni.

f) A holttesten, vagy környezetében feltalált, feltételezhetően idegen hajszál, szőrzet vizsgálatra küldése esetén összehasonlítás céljából szükséges a boncolt holttest haj-, szőrzetmintáinak laboratóriumi vizsgálata is.

- Hajmintát a fej négy helyéről (homlok, halánték, fejtető, tarkótájék) kell venni, 10–15 hajszálát mindegyik helyről.
- A mintákat külön-külön csomagolva és megjelölve kell vizsgálatra küldeni.
- Fan-, hónalj-, egyéb szőrzetminta vizsgálatához 10–15 szőrszálmintát kell hasonlóképpen megküldeni.

Feltételezhetően idegen vér, ondó, hüvelyváladék, nyák vizsgálatra küldése esetén, összehasonlítás, illetve csoportazonosítás céljából a holttestből is vérmintát kell küldeni a II/3. pontban részletezett eljárás szerint.

g) Az összegyűjtött nyomokat a „Tárgycímké”-vel külön-külön meg kell jelölni, feltüntetve azok megtalálási, illetve vételi helyét.

6. Szövettani vizsgálat.

a) Ha a boncolás során a halál oka, vagy a sérülés keletkezésének az ideje nem állapítható meg, szövettani vizsgálatot kell végezni.

b) Szövettani vizsgálatra meg kell küldeni:

- újszülött halálával kapcsolatos bűncselekmény gyanúja esetén az élve-, halvaszületés eldöntésére tüdőrészeket, köldököt [9/1965. (VIII. 23.) IM sz. rendelet];
- az áramütés által okozott halál esetében az áramjeleket, illetőleg az erre gyanús bőrrészeket;
- lövési és egyéb sérülések eredetének orvosszakértői véleményezéséhez a sérülések ellátása, vagy a boncolás során kimetszett szövetrészeket [36000/1959. III. 1. EüM sz. rendelet];
- akasztás, zsinegelés, megfojtás esetén az akasztási barázda több helyéről harántul kimetszett szövetrészeket és kimetszett egyéb sérüléseket;
- egyéb sérülések (égés, fagyás stb.), daganatok esetében a belőlük kimetszett részeket;
- ha a halál feltehetően injekció beadása miatt következett be, az injekciós tű beszúrásának helyét és a környezetéből kimetszett szövetrészeket;
- zsírembólia gyanúja esetén (tüdő-, agy- és vese-részletet);
- hirtelen halál és tisztázatlan halálok esetén, valamennyi szervből kimetszett részletet.

c) A szerv és szövetminták kivágása a boncolást végző rendőr-orvos feladata, azt boncmesterre bízni nem szabad.

d) A szövetrészeket éles késsel kell vágni úgy, hogy azok a kivágás során ne sérüljenek. A szövettani vizsgálatra szánt bőrrészek, gyomor-, bél-, nyálkahártyarészek tapadó és egyéb speciális szennyeződéseit eltávolítani nem szabad.

e) Kiszáradt, mumifikálódott, hullaviaszosan átalakult szöveteket szárazon, rögzítő folyadék nélkül, csiszolt dugós porüvegben kell vizsgálatra küldeni. Ha a hullaviasz nedves állapotú, 10%-os formalinoldatban kell rögzíteni.

f) Glykogén kimutatására a vizsgálati anyagot abszolút alkoholban kell rögzíteni.

g) Parenchymás szervekből (máj, lép, vese, szívizom stb.) kb. $3 \times 3 \times 1$ cm nagyságú darabkákat kell kimetszeni és 4%-os formalinoldatban rögzítve vizsgálatra küldeni.

h) Agyvelőrészeket 10%-os formalinoldatban kell vizsgálatra küldeni.

i) Széteső állapotban levő anyagokat, igen kicsiny szövetrészeket gézbe kötve kell a formalinos üvegbe helyezni.

j) Bőrrészlet (sérülések, kóros elváltozások, hegek, vérömlenyek stb.) vizsgálatra küldése esetén lehetőség szerint az egész sérülést és az ép környezetet is ki kell metszeni és a bőrdarabokat azonnal ki kell deszkalapra feszíteni és ilyen állapotban 10%-os formalinoldatban fixálni.

k) Csontot, csontrészt 4%-os formalinos fixálóban kell vizsgálatra küldeni, — a decalcinálás a laboratórium feladata.

l) A formalinoldatot előzetesen kell elkészíteni és a kivágott szövetrészeket azonnal a fixáló oldatba kell helyezni. A formalinoldat mennyisége a beléhelyezett szerv, vagy szövetrészek legalább tízszerese legyen.

m) Más szerv által végzett szövettani vizsgálat megismétlése iránti megkereséshez mellékelni kell az első szövettani vizsgálati leletet.

7. Személyazonosítás csontvámrészek alapján.

a) Ismeretlen, talált holttestek boncolásakor, — amennyiben a személyazonosság megállapítása felismertetés és egyéb orvosi adatok alapján már nem lehetséges — a csontok vizsgálata válik szükségessé.

b) A nem, életkor, testmagasság és személyazonosság megállapításához az alábbi csontvázrész vizsgálatára van szükség:

- koponya,
- felkarcsont,
- combcsont,
- szeméremcsont ízfelszíne.

c) A csontokat, illetve csontrészeket a lágyrészekről mechanikus úton megtisztítva – fixálás nélkül – kell vizsgálatra küldeni.

MELLÉKLETEK

BM kapitányság
 osztálya

Szám:/19.....

H A T Á R O Z A T szakértő kirendeléséről

A Btk. § () bek.-be ütköző
 bűncselekményének alapos gyanúja miatt
 ellen indított bűnügyben

..... szakértőt a Be. 68. § (1) bek., a Be. 70. §
 (1) bek. alapján kirendelem.

A szakvéleményt 19..... év hó napjáig
 írásban terjessze elő*, a szakvéleményt 19..... év hó
 napján órakor a
 város utca
 község
 ajtó sz. helyiségében szóban adja elő.*

Ha a Be. 71. §-ára figyelemmel kizáró ok forog fenn, ezirányú bejelentését – a ki-
 rendelő hatóság felé – haladéktalanul tegye meg.

I N D O K O L Á S

* A nem kívánt részt törölni kell.

A szakértőnek a vizsgálat lefolytatására rendelkezésére bocsátom:

A szakértőnek a következő kérdésekre kell választ adni:

A szakértő a díjjegyzéket ellenőrzésre alkalmas módon (szükséges részletezéssel) állítsa össze és véleményéhez mellékelje.

....., 19..... hó n.

r.

Tudnivaló:

Ha a szakértő a közreműködést és véleménynyilvánítást a következményekre történt figyelmeztetés után jogosulatlanul megtagadja, rendbírsággal sújtható és az okozott költségek megfizetésére kötelezhető. Rendbírsággal lehet sújtani akkor is, ha a szakvélemény előterjesztésével indokolatlanul késlekedik. [Be. 81. § (1) és (2) bek.].

BM kapitányság
..... osztály

Szám:/19.....

H A T Á R O Z A T

szakértői vizsgálat lefolytatásához

A Btk. § () bek.-be ütköző
..... büntetének*, vétségének* alapos gyanúja miatt
..... (és társai)
ellen indított bűnügyben
szül. hely, idő:
anyja:

lakos sértettet, * terheltet, * tanút* a Be. 73. § (1), (2) és (3) bek. alapján arra köte-
lezem, hogy

..... város utca
..... község
..... szám emelet ajtó alatt magát
..... szakértői vizsgálatnak alávesse.

A szakértői vizsgálat fogantatásával*
..... (név) szakértőt,
szaktanácsadói közreműködéssel*
..... (név) bíztam meg.

A határozatot meg kell küldeni:
.....
....., 19..... hó n.

r.

* A nem kívánt részt törölni kell.

905-045-1124 — Határozat szakértői vizsgálat lefolytatásához.

BM BŰNÜGYI TECHNIKAI INTÉZET
1903. Bpest, Pf.: 314/4.

Szám:

Tárgy:

ügyben

vélemény megküldése

Hiv. sz.:

Mell.:

A fenti számú és tárgyú ügyben készített

..... vélemény a vizsgálatra küldött iratokkal és tárgyakkal együtt megküldöm. A vizsgálattal kapcsolatos díjjegyzéket egyidejűleg megküldöm és kérem az ott feltüntetett összeget az ügyben felmerült bűnügyi költségek közé felvenni.

Budapest, 19.....

.....
az Intézet vezetője

BM. BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
Bűnügyi Technikai Alosztály

Szám:

Tárgy:

..... ügyében

vélemény megküldése

Hiv. sz.:/.....

Mell.: db.

A fenti számú és tárgyú ügyben készített

..... szakvéleményt a vizsgálatra küldött iratokkal és tárgyakkal együtt megküldöm. Mellékelem a vizsgálatnál kapcsolatos díjjegyzéket és kérem az ott feltüntetett összeget az ügyben felmerült bűnügyi költségek közé felvenni.

Budapest, 19..... év hó nap.

.....
 alosztályvezető

BM BŰNÜGYI TECHNIKAI INTÉZET

1903 Budapest, Pf.: 314/4.

Telefon: 337-339

Budapest, 19..... hó n.

DÍJJEGYZÉK

A számú ügyben végzett szakértői vizsgálatok költségeiről a 3/1976. (III. 15.) IM számú rendelet alapján:

Sor-szám	Vizsgálatok száma	A vizsgálat megnevezése	A vizsgálat díja
1			Ft
2			Ft
3			Ft
4			Ft
5			Ft

Összesen:

Ft

azaz Ft, mely összeget bűnügyi költségként, s az iratok között felfektetett „KÖLTSÉGJEGYZÉK”-en kell összesíteni. Megtérítése a bíróság határozata alapján az egyes megyei (fővárosi) bíróságok bevételi számlájára történik.

.....
szakértő

BM BÜNYGYI TECHNIKAI INTÉZET

1903 Budapest, Pf.: 314/4.

Telefon: 337-339

Budapest, 19..... hó n.

Szám:

Tárgy:

Hiv. sz.:

Mell.:

Fenti tárgyú és számú ügyben készített írásszakértői szakvéleményt a vizsgálatra küldött iratokkal és díjjegyzékkel együtt megküldöm.

.....
az Intézet vezetője

DÍJJEGYZÉK

a/..... számú ügyben végzett szakértői vizsgálatok költségeiről a 3/1976. (III. 15.) IM sz. rendelet alapján:

.....
.....
.....

Összesen:

azaz mely összeget „szakértői díj” címén a BM Pénzügyi Osztály 235 – 90100 – 8417 számlájára (Bp. V. Néphadsereg u. 9.) kérem befizetni.

.....
szakértő

ATUTALÁSI POSTAUTALVÁNY

_____ Ft _____ f, azaz

_____ Ft _____ fillérről

A befizető neve és címe

Rend.
phiv.:

1910 Budapest

Fizetési
mód
Jogcím
Eredeti
vagy
storno

2485

235-90100-8417

számla javára

Keletbélyegző

Bevételi szám

Ellenőrzőszám

ÉRTESÍTÉS

Az összeg

rendeltetése:

Ft f, azaz

Ft fillérről

A befizető neve és címe:

Fizetési
mód
jogcím
Eredeti
vagy
stornó

2485

235-90100-8417

számla javára

BM I/I. Központi Pénzügyi Osztály,
Budapest

FELADÓVEVÉY

Ft f, azaz

Ft fillérről

A befizető neve és címe:

235-90100-8417

számla javára

BM I/I. Központi Pénzügyi Osztály,
Budapest

Bevételi szám

A felvevőhivatal
keletbélyegzője

Felvevő aláírása

Tud. /19. sz.

A feladó (meghatározottja)
felszólalt:

....., 19. hó ...-ig

A postás dolgozó aláírása

A feladónak az összeg rendeltetésére vonatkozó közleménye:

--

UTÁNNYOMÁS TÍLOS!

181

A rendeltetési postahivatal
bélyegzőlenyomata:

(Borítólap)

BM kapitánysága.

Szám:

FÉNYKÉPMELLÉKLET
(és helyszínrajz)

Készült: miatt
..... ellen indított bűnügyben tar-
tott szemle
házkutatás
bizonyítási kísérlet
alkalmával.

Fényképezés időpontja:

helye:

Fényviszonyok:

fényképeket készítette

.....

905-046-1404 - Fényképmelléklet borító

HELYSZÍNVÁZLAT – HELYSZÍNRAJZ

[illegible]

A felmérést mivel végezték: Mérőszalaggal, lépéssel, szemre, (aláhúzni.) Hogyan történt a betájolás: Iránytűvel vagy tájékozással, (aláhúzni.) 19 hó -án Készítette:	J E L M A G Y A R Á Z A T		J E L M A G Y A R Á Z A T		J E L M A G Y A R Á Z A T	
						MÉRET:

BŰNJELCIMKE

Ügyirat száma:

Bűnjelnytsz.:

A tárgy megnevezése:

Nyomrögzítés helye:

Lefoglalás

Nyomrögzítés időpontja:

Lefoglalás

Nyomrögzítést végezte:

Lefoglalást

.....
nyomozó

Hatósági tanúk:

.....

.....

1. lap. Helyszíni szemlejegyzőkönyvhöz (jelentéshez) csatolandó

BM fő-városi-járási (ker.)* kapitányság

Szám:/197.....

J E G Y Z É K

..... tettes által sérel-
 mére elkövetett bűncselekmény gyanúja miatt
 helységben lefolytatott helyszíni szemle, bizonyítási kísérlet,
 házkutatás, személmotozás, egyéb nyomozási cselekmény* éspedig
 alkalmával rögzített nyomokról, lefoglalt tárgyakról.

Nyomfajta (tárgy)		rögzítésének módjai					
Megnevezése	meny- nyi- sége (db)	fény- képe- zéssel	fóliá- val (cel- lux)	gipsz	szili- kon	eredet- ben	egyéb módon
				mintázással			
ujj – tenyér*							
láb – állat*							
jármű							
eszköz							
zár, lakat*							
Mikroanyag (elemi szál, festék, üveg, egyéb* ...)							
Biológiai anyag (vér, haj, egyéb* éspedig ...)							
egyéb, éspedig ...							
Összesen							
Megjegyzés							

A fenti nyomok, tárgyak közül szakértői vizsgálatra, szaktanácsadói felvilágosítás-
 adás* céljából átvettem a következőket:

..... 19.....

* A nem kívánt törlendő!

..... az eljáró szakértő(k), szaktanácsadó(k)*

2. lap. Szaktanácsadói felvilágosítás részére szolgáló példány.

BM fő-városi-járási (ker.)* kapitányság.

Szám:/197.....

J E G Y Z É K

..... tettes által sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja miatt helységben lefolytatott helyszíni szemle, bizonyítási kísérlet, házkutatás, személymotoszás, egyéb nyomozási cselekmény* és-pedig alkalmával rögzített nyomokról, lefoglalt tárgyokról.

Nyomfajta (tárgy)		rögzítésének módjai					
Megnevezése	meny-nyisége (db)	fényképezéssel	fóliával (cel-lux)	gipsz	szilikon	eredetben	egyéb módon
ujj-tenyér*							
láb-állat*							
jármű							
eszköz							
zár, lakat*							
Mikroanyag (elemi szál, festék, üveg egyéb*)							
Biológiai anyag (vér, haj, egyéb* és-pedig)							
Egyéb, és-pedig)							
Összesen							
Megjegyzés:							

A fenti nyom(ok)ra, tárgy(ak)ra vonatkozóan az alábbi szaktanácsadói felvilágosítást közlöm:

1. A nyom(ok), tárgy(ak) további vizálatra – egyedi azonosításra, kriminalisztikai következtetések felállítására alkalmas(ak) – nem alkalmas(ak) – részben alkalmas(ak)* mégpedig

2. A vizsgálat alapján megállapítható, hogy

..... 197..... n.

* A nem kívánt törlendő!

szaktanácsadó

BM fő-városi-járási (ker.)* kapitánysága

Szám:/197.....

BM BÜNYGYI TECHNIKAI INTÉZET

..... megyében működő szakértője.

Kérem a túloldalt felsorolt és csatoltan megküldött tárgy(ak)-ra vonatkozóan a Be. 79. § (1) bekezdése alapján szaktanácsadói felvilágosítás adását. Ennek során foglaljon állást az 1/1976. sz. belügyminiszterhelyettesi parancssal életbeléptetett

Szabályzat pontjában meghatározott kérdésekre, valamint arra vonatkozóan, hogy

..... 197..... n.

.....
az eljáró nyomozó szerv kiadmányozásra
jogosított tagja, illetve megyei bünygyi
technikai alosztályvezető*

A túloldali tárgy(ak)al kapcsolatban szakértői vizsgálatra, szaktanácsadói felvilágosításra* nem tartok igényt. E tárgyat(kat) bünyjelkezelés céljából hiánytahnul átvettem.

..... 197..... n.

.....
az eljáró szerv részéről

* A nem kívánt törlendői

3. lap. A bűnügyi technikus példánya

BM fő-városi-járási (ker.)* kapitányság
Szám:/197.....

J E G Y Z É K

..... tettes által
sérlemére elkövetett bűncselekmény gyanúja miatt
..... helységben lefolytatott helyszíni szemle, bizonyí-
tási kísérlet, házkutatás, személyneműzés, egyéb nyomozási cselekmény* és-pedig
..... alkalmával rögzített nyomokról, lefoglalt tárgyakról.

Nyomfajta (tárgy)		Rögzítésének módjai					
Megnevezése	meny- nyi- sége (db)	fény- képe- zéssel	fóli- val (cel- lux)	gipsz	szili- kon	eredet- ben	egyéb módon
ujj-tenyér*							
láb-állat*							
jármű							
eszköz							
zár, lakat*							
Mikroanyag (elemi szál, festék üveg egyéb*)							
Biológiai anyag (vér, haj egyéb* éspedig)							
Egyéb, éspedig)							
Összesen							
Megjegyzés							

A fenti nyom(ok)ra, tárgy(ak)ra vonatkozóan az alábbi szaktanácsadói felvilágo-
sítást közlöm:

1. A nyom(ok), tárgy(ak) további vizsgálatra – egyedi azonosításra, kriminalisz-
tikai következtetések felállítása számára alkalmas(ak) – nem alkalmas(ak) – részben
alkalmas(ak)*, mégpedig
 2. A vizsgálat alapján megállapítható, hogy
-, 197.....n.

szaktanácsadó

* A nem kívánt törlendő!

A nyomok, tárgyak felhasználására vonatkozó további feljegyzések:

..... szakértői vizsgálatra került db
..... nyom, tárgy
Azonosítottak személyt, tárgyat*, ebből vétlen,
gyanúsított személy
..... szakértői vizsgálatra került db
..... nyom, tárgy
Azonosítottak személyt, tárgyat*, ebből vétlen
gyanúsított személy.
..... szakértői vizsgálatra került db
..... nyom, tárgy
Azonosítottak személyt, tárgyat*, ebből vétlen
gyanúsított személy
Összesen azonosítottak személyt, tárgyat*, ebből
..... vétlen, gyanúsított személy
A nyomozás, szakértői vizsgálat kapcsán felderítettek ügyet.

Az igénybevételt kérő szerv mrfk. oszt. vár. jár. rkp.*

egyéb ügyiratsz.:

Házkutatáson, személymotosáson egyéb nyomozási cselekményen* éspedig

A helyszínen, bizonyítási kísérleten részt vett:

bűnügyi technikus(ok)

nyomozókutya vezető(k)

Helyszínre indult 19.....-én óra, perc

Visszaérkezett óra, perc

Ígénybevett jármű

Helyszínrajz készült: példány

Helyszíni fényképfelvétel: db

Újjnyomatlap felvéve személyről

Nyomozókutyát igénybevettek (eredményesen, eredménytelenül),

nem vettek igénybe*

Fémkeresőt igénybevettek (eredményesen, eredménytelenül),

nem vettek igénybe*

Filmfelvétel történt — nem történt*

Egyéb (pl. hullakereső), éspedig igénybevettek (eredményesen, eredménytelenül*)

.....
aláírás

* A nem kívánt törlendő!

Szerv

Szám:/19.....

SZAKTANÁCSADÓI NYILATKOZAT

A számú ügyben rögzített

nyomot, ujjnyomot, tárgyi bizonyítási eszközt a Be. 79. § (1) bek. alapján megvizsgáltam és az alábbi szaktanácsadói felvilágosítást adom:

1. A nyomok, tárgyak további szakértői vizsgálatra, egyedi azonosításra, kriminalisztikai következtetések felállítására alkalmasak – nem alkalmasak – részben alkalmasak, mégpedig

2. Megítélésem szerint a nyomot
.....
..... okozta.

3. További következtetés:

A nyomokat, tárgyakat változtatás nélkül, a róluk készített fényképeket mellékelve visszaküldöm.

....., 197.....

.....
szaktanácsadó

BM BÜNYÜGYI TECHNIKAI INTÉZET

1903 Budapest, Pf.: 314/4.

Telefon: 337-339

Budapest, 19..... hón.

Szám:

Tárgy:

Szaktanácsadó:

ü. szakértő

Hiv. sz.:

Mell.:

.....
.....

A fenti számú megkeresésére a megküldött anyagokat írásszakértő megvizsgálta és megállapította, hogy a tárgyi bizonyítási eszköztől szolgáló írásos anyagok összehasonlításra, illetve végleges vélemény kialakítására alkalmatlanok.

Kérem a BM Bünyügyi Technikai Intézetének és egyéb szakértői intézményeinek igénybevételére kiadott Szabályzat pontjában foglaltak szerint írásmintát beszerezni:

.....
.....
.....
.....
.....

A vizsgálati anyagot visszaküldöm, fentiek elvégzéséig szakértői vizsgálatra visszatartom.

.....
az Intézet vezetője

BM BÜNYGYI TECHNIKAI INTÉZET

1903. Budapest, Pf.: 314/4.

Telefon: 337-339

Budapest, 19..... hó..... n.

Szám:

Tárgy:

Előadó:

ü. szakértő

Hiv. sz.:

Mell.:

A fenti számú megkeresésére a vizsgálatra küldött

írasszakértő összehasonlította:

írásával és megállapította, hogy azok

valószínű

kétségtelenül eltérő – azonos

eredetűek.

A vizsgálati anyagot változtatás nélkül visszaküldöm.

Megjegyzés:

A fenti szakértői állásfoglalásról – a megfelelő anyagok vizsgálata után – a büntető eljárásban bizonyítékként történő felhasználás céljára – külön határozat alapján szakvéleményt készítünk.

.....
az Intézet vezetője

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
Bűnügyi Technikai Alosztály

Szám:

Tárgy:

Előadó:

írasszakértő

Hív. sz.:

Mell.:

A fenti számú megkeresésére vizsgálatra küldött

írasszakértő összehasonlította

próbaírással és megállapította, hogy azok:
 valószínűleg – eltérő – azonos kézeredetűek.
 kétségtelenül

A vizsgálati anyagot változtatás nélkül visszaküldöm.

Megjegyzés:

A fenti szakértői állásfoglalásról a büntető eljárásban bizonyítékként történő felhasználás céljára – külön határozat alapján szakvéleményt készítünk.

Budapest, 197.....

alosztályvezető

..... megyei Rendőrfőkapitányság

Bűnügyi Technikai Alosztály

Szám:/197.....

Tárgy: Ismeretlen tettes

ellen miatt
indított bűnügyben szaktanács-
adói felvilágosítás adása

Szaktanácsadó:

Hiv. sz.:

Mell.:

BM megyei Rendőrfőkapitányság

..... Osztálya

Városi-járási Kapitánysága

A fenti számú ügyben rögzített ujjnyomokra vonatkozóan a Be. 79. § (1) bekezdése alapján az alábbiakról értesítem:

1. A jegyzékbe folyószámon felvett ujjnyomok egyedi (csoport) azonosság megállapítására daktiloszkópiai vizsgálattal alkalmasak, a folyószámon felvett ujjnyomok további vizsgálatra nem alkalmasak.
2. A folyószámon felvett ujjnyomot okozta,
a folyószámon felvett ujjnyomot okozta,
a folyószámon felvett ujjnyomot okozta.
3. A nyomkeletkezéssel kapcsolatban az alábbi következtetések — feltevések — állíthatók fel:

A vizsgált ujjnyomokat változtatás nélkül, a róluk készített fényképeket mellékelve visszaküldöm.

..... 197..... n.

.....
alosztályvezető

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
Bűnügyi Technikai Alosztály

Szám:/197.....

Tárgy: vegyszeres ujjnyomvizsgálat

Szaktanácsadó:

Hiv. sz.:

Mell. :

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG

B U D A P E S T

..... kárára
 történt helyszínről
 származó, — lezárt műanyagtasakban — hatósági tanúkkal hitelesítve érkezett

 vegyésszakértővel megvizsgáltattam.

A szakértő a vizsgálatot eljárással végezte.
 A vizsgálat során a szakértő daktiloszkópiai vizsgálatra alkalmas ujjnyomokat, ujj-
 nyomtöredékeket rögzített, melyeket fényképeztetett és a fényképekkel, valamint
 negatívokkal együtt megküldöm.

Budapest, 197.....

.....
 alosztályvezető

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
Bűnügyi Technikai Alosztály

Szám:/197.....

Tárgy: vegyszeres ujjnyomvizsgálat

Szaktanácsadó:

Hiv. sz.:

Mell.:

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG

B U D A P E S T

..... kárára
 történt helyszínről
 származó, — lezárt műanyagtasakban — hatósági tanúkkal hitelesítve érkezett
 vegyészszakértővel megvizsgáltattam.
 A szakértő a vizsgálatot eljárással végezte.

A vizsgálat során a szakértő megállapította, hogy a
 daktiloszkópiai vizsgálatra alkalmas ujjnyom nem rögzíthető.

Budapest, 197.....

.....
 alosztályvezető

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
Bűnügyi Technikai Alosztály

Szám:/197.....

Tárgy: anyagmaradványok vizsgálata

Szaktanácsadó:

Hiv. sz.:

Mell.:

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG

B U D A P E S T

kárára történt helyszínről

származó, — lezárt borítékban — hatósági tanúkkal hitelesítve érkezett anyag maradványokat vegyészszakértővel megvizsgáltattam.

A vizsgálat(ok) elvégzése optikai eszközök segítségével történt. A szakértő megállapította, hogy a vizsgált anyagmaradványok között

találhatók, melyek feltehetően

származnak. A vizsgálat(ok) adatai alapján megfelelő összehasonlító minták beszerzése esetén (pl. gyanúsított ruházata stb.) a vizsgált anyagmaradványok további vizsgálatra és összehasonlításra alkalmasak.

A vizsgált anyagmaradványokat, valamint a vizsgálat során készült preparátumokat — ezen értesítéshez — mellékelve megküldöm.

Amennyiben az ügyben szakvélemény beszerzése válna szükségessé, a szakértői vizsgálatot elrendelő határozatban a fenti számra kell hivatkozni.

Budapest, 197.....

.....
 alosztályvezető

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG

Bűnügyi Technikai Alosztály

Szám:/197.....

Tárgy: anyagmaradványok vizsgálata

Szaktanácsadó:

Hiv. sz.:

Mell.:

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG

B U D A P E S T

..... kárára
..... történt helyszínről

származó, — lezárt borítékban — hatósági tanúkkal hitelesítve érkezett anyagmaradványokat vegyészszakértővel megvizsgáltattam.

A vizsgálat(ok) elvégzése optikai eszközök segítségével történt. Az elvégzett vizsgálat(ok) során a szakértő megállapította, hogy a vizsgált anyagmaradványok között olyan anyagok nem találhatók, amelyek további vizsgálatra, illetőleg összehasonlításra alkalmasak lennének.

A vizsgált anyagmaradványokat — ezen értesítéshez — mellékelve megküldöm.

Budapest, 197.....

.....
alosztályvezető

BM BÜNYÜGYI TECHNIKAI INTÉZET
1903 Budapest 62. Pf. 413/3.
Telefon: 337-339

Sorszám:

...../19.....

ORVOSSZAKVÉLEMÉNY

(alkoholos befolyásoltságra)

A túloldali jegyzőkönyvvel beküldött vérmintából alkohol meghatározást végeztünk, melynek során ezrelékes értéket kaptunk, ami kb. dl 10%-os bor alkohol tartalmának felel meg.

Nevezett a v é r v é t e l k o r

igen enyhe határán levő

igen enyhe

enyhe

enyhe-közepes határán levő

közepes

közepes-súlyos határán levő

súlyos

igen súlyos

alkoholos befolyásoltság állapotában lehetett.

alkoholosan befolyásolt nem lehetett.

A cselekmény és a vérvétel között eltelt időre (..... óra) figyelemmel, nevezett vérében a cselekmény időpontjában ezrelék alkohol lehetett, ami kb. dl 10%-os bor alkoholtartalmának felel meg.

Nevezett a c s e l e k m é n y i d ő p o n t j á b a n

igen enyhe határán levő

igen enyhe

enyhe

enyhe-közepes határán levő

közepes

közepes-súlyos határán levő

súlyos

igen súlyos

alkoholos befolyásoltság állapotában lehetett.

alkoholosan befolyásolt nem lehetett.

Budapest, 19..... hó napján.

.....
orvosszakértő

Tudományos feldolgozás és értékelés céljára kérjük az ügyben hozandó bírói ítélet (végzés) v. határozat egy példányát a fenti címre megküldeni.

Büntető eljárás során történő felhasználás esetén szakértői díjként bünyügyi költség címen a 3/1976. (III. 15.) IM számú rendelet I. sz. mellékletének 5. pontja szerint 100,— Ft fizetendő be.

VÉRVÉTELI JEGYZŐKÖNYV

(alkoholvizsgálat céljára)

A véleményt kérő szerv pontos címe:

Hivatkozási szám: Az intézkedő rendőr aláírása:

Az eljáró hatóság tölti ki!

A vizsgált neve:
 (nyomtatott nagybetűvel írandó!)
 Szül. év és hely: Anyja neve:
 Foglalkozása: Lakása:
 Előzmények (a vérvételt szükségessé tevő cselekmény):
 A (bűn) cselekmény (baleset, halál) ideje: hó nap óra.
 A vérvétel időpontja: hó nap óra.

Az alkoholfogyasztásra vonatkozó adatok:
 (a vizsgált személy bemondása alapján)

Az italfogyasztás időpontja: hó nap óra.
 Esetleges étkezés ideje: hó nap óra.
 Az elfogyasztott ital mennyisége és minősége:
 dl bor, dl pálinka, rum l sör.

Klinikai tünetek a vérvételkor:

A vértvevő orvos tölti ki!

A lehelet alkoholszaga: *nem* – *gyengén* – *jól érezhető*.
 Arcbőr: *rendes* – *vérbő (kipirult)* – *vérszegény (halvány)*.
 Szemtekei kötőhártya: *nem* – *mérsékelten* – *erősen* – *belövellt*.
 Pupillák: *fényre és alkalmazkodásra jól* – *renyhén* – *nem reagálnak*.
 Romberg tünet: *negatív* – *bizonytalan* – *pozitív*.
 Térdreflex: *kiváltható* – *renyhe* – *nem váltható ki*.
 Érlökések száma percenként , minősége:
 Beszéd: *világos* – *akadozó* – *dünyögő*.
 Tájékozottság (térben és időben): *nem zavart* – *zavart*.
 Emlékezőképesség: *nem zavart* – *zavart*.
 Viselkedés: *konvencionális* – *kritikátlan* – *izgatott* – *tompult*.
 Egyéb ittasságra utaló tünetek:
 Esetleges sérülések:

 Orvosi beavatkozás a vérvétel előtt:
 Testsúly: kb. kg.
 Alkoholszondát alkalmaztak-e? *igen* – *nem*.
 A szonda színe: *sárga* – *barna* – *sárgászöld* – *zöld* – *kékeszöld*.

.....
 a vértvevő orvos neve (olvashatóan)
 és bélyegzője

.....
 a vizsgált személy aláírása

TARTALOMJEGYZÉK

ÁLTALÁNOS RÉSZ

Oldal

I. Fejezet

BŰNÜGYI TECHNIKAI SZAKVÉLEMÉNY ÉS SZAKTANÁCSADÁSRA IGÉNYBE VEHETŐ SZERVEK	4
--	---

II. Fejezet

SZAKÉRTŐI KÖZREMŰKÖDÉS	7
Az Intézet kirendelése szakvélemény adása céljából	7
Mintavétel	8
Az eljárásban résztvevő személyek közreműködési kötelezettsége	8
Az eljáró szakértő kijelölése	9
A szakértői vizsgálat és szakvélemény	10
Különleges rendelkezések	14

III. Fejezet

SZAKTANÁCSADÓI KÖZREMŰKÖDÉS	15
A szaktanácsadók és a szaktanácsadói feladatok	15
A szaktanácsadók igénybevétele és tevékenysége	16
Ismeretlen tetteses ügyekre vonatkozó különleges szabályok	19

IV. Fejezet

VEGYES RENDELKEZÉSEK	21
Szakértői (szaktanácsadói) díjak és költségek	21
Értelmező rendelkezések	22

KÜLÖNÖS RÉSZ

V. Fejezet

ÍRÁSSZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK	23
Kézírások szakértői vizsgálata	23
Gépírások szakértői vizsgálata	26
Irat nyelvészeti vizsgálata	28
Okmányok technikai írásszakértői vizsgálata	29
Bélyegző és bélyegzőlenyomatok vizsgálata	31
Bankjegyek és bélyegyek vizsgálata	32

VI. Fejezet

FEGYVEREK ÉS LŐSZEREK SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATA	33
--	----

VII. Fejezet

NYOMSZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK	36
Láb, fog, állatok, eszközök, közlekedési eszközök nyomainak vizsgálata	36
Zárak (lakatok) szakértői vizsgálata	38

VIII. Fejezet

UJJ- ÉS TENYÉERNYOMOK SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATA	39
--	----

IX. Fejezet

SZEMÉLY ÉS TÁRGY FÉNYKÉP ALAPJÁN TÖRTÉNŐ AZONOSÍTÁSA	41
Személyazonosítás fénykép alapján	41
Tárgyazonosítás fénykép alapján	42

X. Fejezet

FIZIKAI-KÉMIAI SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK	43
--	----

XI. Fejezet

IGAZSÁGÜGYI ORVOSTANI LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATOK	46
A vizsgálatokba bevonható szakértői intézmények	46
Véralkoholvizsgálat	46
Vérkimutatás és vércsoport meghatározás	47
Egyéb emberi eredetű váladékok vizsgálata	48
Haj- és szőrszálak vizsgálata	48
Diatoma vizsgálat	49
Szövettani vizsgálatok	49
Személyazonosítás csontvázrészek és koponya alapján	50

VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK

A BÜNTETŐ ELJÁRÁSI TÖRVÉNYNEK (1973. ÉVI I. TÖRVÉNY) A TÁRGYI BIZONYÍTÁSI ESZKÖZÖKRE, BIZONYÍTÉKOKRA, A SZAKÉRTŐKRE, A SZAKVÉLEMÉNYRE ÉS A SZAKTANÁCSADÓKRA VONATKOZÓ

RENDELKEZÉSEI

(Kivonatolag közlés)

A tényállás felderítése és a bizonyítékok szabad értékelése	55
A kizárás általános szabályai	55
A bizonyítás törvényessége	56
A bizonyítás eszközei	56
A tanú vallomástételének akadályai	56
A szakértő igénybevétele	57
A szakértő	57
A szakértő kizárása	58
A szakértő kötelezései és jogai	58
Közreműködési kötelezettség a szakértő eljárása során	59
A szakvélemény előadása vagy előterjesztése	59

A szakértő meghallgatása	59
Más szakértő kirendelése	60
A szakvélemény felülvizsgálata	60
Szaktanácsadó közreműködése a bizonyításban	60
Kényszerintézkedések a tanúval és a szakértővel szemben	61
A tárgyi bizonyítási eszköz	61
Az okirat	61
A szemle	62
A bizonyítási kísérlet	62
A felismerésre bemutatás	62
A lefoglalás	63
A házkutatás	63
A motozás	63
A lefoglalás, a házkutatás és a motozás közös szabályai	64
A rendbírság	64
Az igazolás	64
Az idézés és az értesítés	65
Az idézéssel szembeni mulasztás következményei	66
Intézkedések a feljelentés alapján	66
A nyomozás elrendelése	66
A kihallgatás egyéb szabályai	66
Az érdekeltek részvétele a nyomozási cselekményeknél	66
A tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása	67
A tárgyi bizonyítási eszköz felmutatása	67
Az okirat felolvasása	67
A szemle és a bizonyítási kísérlet	67
A szakértő igénybevétele a katonai büntető eljárásban	67
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERÉNEK 10. SZÁMÚ UTASÍTÁSA A BŰNÜGYEK RENDŐRI NYOMOZÁSÁRÓL ...	68
Szakvélemény	68
A szemle	70
A bizonyítási kísérlet	71
A felismerésre bemutatás	72
A lefoglalás	73
A házkutatás	74
A motozás	75
A rendbírság	76
4/1976. (III. 4.) MT SZÁMÚ RENDELET AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI SZERVEZETRŐL	77
Általános rendelkezések	77
Az igazságügyi szakértői és az igazságügyi orvostani intézetek. Az állandó igazságügyi szakértők	78
Kijelölt és esetileg igénybe vett szakértők	79
Az igazságügyi szakértői működés felügyelete	79
Szakértői vélemények felülvizsgálata	79
Szakmai továbbképzés	80
Záró rendelkezések	80
2/1976. (III. 15.) IM SZÁMÚ RENDELET AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐKRŐL SZÓLÓ 4/1976. (III. 4.) MT SZÁMÚ RENDELET VÉGREHAJTÁSÁRÓL	81
Az intézetek és az állandó szakértők	81

Szakovélemény beszerzése állami szervektől	83
A kijelölt igazságügyi szakértők	83
Eseti szakértő	85
A szakértő kirendelése	85
Záró rendelkezések	86
I. számú melléklet az igazságügyi szakértői intézetek működési területéről	87
II. számú melléklet az orvostudományi egyetemek igazságügyi orvostani intézeteinek, valamint a Belügyminisztérium állományába tartozó állandó rendőr orvos szakértők működési területéről	89
III. számú melléklet azokról a szakkérdésekről, amelyek esetében a kirendelő hatóság a megjelölt állami szervet köteles megkeresni ..	91
IV. számú melléklet a szakovélemények adására igénybe vehető egyéb állami vagy más szervekről	96
V. számú melléklet a kijelölés iránti kérelemben foglalt adatokról	108
6/1965. (V. 19.) IM SZÁMÚ RENDELET A KATONAI BÜNTETŐ ELJÁRÁSBAN IGÉNYBE VEHETŐ SZAKÉRTŐKRŐL	109
9/1965. (VIII. 23.) IM SZÁMÚ RENDELET AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI MŰKÖDÉSÉRŐL	111
A 9/1974. (VII. 20.) IM számú rendelettel módosított és egységes szerkezetbe foglalt szöveg	111
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK	111
A rendelet hatálya	111
A szakértő kirendelése (megkeresése)	111
A szakértői vizsgálat	113
A szakértői vélemény	115
A szakértő titoktartási kötelezettsége	116
A szaktanácsadó	116
ORVOSSZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK	117
Orvosszakértő igénybevétele	117
1. Halottszemle	117
2. Boncolás	119
3. Temetés (hamvasztás). Kihantolás	123
4. Szakértői vizsgálat magzatelhajtás esetében	123
5. Szakértői vizsgálat testi sértés esetén	124
6. Vervizsgálat	124
a) Vércsoport vizsgálat	124
b) Véralkohol vizsgálat	125
7. A származás megállapításával és a nemi erkölcs elleni bűntettekkel kapcsolatos egyéb orvosszakértői vizsgálat	126
8. Elmeállapot vizsgálata	126
KRIMINALISZTIKAI JELLEGŰ VIZSGÁLATOK	127
1. Írásszakértői vizsgálat	128
2. Fegyverek és lőszer szakértői vizsgálata	129
3. Nyomszakértői vizsgálatok	130
4. Ujj- és tenyérvonások szakértői vizsgálata	130
5. Biológiai szakértői vizsgálatok	131
a) Vértoltok szakértői vizsgálata	131
b) Egyéb biológiai anyagok vizsgálata	131

VEGYÉSZSZAKÉRTŐI VIZSGÁLAT	132
MŰSZAKI SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK	132
KÖZLEKEDÉSI SZAKÉRTŐI VIZSGÁLATOK	133
MUNKAVÉDELMI SZAKÉRTŐI VIZSGÁLAT	134
KÖNYVSZAKÉRTŐI VIZSGÁLAT	135
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	136
3/1976. (III. 15.) IM SZÁMÚ RENDELET AZ IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐK DÍJAZÁSÁRÓL	137
A szakértői díj	137
A szakértői díj felszámítása	138
Költségátalány	138
Jelenléti díj	139
A szakértői díj kifizetése	139
Az állandó igazságügyi szakértő díjai	140
Orvosszakértő	142
Könyvszakértő	142
Műszaki szakértő	142
Írásszakértő	142
Tárgyszakértő	143
Egyéb díjak	143
Záró rendelkezések	143
I. számú melléklet a szakértői díjról (munkadíjról és költségről)	144
II. számú melléklet az igazságügyi orvostani intézetek átutalási számláiról	146
III. számú melléklet a BM állandó rendőrorvos szakértőinek átutalási számláiról	147
AZ EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTER, A BELÜGYMINISZTER ÉS AZ IGAZSÁGÜGYMINISZTER 38/1968. (Eü. K. 14.) EüM-BM-IM SZÁMÚ EGYÜTTES UTASÍTÁSA	148
Az igazságügyi szakértői működésről szóló 9/1965. (VIII. 23.) IM számú rendelet egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról	148
A büntett következtében sérült személyek orvosi ellátása során eltávolított testrészek, szervek, szövetek megőrzése	148
Az orvos és a kórház feladatai rendkívüli halál esetében	149
A kórházban meghalt személy rendőrségi, bírósági boncolásánál a kórház orvosainak jelenléte	150
A kórházban meghalt személy rendőrségi, bírósági boncolásáról készített jegyzőkönyvnek a kórház részére megküldése	151
Rendkívüli halál esetében a holttestből vizsgálat céljára vérminta vétele	152
Hatálybaléptető rendelkezések	153
A BELÜGYMINISZTER 1965. ÉVI 001. SZÁMÚ PARANCSA A BELÜGYI SZERVEK FELADATAI TŰZESETEK OKAINAK FELDERÍTÉSÉVEL ÉS NYOMOZÁSÁVAL KAPCSOLATBAN (Kivonatolós közlés) ..	154
A BM II/III. CSOPORTFŐNÖK VÉGREHAJTÁSI UTASÍTÁSA A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTERHELYETTESÉNEK 24/1973. (XII. 13.) SZ. UTASÍTÁSÁHOZ (Kivonatolós közlés) ..	156
Szakértők igénybevétele közlekedési bűncselekmény miatt indult nyomozás során	156

A BM BŰNÜGYI CSOPORTFŐNÖK 50 – 8/4 – 1969. SZÁMÚ UTASÍTÁSA RENDKÍVÜLI HALÁLESET SORÁN KÖVETENDŐ RENDŐRI ELJÁRÁS SZABÁLYOZÁSÁRÓL (Kivonatos közlés)	162
A BM BŰNÜGYI CSOPORTFŐNÖK 21/1968. SZÁMÚ UTASÍTÁSA A VEGYI TOLVAJCSAPDA TELEPÍTÉSE ESETÉN ALKALMAZ- HATÓ SZEMÉLYI SZABADSÁGOT KORLÁTOZÓ INTÉZKEDÉ- SEKRŐL (Kivonatos közlés)	163
A BM EGÉSZSÉGÜGYI OSZTÁLY VEZETŐJÉNEK 70 – 8 – 9/1968. SZÁ- MÚ UTASÍTÁSA A BONCOLÁST KIEGÉSZÍTŐ LABORATÓRIUMI VIZSGÁLATOKRÓL	164
A vizsgálatokkal kapcsolatos eljárás általában	164
A vizsgálatokkal kapcsolatos eljárás egyes vizsgálatok szerint részle- tezve	165

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Határozat szakértői kirendelésről	173
2. sz. melléklet: Határozat szakértői vizsgálat lefolytatásához	175
3. sz. melléklet: Vélemény megküldő	176
4. sz. melléklet: Vélemény megküldő	177
5. sz. melléklet: Díjjegyzék	178
6. sz. melléklet: Írásszakértői vélemény megküldő és díjjegyzék	179
7. sz. melléklet: 235 – 90100 – 8417 számú átutalási postautalvány	180
8. sz. melléklet: Fényképmelléklet (és helyszínrajz)	182
9. sz. melléklet: Helyszínvázlat – helyszínrajz (álló)	183
10. sz. melléklet: Helyszínvázlat – helyszínrajz (fekvő)	184
11. sz. melléklet: Bűnjelcímke	185
12. sz. melléklet: Jegyzék	186
13. sz. melléklet: Szaktanácsadói nyilatkozat	191
14. sz. melléklet: Próbaírás beszerzésének kérése	192
15. sz. melléklet: Tájékoztató írásszakértői vélemény	193
16. sz. melléklet: Tájékoztató írásszakértői vélemény	194
17. sz. melléklet: Ismeretlen tettes ellen indított bűnügyben szaktanácsadói felvilágosítás adása	195
18. sz. melléklet: Vegyszeres ujjnyomvizsgálat	196
19. sz. melléklet: Vegyszeres ujjnyomvizsgálat	197
20. sz. melléklet: Mikronyomok vizsgálata	198
21. sz. melléklet: Mikronyomok vizsgálata	199
22. sz. melléklet: Orvosszakvélemény (alkoholos befolyásoltságra)	200
23. sz. melléklet: Vérvételi jegyzőkönyv (alkoholvizsgálat céljára)	201